

Idræt, motion og hverdagsliv - i tal og tale -

Laila Ottesen og Bjarne Ibsen

Denne rapport er et arbejdspapir om undersøgelsen "Idræt, motion og hverdagsliv". Rapporten udgives som grundlag for faglig diskussion som led i forskningsprocessen og for hurtigst muligt at præsentere resultaterne for offentligheden. Læseren bør derfor være opmærksom på, at analyser og fortolkninger i senere publikationer vil kunne afvige fra dette arbejdspapir. Rapporten indeholder dels en præsentation af undersøgelsens design og teoretiske grundlag og dels en deskriptiv præsentation af resultaterne fra undersøgelsen. Efterfølgende publikationer vil indeholde mere udbyggede statistiske analyser og teoretiske fortolkninger.

Institut for Idræt
Københavns Universitet

August 1999

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
2. Undersøgelsens design	5
2.1 Undersøgelsens teoretiske grundlag	5
2.1.1. Stat-marked-civilsamfund	5
2.1.2. Livsforms- og statsteori	8
2.2 Undersøgelsens metodiske grundlag	11
2.2.1. Den empiriske undersøgelse	11
2.2.2. Undersøgelsens datagrundlag	16
3. Svarprofiler	17
3.1. Områder – politisk og kulturel kontekst	17
3.2. Sociale karakteristika	18
3.2.1. Respondenternes køn og alder	18
3.2.2. Respondenternes uddannelse, stilling og arbejdsforhold	19
3.2.3. Respondenternes indkomst og boligform	22
3.3. Livsformerne	23
3.3.1. Operationalisering af livsformsbegrebet	23
3.3.2. Respondenternes fordeling på livsformsvariablene	24
4. Idræt, motion og hverdagsliv	26
4.1. Idrætsdeltagelse – hvem dyrker hvad?	26
4.1.1. Deltagelse og interesse	26
4.1.2. Deltagelse i forskellige idrætsgrene/aktiviteter	31
4.1.3. Idrætsniveau og idrætsformer	35
4.1.4. Begrundelser for at dyrke idræt eller motion	37
4.1.5. Begrundelser for ikke at dyrke idræt eller motion	42
4.1.6. Interessen for idræt i medier og som tilskuer	45
4.1.7. Hvordan indgår/indpasses idræt i hverdagen?	48
4.2. Idrætsdeltagelse og organisationsform	50
4.2.1. Deltagelse i forskellige organisatoriske former	50
4.2.2. Deltagelse i øvrige foreningsaktiviteter	54
4.2.3. Holdninger til organisering	56
4.3. Tid – hvor meget, hvor ofte og hvornår?	64
4.3.1. Hyppighed	64
4.3.2. Hvornår dyrkes der idræt i løbet af en dags- og ugecyklus?	67
4.4. Faciliteter og det fysiske rum – hvor dyrkes der idræt?	70
4.4.1. Idrætsfaciliteternes betydning	70
4.4.2. Hvilke faciliteter benyttes?	74
4.4.3. Fritidspendling – afstand mellem hjem og fritid	77
5. Afslutning	82
Litteratur	84

1. Indledning

Formålet med denne rapport er at formidle de foreløbige resultater fra undersøgelsen "Idræt, motion og hverdagsliv" i overskuelig form. Publikationen er først og fremmest beskrivende, idet nogle af tabellerne står for sig selv, mens der er sat ord på andre af tabellerne for også at give smagsprøver på teoretiske perspektiver og tolkninger. Rapporten er således et led i en forskningsproces, og vi håber derfor, at den også læses som sådan. Rapporten vil blive fulgt op af flere rapporter fra forskningsprojektet, og det er vores intention at udgive en samlet forskningsrapport for hele projektet i løbet af år 2000. Hertil kommer sideløbende publicering af en række videnskabelige artikler.

Undersøgelsen er et led i forskningsprojektet "Idræt som kommunal velfærd", der udspringer af Laila Ottensens mangeårige forskningsprojekter omkring idrætsvaner og foreningsliv i et livsformsperspektiv og Bjarne Ibsens tidligere analyser af idrætsforeninger i et organisationsteoretisk perspektiv. Da Institut for Idræt i sin nyeste forskningsprofil ønskede at udvikle forskningsområdet "Idrættens udvikling i spændingsfeltet mellem stat – marked og civilsamfund", og Idrættens Forskningsråd samtidig gjorde "Idrætten i velfærdssamfundet" til et satsningsområde, blev det muligt at formulere et større forskningsprojekt, hvor såvel aktør- som organisationsperspektivet indgår.

Det samlede forskningsprojekt "Idræt som kommunal velfærd" er dels finansieret af Institut for Idræt og delsfinansieret af ekstern støtte fra Idrættens Forskningsråd, Det Kommunale Momsfond, Danske Gymnastik- og Idrætsforeninger samt Lokale- og Anlægsfonden. Uden denne støtte ville projektet ikke være realiseret, og derfor skal de nævnte fonde, råd og organisationer takkes mange, mange gange.

Formålet med forskningsprojektet er at opnå en større indsigt i og forståelse for idrættens rolle og betydning i det moderne velfærdssamfund og skabe et mere kvalificeret grundlag for fremtidige analyser af idrætsdeltagelsen og organiseringen deraf. Forskningsprojektet bygger således på to grundlæggende antagelser: For det første antager vi, at hele idrættens idé og praksis på forskellig vis er tæt forbundet med velfærdssamfundets opbygning (bl.a. at idrættens fokusering på demokrati, lige muligheder, sundhed, forebyggelse og dannelse har fremmet centrale værdier i velfærdssamfundet). For det andet antager vi, at de individuelle muligheder for at dyrke idræt og den kollektive organisering deraf, er tæt forbundet med en række institutionelle forhold, som igen hænger snævert sammen med velfærdstaten og -samfundets karakter (bl.a. forholdet mellem den offentlige og den frivillige sektor, omfanget og karakteren af den offentlige støtte samt udbygningen af idrætsfaciliteter).

Det er især den sidste dimension, "Idræt som kommunal velfærd" tager sigte på at analysere teoretisk og belyse empirisk. Dette gør vi i 3 delprojekter og dertil knyttede empiriske undersøgelser: Delprojekt I, "Idræt, motion og hverdagsliv", har til hensigt at se idrætsdeltagelsen i sammenhæng med velfærdssamfundets udvikling, det moderne hverdagsliv og dets forskellige livsformer, samt udvikle og kvalificere grundlaget for undersøgelser af idrætsdeltagelsen. Dette delprojekt består af to kvantitative undersøgelser: En post-enquete (spørgeskemaundersøgelse) af voksnes idræts- og motionsvaner (gennemført i efteråret 1998), og en spørgeskemaundersøgelse af 5. og 9. klasse børns idrætsdeltagelse (gennemført i efteråret 1999). Ansvarlig for dette delprojekt er ekstern lektor og forskningsadjunkt Laila Ottesen.

Delprojekt II, "Idrættens organisering mellem stat, marked og civil samfund", har til hensigt at analysere udviklingen i idrættens organisering og indfange det tiltagende organisatoriske mix. Dette delprojekt omfatter en kortlægning af samtlige idrætstilbud i de udvalgte områder, som forskningsprojektet gennemføres i, samt en spørgeskemaundersøgelse af et udvalg af disse udbydere (gennemføres i efteråret 1999). Ansvarlig for dette delprojekt er lektor Bjarne Ibsen.

Delprojekt III, "Den kommunal idrætspolitik i et historisk perspektiv", har til hensigt at afdække den kommunale idrætspolitik og idrætsforeningernes relationer til kommunen, i perioden fra 1968-1990. Undersøgelsen er et historisk kilde-studie på baggrund af såvel kommunale arkivalier som foreningsarkivalier (undersøgelsen gennemføres i 1998-99 og afleveres som Ph.d-afhandling i august 2000). Ansvarlig for dette delprojekt er Ph.d.studerende Morten Mortensen.

I denne rapport er det udelukkende resultater af spørgeskemaundersøgelsen af voksnes idræts- og motionsvaner, der præsenteres.

2. Undersøgelsens design

Formålet med projektet “Idræt, motion og hverdagsliv” er at blive klogere på voksne danskeres idræts- og motionsvaner. Fra Socialforskningsinstituttets (SFI) kultur- og fritidsundersøgelser (gennemført i 1964, 1975, 1987 og 1998 (endnu ikke publiceret)) ved vi en hel del om i danskernes idræts- og motionsvaner og ændringerne deri fra 1960'erne og frem til 1990'erne. Nogle af de centrale ændringer er, at:

- den samlede idrætsdeltagelse er tre-doblet,
- ældre over 60 år har ti-doblet deres idrætsudøvelse,
- kvinders idrætsudøvelse er mere end fire-doblet,
- antallet af idrætsgrene er mange-doblet,
- der er fortsat store forskelle på, hvilke idrætsaktiviteter mænd og kvinder fortrinsvis dyrker,
- foreningsdeltagelsen er mere end fordoblet, og
- idrætsdeltagelsen uden for foreningsregi er fem-doblet

Disse karakteristika giver et billede af idrættens udbredelse og udvikling på køn og aldersgrupper, men da socialforskningsinstituttet også spørger til folks sociale position, det vil sige skole- og erhversuddannelse, beskæftigelse, indkomstniveau og bopæl, har vi også et billede af, hvordan forskelle i levevilkår har betydning for idrætsdeltagelsen. Disse analyser viser, at hos personer med høj indkomst og høj uddannelse finder vi en langt større idrætsdeltagelse end hos personer med lav indkomst og lav uddannelse. *Men hvorfor er det sådan?*

De eksisterende data fra SFIs undersøgelser er ikke tilstrækkelige til at forklare de forskelle, der er i idrætsdeltagelsen. Det er imidlertid vigtigt ikke at individualisere forskellene og forklare dem ud fra folks holdninger og specifikke præferencer. Ganske vist skal folk ses som aktører men ikke som løsevne aktører der kvit og frit kan vælge livstil og idrætsvaner. Vi ønsker at medtænke de materielle vilkår og strukturer, der er med til at styre og begrænse vores valg, så der reelt ikke er frit valg på alle hylder. Velfærdsstaten har ikke mindst i efterkrigstiden gennemløbet en række forandringer, som påvirker alle sider af vores tilværelse. Det er derfor indlysende, at forandringer og forskelle i idrætsdeltagelsen ikke kan forklares og fortolkes, uden at de kobles med disse samfundsmæssige forandringer i perioden. Det er dog væsentligt at få med, at disse forandringer ikke nødvendigvis medfører ændringer og slet ikke de samme ændringer i alle menneskers hverdagsliv, ligesom de heller ikke nødvendigvis opleves på samme måde i alle menneskers hverdagsliv. Derfor må vi både se på levevilkår og holdninger samt forstå, at holdninger ikke blot er individuelle præferencer, men tværtimod bestemmes af de livssammenhænge de indgår i eller udspringer af. Det er netop disse forskellige livssammenhænge, dette projekt ønsker at belyse.

2.1 Undersøgelsens teoretiske grundlag

Undersøgelsen bygger på to teoretiske perspektiver, som kort skal præsenteres i det følgende. Det første perspektiv, som alle delprojekterne bygger på, er en model for relationerne mellem stat, marked og civilsamfund. Det andet perspektiv, der kun arbejdes med i dette delprojekt, er den livsforms- og statsteori, som Thomas Højrup har udviklet. I denne teori arbejdes der med et tredimensionelt kulturbegreb, der medtænker aktør/individ, samfund/livsformer og staten. Dette kulturbegreb har lighedstræk med stat – marked – civilsamfunds modellen, som Victor Pestoff har udviklet (Pestoff 1995).

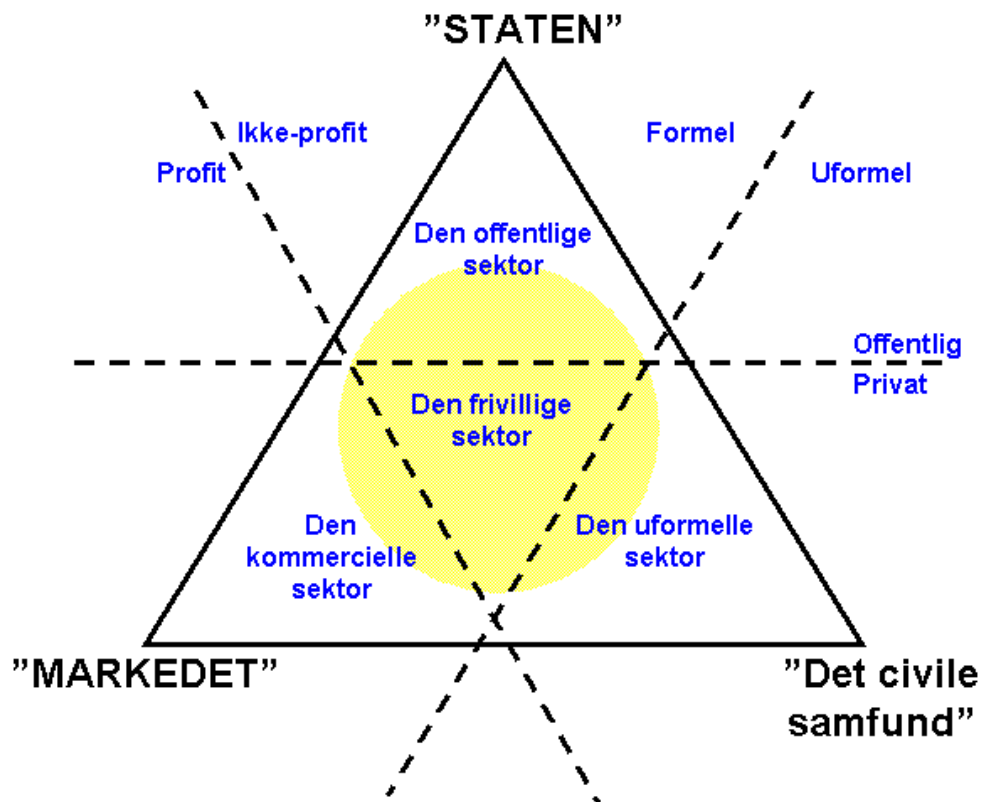
2.1.1. Stat-marked-civilsamfund

I mange år var den politiske diskussion og den samfundsvidenskabelige litteratur domineret af en

bipolær forståelse af samfundet: staten/det offentlige versus markedet/det private og en deraf stærk fokusering på statens rolle for velfærden. De seneste 10 år er denne forståelse i stigende grad blevet afløst af en mere kompleks forståelse af samfundet, som opererer med flere samfundssektorer: Foruden markedet og staten består samfundet også af en tredje sektor eller styringsform – benævnt som “det civile samfund”, “den frivillige sektor”, “den ideelle sektor”, “non-profit sektor” eller “fællesskaberne”. Thomas Højrup’s bog “Det glemte folk – livsformer og centraldirigering” fra 1983 er et af de værker, der gav startskuddet til interessen for eller genopdagelsen af “folket” i det civile samfund og påpeger et modsætningsforhold mellem staten og dens planlægning overfor den civile befolknings forskellige hverdagsliv. I 1990’ernes diskussion om velfærdssamfundet handler det også om hvordan befolkningen selv – i det civile samfund – kan varetage forskellige opgaver i samfundet. I forlængelse heraf er velfærdsbegrebet udvidet fra primært at have handlet om social service og sundhed til også at inkludere befolkningens egne fællesskaber og dets integrative rolle i samfundet. Denne ændring kan tydeligt aflæses i den politiske retorik. Så vidt forskellige partier som SF og CD taler om, at fællesskaberne skal styrkes, og statsministeren havde i sin nytårstale (98/99) nærmest erstattet “det offentlige” med “fællesskaberne”: De udstødte skal med i fællesskabet; fællesskaberne må påtage sig et ansvar, osv. Samme holdning kan også spores i et interview med økonomiministeren i foråret 1998:

“Der kan ikke lovgives om det store samfunds-problem (de udstødte i samfundet). Kun hvis man, altså de stærke samfundskrafter lokalt, påtager sig opgaven, vil det virke. Det kan kun løses, hvis vi styrker fællesskaberne. Tingene skal vokse fra neden af” (Marianne Jelved, Information den 2. marts 1998)

Med talen om fællesskaber rettes opmærksomheden kraftigt mod fritids- og kulturlivet, ikke mindst idrætten, hvis foreningsfællesskaber med frivilligt arbejde har en 100 årig tradition at bygge på. Foreningernes centrale position som udtryk for befolkningens egen kollektive organisering er evident, men civilsamfundet rummer andre måder at organisere sig på end i foreninger, bl.a. mere uformelle grupper som venskab og naboskab samt familierne. Familien kaldes for samfundets mindste byggekloids, og i dette projekt ønsker vi at belyse, hvilken betydning måden vi organiserer vores hverdagsliv – arbejde, familieliv, fritid – har for vores idrætsvaner. Samtidig kan dette hverdagsliv slet ikke forstås, med mindre det ses i forhold til staten (det offentlige), der skaber vilkår for denne organisering ved fx at skabe statslige arbejdspladser, børnepasningstilbud, love omkring reguleringer af ægteskabet og intimitetsfæren samt muligheder i fritiden (fx Folkeoplysningsloven). Endvidere må vi også inddrage markedet, hvor arbejdsmæssige vilkår i vid udstrækning bestemmes, og hvor der de seneste 25 år er kommet et langt større udbud af idræts- og motionstilbud end tidligere i historien. Akkurat derfor er stat – marked – civilsamfunds modellen et vigtigt grundlag for at forstå hverdagslivet og den måde fritiden anvendes.

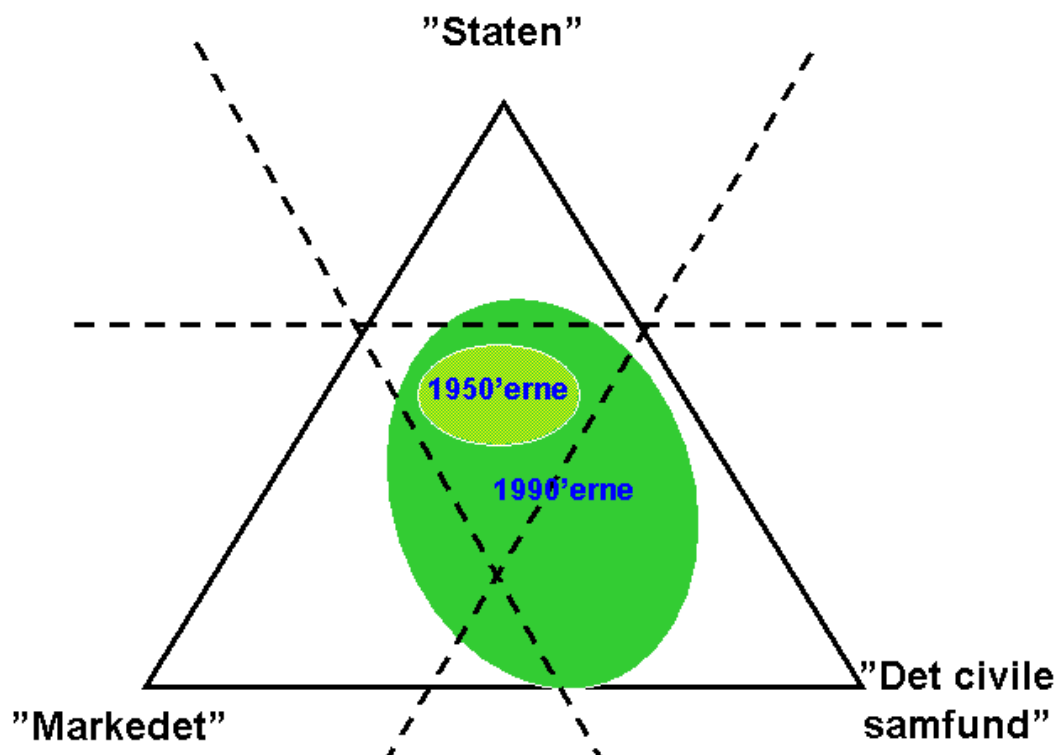
Figur 1. Stat, marked, civilsamfund

Stat – marked – civilsamfunds modellen består af sociale ordningsformer, der er abstrakte idealtyper. De tre sociale ordener adskiller sig fra hinanden ud fra tre sociale dimensioner: a) offentlig contra privat, b) non-profit contra profit c) og formel contra uformel. Modellen kan benyttes til analyser på såvel det abstrakte makro-plan som det konkrete empiriske plan. På det abstrakte makro-plan interesserer vi os for den betydning, de sociale ordningsformer (relative styrke, legitimitet, mv.) har for samfundet og dets udvikling. På det konkrete empiriske plan skelner vi mellem forskellige sektorer, bestående af forskellige organisationsformer, hvis karakter og udbredelse er udtryk for den rolle, disse sektorer spiller for varetagelsen af forskellige opgaver og for løsningen af forskellige problemer i samfundet. Udbredelsen og karakteren af disse organisationsformer er bestemt af de sociale ordningsformers relative vægt. Private virksomheder er primært styret af markedets styrende principper, men vil i varierende omfang også være styret af principperne i “staten” (eller bureaukratiet) og “det civile samfund”. Tilsvarende er offentlige organisationer primært styret af principperne i “staten”, men kan også være styret af de to øvrige ordnende principper. Familier, naboskab og venskab er først og fremmest styret af de styrende principper i “det civile samfund”, men kan også være styret af principperne i marked og stat (fx. retslige reguleringer af ægteskabet og intimssfæren). De frivillige organisationer placerer sig i midten, fordi de hverken tilhører staten, markedet eller det civile samfund. I forhold til staten adskiller de sig ved at være private. I forhold til markedet adskiller de sig ved at være non-profit. Og i forhold til det civile samfund afgrænser de sig ved at være målorienterede og formelle. Derfor er relationerne mellem den frivillige sektor og de øvrige sektorer også forskellige, og det er forskelligt, hvordan organisationspopulationen på forskellige samfundsområder og den enkelte organisation placerer sig i dette rum. Nogle organisationer og organisations-populationer vil være tæt på yderpunktet “stat”, andre vil være tæt på yderpunktet “marked”, og endelig vil nogle være tæt på yderpunktet “det civile samfund”.

Vi vil illustrere, hvordan denne model kan bruges til en analyse af velfærdsmikset og organisationsmønstret i et konkret samfund – i dette tilfælde Danmark. Figuren nedenfor illustrerer, selvfølgelig

stærkt forenklet, hvilke forskellige sektorer, idræt og motion (fritidsaktiviteter) primært hører til i. Idræt finder vi især i den frivillige sektor i form af frivillige idrætsforeninger, men en stor del af de idrætsaktive dyrker i dag også idræt i kommercielle fitnesscentre, under mere uformelle – uorganiserede – former i familien, sammen med venner eller helt alene eller i mere offentlige tilbud som fx ældreidræt.

Ændringer i organisationsmønstret i idrætten

Figur 2. Idrættens placering i trekantsmodellen i 1950 og i 1990

Selvom stat – marked – civilsamfundsmodellen giver et meget forenklet og ikke udtømmende billede af samfundets organisering, er det tilstrækkeligt til at vise, hvor kompliceret organisationsmønstret er, og hvordan de fleste samfundsområder findes i to eller tre sektorer. Modellen er en spændende analytisk ramme til at beskrive samfundets karakter og udvikling, men den indeholder ingen teorier til forklaring af, hvad der betinger forandringer, og hvilke følger sådanne forandringer har. Pestoff er dog inde på, at organisationsmikset og ændringerne deri skal forstås ud fra relationerne mellem sektorerne, som de kommer til udtryk fx. i ressourcestrømme (offentlig støtte, sponsering, levering af frivillig arbejdskraft og private bidrag), særligt begunstigende regler og love, samt konkurrence mellem sektorerne.

Dette fører os videre til det andet teoretiske udgangspunkt, stats- og livsformsanalysen, da denne netop fokuserer på de samme relationer mellem stat, marked og civilsamfund, men i de senere år er udviklet til at integrere aktør-perspektivet i teorien..

2.1.2. Livsforms- og statsteori

Den strukturelle livsformsanalyse er teoretisk udviklet og baseret på en kvalitativ empirisk kortlægning af forskellige befolkningsgruppers hverdagsliv. Livsformsanalysen er udviklet af etnologen Thomas Højrup og blev første gang præsenteret i 1983 i bogen "Det glemte folk". Både

bogens titel og dens undertitel “livsformer og centraldirigering viser de perspektiver, der er centrale i dette forskningsprojekt, dels at studiet af folket – civilsamfundet og dets livsformer – ikke må glemmes og dels, at hverdagslivet i civilsamfundet ikke kan forstås og forklares for sig selv men må ses i relation til staten som den centrale lovgivende instans.

Livsformsanalysen blev samtidig udviklet som et opgør med statens monokulturelle perspektiv, hvor der blev lovgivet og planlagt ud fra almenmenneskelige/universelle behov og livsværdier. Højrup viste, at man kan anskue civilsamfundet enten som bestående af borgere med fælles menneskelige behov eller som sammensat af forskellige livsformer, der stiller vidt forskellige og ofte modsatte krav til samfundets institutioner, til lovgivningen og til de offentlige ydelser. Gennem en udforskning af de tre vigtigste livsformer i Danmark udviklede Højrup en analysemetode, der kastede nyt lys over de kulturelle og sociale forskelle i det moderne velfærdssamfund. Derved viste han, at der findes forskellige behov og livsværdier i de tre livsformer med forskellige opfattelser af “det gode liv” og af arbejds-, fritids- og familielivet heri. Livsformsbegreberne er dog ikke empiriske beskrivelser af menneskers måde at leve på men redskaber til at fortolke og forklare empiriske data.

Den strukturelle livsforms- og statsanalyse skal bruges til at forklare og forstå, hvordan idrætsdeltagelsen former sig i slutningen af dette århundrede i Danmark. På længere sigt skal den også være udgangspunkt for at forklare sammenhængen mellem de samfundsmæssige forandringer, der er sket i velfærdsstaten i de sidste 20-30 år, og de ændringer i idrætsdeltagelsen, som kan iagttages i samme periode. Kun ved at se på sammenhængen mellem stat, marked og civilsamfund kan man indfange forandringerne og komme tættere på, hvordan de påvirker forskellige gruppers hverdagsliv. Der er kommet en anden arbejdsdeling mellem stat, arbejdsmarked og familien.

Det er en almindelig synsvinkel, at staten er et middel til borgernes velfærd, hvorimod det omvendte perspektiv, at det statsens synsvinkel er civilsamfundet, der er et middel, ikke nævnes så ofte. Fx er mange af de offentlige ydelser etableret af staten for at udvikle et mere effektivt civilsamfund. På den anden side bliver staten dermed også garant for civilsamfundet og for, at de stærkeste særinteresser ikke kan styre alene, men at befolkningen også ser sig selv som parthavere i staten, som statsborgere med tanke på almenets vel.

Med livsformsbegreberne består hverdagslivet af andet og mere end vaner eller bestemte forbrugsmønstre. Der er tale om et relativistisk kulturbegreb, hvor kultur forstås som “the whole way of life”. I livsformsbegreberne indgår både livsformens materielle side med uddannelse, erhverv og indtægt (som vi kender fra socialgruppebegrebet), og hvordan hverdagen struktureres, fx hvordan man organiserer og fordeler opgaverne i hjemmet, samt hvordan man prioriterer mellem arbejde, fritid og familieliv. Karakteristisk for livsformerne er, at de ikke bare præger den måde, hvorpå familiernes livsmønstre er indrettet, men at de også indebærer hver deres begrebsverden, som er afgørende for, hvad folk betragter som “et godt liv”. Når man vil undersøge befolkningens idrætsdeltagelse, så handler det ikke længere kun om at kortlægge de enkelte idrætsaktiviteter, og hvem der dyrker hvad. De enkelte gøremål eller idrætvaner kan ikke i sig selv forklare forskelle og forandringer i idrætsdeltagelsen. I stedet handler det om at finde frem til nogle mønstre og et helhedsperspektiv på deltagerens hverdagsliv, der ikke bare registrerer, hvad man gør, men fokuserer på, hvordan idrætsaktiviteten indpasses og prioriteres i hverdagslivet.

Kobles livsformsbegreberne til idrætsdeltagelsen, kan der på baggrund af teorien formuleres nogle hypoteser om sammenhængen mellem det moderne hverdagsliv og en livsformsspecifik idrætsdeltagelse (i den følgende korte præsentation vil jeg se bort fra de kønsmæssige forskelle):

I *lønarbejderlivsformen* ser vi et mere fleksibelt fritidsmønster, end vi tidligere har set, da de senere års arbejdsmæssige ændringer også sætter nye rammer især for denne livsforms idræts- og motionssmønstre. Idrætsdeltagelsen er lokalbunden og foregår inden for kort afstand fra bopælen. Tidsmæssigt er det i denne livsform, der er mindst selvbestemmelse i arbejdet, og derfor er idrætsudøverne overvejende henvist til at dyrke idræt i aftentimer og weekender. Udøvere med denne livsform er flittige medlemmer af idrætsforeningerne, hvor de vægter fællesskabet og det sociale samvær med

ligestillede højt, men samtidig dyrker de også idræt på egen hånd. De deltager gerne i det frivillige foreningsarbejde, da de herved kan opbygge sociale netværk som udgangspunkt for venskaber. De foretrækker egenaktiviteter, og hvis de bruger andre kulturelle tilbud, er det oftest de lokale kommunale tilbud som fx folkebibliotekerne.

I *den selvstændige livsform*, hvor man er sin egen arbejdsgiver, kan man bedre dyrke idræt i pauser fx midt på dagen, tidligt på morgenen eller tage hele dage fri til fx en jagt eller en fisketur. Som i lønarbejderlivsformen er man dog også her lokalbunden og vil normalt dyrke idræt inden for kort afstand til bopælen, da naboerne oftest udgør det sociale netværk. Dette kan dog være anderledes i byerhvervene. Det lokale netværk er en forudsætning for at klare sig økonomisk, men har også fællesskabsdannende betydning. Den lokale idrætsforening er ofte stedet, hvor netværkene kan forankres og hvor man i fællesskab kan gå sammen om egne aktiviteter og andre fælles opgaver til lokalsamfundets bedste.

I *karrivelivsformen* er man ikke tidsmæssigt bundet til arbejdspladsen. Selv om man ofte har lang arbejdstid, så har man en høj grad af selvbestemmelse og frihed til at tilrettelægge sin egen arbejdstid. Dette giver også mulighed for at dyrke idræt og motion midt på dagen, om morgenen osv. Idrætten bruges til at styrke ens arbejdsmæssige forbindelser, kvalifikationer og præstationer eller som afkobling og restitution. I karrivelivsformen er den sport, man dyrker, ikke det, der tilfældigvis tilbydes i det lokalområde, hvor man bor. Man er også mobil, når det gælder idræt og motion. Fx kan golfsættet eller tennisketcheren ligge fast i bilens bagagerum, så uanset hvor man befinder sig, kan man dyrke sin idræt med de kollegaer man træffer i forbindelse med arbejdet. Man deltager i foreninger og betaler gerne et højt medlemsgebyr, især hvis medlemsskabet er eksklusivt i den forstand, at man træffer de rigtige venner og kollegaer, som man kan udveksle kundskaber og viden omkring arbejdet med. Man dyrker ofte flere forskellige idrætter, da den arbejdsmæssige specialisering kontrasteres af et ideal om mangfoldighed og alsidighed også i forhold til de øvrige kulturtilbud – kunst, musik, teater – som man også benytter i udstrakt grad.

Styrken ved livsformsbegreber er, som nævnt, at dette perspektiv så at sige forbinder klasse og kultur. At man sammentænker de materielle vilkår (samfundets produktionsmåder) af forskellig art med folks måder at tænke og leve forskelligt på. Alligevel ligner de få kendte (tre – fem) livsformer de velkendte klasser fra klassebegrebet og kritiseres tilsvarende for ikke at have et aktørperspektiv. Netop derfor arbejder man i livsforms- og statsteorien i disse år med det Helgelske tredimensionelle kulturbegreb, hvor der både er et statsperspektiv, et livsformsperspektiv og et aktørperspektiv. Det betyder ikke, at livsformernes brede “kategorier” ikke kan bruges, for det kan de netop som udgangspunkt og ramme for at forstå en større mangfoldighed. Det er umuligt at beskrive 2 millioner danskers idrætsvaner uden at have nogle redskaber og opdelinger, der, selv om de måske aldrig passer på det enkelte individ, giver et mønster for, hvordan større grupper af mennesker kan leve og lever.

Nogle lever for at arbejde og andre arbejder for at leve!

De tre kendte centrale livsformsbegreber er skabt ud fra dikotomien/adskillelsen (eller mangel på samme) mellem arbejde-fritid. Denne adskillelse mellem arbejde-fritid fremstilles som regel som værende en indlysende kontrast og et fælles vilkår for alle. Men for det første, afhænger måden, de adskilles på af, hvordan de er blevet adskilt i vores moderne samfund, og for det andet er denne adskillelse mere varieret og kompleks, end det oftest fremstilles. Dette kan eksemplificeres af en diskussion om arbejdets betydning, som to højtuddannede skribenter førte i dagbladet Politiken. Den første skribent mente, at det er arbejdet, der ødelægger både vores helbred og vores familieliv og derfor skal minimeres mest muligt. Få dage senere fik skribenten en kommentar fra en anden højtuddannet skribent, som skrev, at for hende var arbejdet både udfordrende og meningsfuldt, noget der ikke var adskilt fra resten af hendes liv, og noget hun absolut ikke ville være foruden. Både teoretisk og empirisk kan man derfor konkludere, at adskillelsen mellem arbejde-fritid opleves eller erfares forskelligt af forskellige dele af befolkningen. Men det betyder også, at denne adskillelse er et godt udgangspunkt for en undersøgelse af folks forskellige måde at leve på og bruge idrætten på i deres hverdagsliv. Idræt betragtes normalt som en del af folks fritid, og fritid er uomtvisteligt

socialt organiseret med dets struktur bundet op på organiseringen af arbejde. Men denne forbindelse/sammenhæng betyder også, at den dominerende adskillelse mellem arbejde-fritid kan ændres, hvis moderne former for arbejde vinder indpas. Når det moderne samfund derfor ofte beskrives ved, at der sker en stigende sammenblanding af arbejde og fritid, oftest betegnet som "det fleksible arbejde", så giver det sig selv, at der også må ske noget med den sociale organisering af hele hverdagslivet og dermed også af fritiden. Men samtidig er det ikke heller givet, at der er tale om "det" fleksible arbejde, men måske om forskellige måder at organisere fleksibelt arbejde på, og derfor også forskellige former for "fleksibel fritid". Men hvilke og hvordan er sammenhængen? Man bør dog samtidig være opmærksom på, at forandringer ofte kun er toppen af isbjerget, hvorunder de ni tiendedele er det stabile og permanente. Vi ser det i folks valg af levevis, hvor vi tilsyneladende har et utal af måder at vælge at leve på, men trods dette ser vi alligevel en udtalt træghed i folks levevis og valg af aktiviteter. Det gælder fx også, når vi ser på idrætsdeltagelsen, hvor det er mindst lige så spændende at se på, hvordan det kan være, at folk stadigvæk gør gymnastik og dyrker fodbold i foreninger, som har eksisteret i 100 år, som det er at se på alle de nye former for idræt som fx ekstremidrætterne. Både toppen og bunden af isbjerget skal med, hvis vi skal forstå helheden.

2.2 Undersøgelsens metodiske grundlag

Forskningsprojektet omfatter en komparativ undersøgelse af såvel idrætsdeltagelsen som idrættens organisering i tre udvalgte regioner i Danmark. Endvidere omfatter projektet analyser på alle niveauer lige fra den kommunale forvaltning og -politik til familien og den enkelte idrætsudøver. Kort sagt er projektet optaget af de kontekster eller helheder, vi som individer indgår i: Familien, hverdagen, foreningen, lokalsamfundet/regionen, arbejdsmarkedet og staten/nationen sammenholdt med andre europæiske lande.

2.2.1. Den empiriske undersøgelse

Udvælgelsen af bestemte regioner/kommuner/lokalområder er sket af metodiske grunde, fordi vi i højere grad har vægtet det komparative og kontrasterende perspektiv end et landsdækkende og landsrepræsentativt perspektiv. Vores udgangspunkt er, at vi ved, at dansk idrætspolitik på trods af en central lovgivning er stærkt decentraliseret. Ca. 85% af den offentlige støtte til idrætten kommer fra kommunerne, og flere undersøgelser viser, at der er store forskelle mellem kommunerne på den kommunale støtte, på organisationsmønstret og på idrætsdeltagelsesmønstret. Vi ønsker derfor at belyse, hvordan historiske, demografiske, økonomiske, politiske og sociale forskelle har betydning for idrætsmønstret? Denne undersøgelse giver mulighed for at belyse forskelligheden i dens kontekst og at belyse almene samfundsmæssige ændringer via kontrastering. Vi kan med dette design undersøge idrætsdeltagelsens forskellighed ses i lyset af både et regionalt og et livsformsmæssigt perspektiv: Hvad betyder den regionale/lokale/kommunale kontekst; hvad betyder den livsformsmæssige (arbejde-fritid) sammenhæng; og hvordan hænger det regionale og det livsformsmæssige sammen?

Regionerne – geopolitisk og kulturel kontekst

Følgende regioner (områder, kommuner, bydele) blev udvalgt til undersøgelse:

- To bydelsområder i København med i alt ca. 84.000 indbyggere:
Indre Østerbro (ca. 44.000 indbyggere) og Sundby Nord (ca. 40.000 indbyggere)
- Ballerup Kommune med ca. 45.000 indbyggere.
- Salling-Fjends regionen bestående af 5 kommuner med i alt ca. 56.000 indbyggere:
Købstadskommunen Skive (ca. 27.000 indbyggere) og 4 landkommuner: Fjends, Sallingsund, Spøttrup og Sundsøre (hver med mellem 6.000 og 8.000 indbyggere)

Indre Østerbro og Sundby Nord – to bydele i København

Københavns kommune er stor både i udstrækning og antal indbyggere 88,3 km² og 476.800, men kommunen er sjældent genstand for empiriske undersøgelser, og i de landsdækkende undersøgelser, fx SFI's kultur- og fritidsundersøgelser, er datagrundlaget på København for lille til selvstændige analyser af byen. Derfor besluttede vi, at København skulle indgå i undersøgelsen. Af hensyn til den historiske undersøgelse og organisationsundersøgelsen, hvor hele København ville være for stor, udvalgte vi to af de nye administrative og politisk definerede bydelsområder, der begge har et indbyggertal på størrelse med de to øvrige regioner – Ballerup og Salling-Fjends. Vi valgte to bydele ud fra et ønske om at belyse, hvilken betydning forskelle i indkomst, uddannelse, mv. har for idrætsvanerne. De to bydele skulle helst være kontraster i form af en ressourcestærk overfor en ressourcevag bydel. De to bydele, der blev valgt – Indre Østerbro og Sundby Nord – repræsenterer denne forskellighed, men af pragmatiske grunde blev kontrasten ikke så stor, som vi havde ønsket. Et af de spørgsmål, vi ønsker at belyse, er brugen af idrætsfaciliteter, og derfor så vi bort fra Indre by, som er den bydel, der befolkningsmæssigt er mest ressourcestærk, men som næsten ikke rummer nogle idrætsfaciliteter, og derfor ville vi sandsynligvis overvejende finde udpendlende idrætsudøvere. Valget faldt derfor på Indre Østerbro som den ressourcestærke bydel. De tre befolkningsmæssigt ressourcevageste bydele er Kongens Enghave, Vesterbro og Ydre Nørrebro. Kongens Enghave og Vesterbro, som i 1997 fik DGI-byen, har samtidig fået igangsat flere forsknings-, forsøgs- og udviklingsprojekter, og af de to grunde var bydelen lidt for atypisk. På Ydre Nørrebro, som ville være et oplagt valg, er andelen af indbyggere med anden etnisk baggrund (ca.15-20%) så høj, at vi kunne frygte et meget stort frafald, fordi vi ikke havde ressourcer til oversættelse af spørgeskemaer eller tolke. Tilbage var de næstvageste bydele: Brønshøj-Husum, Bispebjerg, Valby, Vestamager, Indre Nørrebro samt Sundby Nord og - Syd. De fire første blev fravalgt, fordi de ligner den valgte forstadsregion, Ballerup, for meget, og Indre Nørrebro blev fravalgt af samme grund som frafaldet af Ydre Nørrebro. Derfor faldt valget af en ressourcevag bydel på Sundby Nord, hvor der også er en del idrætsfaciliteter lokalt. Med valget af disse to bydele fik vi ikke helt de ønskede bydelskontraster frem, selvom de to bydele, med i alt 84.000 indbyggere, rummer store befolkningsmæssige forskelle, så rummer de også nogle fællestræk.

Indre Østerbro med ca. 44.000 indbyggere adskiller sig fra de øvrige bydele ved have en høj andel af overordnede og ledende funktionærer og en relativ lav andel af faglærte og ufaglærte arbejdere. En forholdsvis stor andel arbejder i social- og sundhedssektoren eller undervisnings- og forskningssektoren. Vi forventer derfor, at karrierelivsformen er særlig udbredt i denne bydel. Andelen af fremmede statsborgere ligger på ca. 7%, hvilket er mindre end i byen som helhed. Bydelen er kendetegnet af tæt beliggende etage- og karrébyggeri og af grønne områder som Fælledparken og adgang til vand (søerne og kysten ved Langlinie).

Sundby Nord med ca. 40.000 indbyggere ligner Indre Østerbro med hensyn til grønne områder som Kløvermarken (med Sundby Idrætspark) samt adgang til vand/kysten ved Prøvestenen og Amager Strandpark. Også denne bydel er karakteriseret af tæt beliggende etage- og karrébyggeri, men derudover findes også et stort erhvervsområde, der rummer erhverv fra traditionel industri til handelsvirksomheder blandt andet med salg af den nyeste højteknologi. Bydelen var i mange år et arbejderkvarter præget af en traditionel lønarbejderlivsform, men de seneste år har bydelen skiftet karakter blandt andet i kraft af nye kollegieboliger med mange unge universitetsstuderende og handelsvirksomhederne med funktionærer. Funktionærer i øvrigt (uden underordnede) er da også den største gruppe af beskæftigede i bydelen efterfulgt af ikke faglærte arbejdere og faglærte arbejdere, som udgør en større andel end i Københavns Kommune som helhed. Fremstillings- og handelsvirksomheder er også overrepræsenterede i forhold til byen som helhed. Andelen af fremmede statsborgere ligger på knap 12% som kun er lidt over andelen i byen som helhed (10%).

Politisk set er København en stærk socialdemokratisk bastion med en befolkning, der stemmer mere til venstre i det politiske spektrum end landet som helhed. Med hensyn til idrætspolitik og idrætsfaciliteter har det stået sløjt til i kommunen i efterkrigstiden. København har forholdsvis færre idrætsfaciliteter i forhold til indbyggertal end de øvrige større kommuner i landet. Der er store

centrale idrætsanlæg som Parken og Grøndalscentret men få faciliteter i folks nærmiljø.

Ballerup kommune

Ballerup er en forstadskommune vest for København og en del af Københavns Amt. Ballerup kommune dækker et areal på 3.409 ha. Midt i kommunen findes Ballerup by og mod henholdsvis vest og øst findes de to mindre byer Måløv og Skovlunde. I 1949 blev Ballerup forsynet med S-togs drift, og kommunen blev kraftigt udbygget med skoler, børneinstitutioner og socialt boligbyggeri. I dag er der således en næsten ligelig fordeling mellem almennyttige boliger og private boliger – mellem lejere og ejere. Ballerup kommune rummer mange arbejdspladser og har en stor indpendling af arbejdskraft. Virksomhederne i kommunen beskæftiger først og fremmest funktionærer, og de fleste borgere, der er bosat i kommunen, har samme erhversprofil (højere eller lavere funktionærer). Det er derfor lønarbejderlivsformen, der især kendetegner befolkningens levevis i kommunen. Der er dog ikke tale om det klassiske manuelle lønarbejde men snarere om funktionær-lønarbejder i varianter fra ledende og højtuddannede funktionærer med flere underordnede til lavere uddannede funktionærer uden underordnede. Det nuværende kommunale styre er socialdemokratisk, og Socialdemokratiet har haft flertallet i Kommunalbestyrelsen i årtier. Idrætten har siden anden verdenskrig haft betydelig politisk bevågenhed med bl.a. udbygning af kommunalt ejede idrætsfaciliteter på skoler samt særlige idrætsanlæg i både Ballerup og Måløv. I sammenligning med landet som helhed er facilitetsdækningen rimelig god, men den kommunale støtte til idrætsforeningerne var i begyndelsen af 1990'erne lavere end gennemsnittet for kommunerne i Københavns Amt.

Salling-Fjends regionen

De fem kommuner i regionen Salling-Fjends ligger langs Limfjordens sydlige bred og er en del af Viborg Amt. De fem kommuner dækker tilsammen et areal på 92.095 ha, hvilket betyder, at selv landkommunerne med hver deres 7.-8.000 indbyggere har et større areal end hele Ballerup kommune.

Skive kommune består af et landdistrikt og selve Skive by, hvor der bor omkring 20.000 mennesker. Skive udgør på mange måder en slags "hovedstad" i regionen. Skive er en arbejder- og industriby, der et langt stykke af vejen er udviklet på grundlag af forarbejdning fra og serviceydelser til landbruget. Skive har samtidig en større indpendling end udpending. Salling og Skive var tidligere en højborg for Det Radikale Venstre, og det er stadig det radikale Skive Folkeblad, der læses på egnen, selvom byen gennem de sidste årtier har haft en socialdemokratisk borgmester. Skive er som en regionshovedstad præget politisk både af by- og landkultur, af landbrug og byerhverv og af en velfærds- og selvstændighedskultur.

De fire landkommuner – *Fjends, Sallingsund, Spottrup og Sundsøre* – som omgiver Skive kommune, er præget af landbrugserhvervet, af mindre håndværksvirksomheder især inden for træ- og møbelindustrien, af fremstillingsindustri og råstofudvinding. Landkommunerne er præget af spredt liggende landbebyggelse (mindre landsbyer landbrugsejendomme). Bortset fra Sallingsund (der har store virksomheder og indpendling) er de præget af en høj grad af udpending til Viborg og Skive. Landkommunerne er Venstre kommuner, men flere af kommunerne har også mange, der stemmer på Socialdemokratiet eller Det Radikale Venstre, der som i landspolitik ofte er tungen på vægtskålen. Idrætten fylder meget både politisk og i folks hverdag såvel som facilitetsmæssigt. Kendetegnende er det for egnen, at flertallet af anlæggene er selvejende men at de alligevel nyder godt af den (lovbestemte) politiske velvilje i form af store drifts- og lokaletilskud. Dækningsgraden af idrætsanlæg i Salling er langt større end i Ballerup kommune og Københavns kommune. Regionen er især selvforsynende med idrætshaller. Højrup's bog "Det glemte folk" er skrevet på baggrund af empiriske undersøgelser i Salling. Det glemte folk er netop den selvstændige livsform, hvis vilkår folk har levet under i de sidste generationer, og som præger hele egnen. Regionen har imidlertid mange ufaglærte arbejdere, og sammenholdes dette med udpendingen fra landområderne og de færre og færre arbejdspladser i selve landbruget, ser vi netop det mønster, som Højrup fandt: Folk der statistisk er registreret som lønarbejdere men som forsøger at opretholde en selvstændig livsform med bl.a. hus og jordlod. Regionen er derfor domineret af både lønarbejderlivsformen og den selvstændige livsform.

Spørgeskemaundersøgelsen og konstruktionen af skemaerne

Denne kvantitative undersøgelse/survey af de voksnes idrætsdeltagelse er den hidtil største undersøgelse af danskernes idræts- og motionsvaner. Både hvad angår antallet af udtrukne og antallet af problemstillinger og spørgsmål, som ønskes belyst. Ca. 4.500 personer i alderen 16 - 74 år, samme aldersafgrænsning som Socialforskningsinstituttet har benyttet i fritids- og kulturundersøgelserne, blev udtrukket. Før vi kommer ind på konstruktionen af spørgeskemaet, skal det pointeres, at survey betyder oversigt og overblik, hvilket vil sige, at man kortlægger udbredelsen af klassificerbare fænomener – man måler hvor udbredt noget er. Det betyder også, at surveys har sine begrænsninger i afdækningen af komplekse strukturer og relationer, selvom det er det, vi forsøger at gøre i denne undersøgelse. Når man konstruerer et spørgeskema som dette, er det egentlig forkert at sige, at man indsamler data, for der er ikke tale om blomster på marken, der blot kan indsamles. I virkeligheden skaber man med sine spørgsmål selv en bestemt form for data, man tilvirker data kan man sige.

På baggrund af erfaringer fra surveys de seneste år, hvor man i stigende grad har haft vanskeligheder med at få en høj svarprocent med mindre respondenterne opsøges telefonisk, valgte vi at kombinere postenqueten med telefoninterview. 30 studerende på institut for Idræt blev ansat til at ringe til alle de udtrukne og stille dem nogle få spørgsmål. Under supervision af forfatterne til denne rapport blev telefoninterviewene gennemført fra begyndelsen af oktober til begyndelsen af november 1998 (mandag til torsdag mellem klokken 17 og 20). Alle respondenterne havde på forhånd fået tilsendt et brev, der fortalt om undersøgelsen, og at de snarest ville blive kontaktet telefonisk. Efter en kort præsentation blev interviewet indledt med spørgsmålet: Dyrker du idræt/sport/motion? Herefter fik alle yderlige spørgsmål fra spørgeskemaet om alder, køn, uddannelse og erhverv. De respondenter, som svarede, at de ikke dyrker idræt, blev derpå spurgt, hvorfor de ikke dyrker idræt, mens de som svarede, at de dyrker idræt, blev spurgt, om de ville svare på et større spørgsmål med en række uddybende spørgsmål, som i bekræftende fald ville blive tilsendt. Derfor har vi flere oplysninger om de respondenter, der dyrker idræt, end vi har om de respondenter, der ikke dyrker idræt. De personer, som enten ikke har telefon eller det ikke lykkedes at træffe hjemme, fik tilsendt hele spørgeskemaet. I København er der således relativt mange, som ikke har en telefon, hvis nummer er registreret hos Tele-Danmark. Mobiltelefonen er på kraftigt indtog, og det vanskeliggør telefoninterviews i fremtiden, fordi mobiltelefonnumrene ikke er tilgængelige i centrale registre.

Spørgeskemaet er skrevet i "TELEform", som er et software, hvor besvarelserne af spørgeskemaerne kan indlæses i computeren og data overføres til det valgte statistikprogram. Denne metode har visse begrænsninger, fordi den først og fremmest er anvendelig til afkrydsningsspørgsmål (den kan dog også aflæse og genkende tal og bogstaver, hvis de er skrevet pænt), men indlæsningen er betydelig hurtigere og mindre arbejdsbelastende end indtastning af svarene, og efter alt at dømme er nøjagtigheden også større.

Hvad har vi spurgt om?

Den samfundsvidenskabelige måde at arbejde med surveys på kræver en operationalisering, hvilket vil sige, at de videnskabelige spørgsmål, som ønskes besvaret, skal omformuleres til spørgsmål i et dagligdagssprog. Ud over en undersøgelse på Socialforskningsinstituttet med titlen "Kan man spørge mennesker om deres livsform" (Hjort Andersen 1993) er der ikke gennemført surveys, hvor livsformsbegreberne er operationaliseret til konkrete spørgsmål og udsagn, og derfor er der i høj grad tale om metodeudvikling på dette område.

For at indfange og belyse de sociale og livsformsmæssige karakteristika indeholder spørgeskemaet såvel spørgsmål om de traditionelle sociale karakteristika (alder, køn, uddannelse, bopæl, mv.) som spørgsmål, hvis besvarelse kan bruges til at indkredse respondenternes livsform og familieliv. De sociale karakteristika er også taget med, fordi de indikerer strukturer eller materielle levevilkår, der også indgår i den strukturelle livsformsanalyse, og samtidig er det vigtige variable for at kunne sammenligne resultaterne af denne undersøgelse med andre undersøgelser af idræts- og fritids- og kulturlivet, der især bygger på de traditionelle sociale karakteristika. For en yderligere uddybning af

operationaliseringen af livsformerne se kapitel 3.3.

De afhængige variable – idrætsdeltagelsens omfang og karakter – omfatter spørgsmål om deltagelse i idræt eller motion; øvrige fritidsinteresser; hvilke organisationsformer idrætten dyrkes under; tidspunktet for og den brugte tid på idræt og motion: de faciliteter, anlæg og steder, hvor der dyrkes idræt; hvordan idrætten indpasses i hverdagen; samt motiver for og holdninger til idræt. Skemaet nedenfor giver et overblik over undersøgelsens uafhængige og afhængige variable.

For at tage højde for den nyeste kritik af holdningsundersøgelser (Juil 1998) har vi bestræbt os på både at stille holdningsspørgsmål (hvad folk mener) og adfærdsspørgsmål (hvad de rent faktisk gør). Goul Andersen har forsøgt at imødegå kritikken ved netop at foreslå at man inddrager livsformsvariable i sådanne undersøgelser, fordi det er indbygget i livsformsanalysen, at man skal kende til såvel folks forestillingsverden som deres faktiske gøremål.

Uafhængige og afhængige variable i undersøgelsen	
Uafhængige variable	Afhængige variable
<p>Politiske og kulturelle kontekst</p> <ul style="list-style-type: none"> * Ballerup * Salling-Fjends * Indre Østerbro * Sundby Nord <p>Sociale karakteristika</p> <ul style="list-style-type: none"> * Køn (2) * Alder (1) * Uddannelse (3, 4) * Indkomst (36) * Civilstand og familie (37) * Bolig (38) * Lokaltilknytning (39) <p>Livsform</p> <ul style="list-style-type: none"> * Stilling og fast/fleksibel arbejdstid * Forholdet mellem arbejde og fritid (se operationalisering i afsnit 3.3) 	<p>Idrætsdeltagelse – hvem dyrker hvad og hvorfor?</p> <ul style="list-style-type: none"> * Deltagelse og interesse (5, 6) * Idrætsgrene/aktiviteter (9) * Idrætsniveau/fom (14) * Begrundelser for at dyrke idræt/ikke idræt? (7, 25) * Interesse for idræt i medier og som tilskuer (8, 27) <p>Idrætsdeltagelse og organisationsform – hvordan dyrkes idræt?</p> <ul style="list-style-type: none"> * Deltagelse i forskellige organisatoriske former (9, 15) * Deltagelse i øvrige foreningsaktiviteter (27) * Holdninger til organisering (26) <p>Tid – hvor meget, hvor ofte og hvornår?</p> <ul style="list-style-type: none"> * Hyppighed – hvor ofte (10) * Antal timer (11) * Hvornår i dags- og ugecyklus (12) <p>Faciliteter og det fysiske rum – hvor dyrkes idræt/motion?</p> <ul style="list-style-type: none"> * Idrætsfaciliteternes betydning (21) * Hvilke faciliteter benyttes (16) * Afstand mellem hjem og idræt – fritidspendling og brug af lokalområdet (17, 18, 19, 20)
<p>Tallet i parentes henviser til nummeret på de spørgsmål, som variablen bygger på – se spørgeskemaet bagest i rapporten.</p>	

2.2.2. Undersøgelsens datagrundlag

Som det fremgår af tabel 1 har 4.498 mennesker deltaget i undersøgelsen, hvoraf 3017 har besvaret de stillede spørgsmål i telefoninterviewet og/eller besvaret det tilsendte spørgeskema. Det svarer til en svarprocent på 67, som i betragtning af den anvendte fremgangsmåde og spørgeskemaets størrelse er tilfredsstillende.

Tabel 1: Antal udtrukne til undersøgelsen og antal besvarelser, opdelt på de fire områder i Danmark, som undersøgelsen omfatter											
		Ballerup kommune		Københavns kommune				Salling-Fjends kommuner		Alle	
				Indre Østerbro		Sundby Nord					
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Antal udtrukne til undersøgelsen		894	100	2670/100%				934	100	4498	100
Respondenter der kun har besvaret spørgsmål via telefon	Dyrker ikke idræt	151	17	142*		109		236	25	639	14
	Dyrker idræt (ikke besvaret det store skema)	73	8	106		89		85	9	353	8
Respondenter der har besvaret hele spørgeskemaet		420	47	711		482		412	44	2025	45
Besvarelse ialt		644	72	959		681		733	78	3017	67
Ikke besvarelse		250	28	1030/38				201	22	1481	33
* Der er ikke oplysninger om, hvilken bydel 7 respondenter fra Københavns Kommune kommer fra, fordi løbenummeret, som ved en fejl ikke var noteret på spørgeskemaet, identificerer respondentens bydels-tilknytning. Disse 7 besvarelser er her placeret under Indre Østerbro, fordi andre svar indikerer, at de har bopæl der.											

3. Svarprofiler

I dette afsnit præsenteres respondenternes profil, dvs. deres fordeling på de uafhængige variable, hvis betydning for idrætsdeltagelsen, vi ønsker at belyse. Det drejer sig om fordelingen på 1) de fire områder, som undersøgelsen omfatter, 2) en række sociale variable (køn, alder, uddannelse og stilling) samt 3) to livsformsvariable.

3.1. Områder – politisk og kulturel kontekst

55% af respondenterne bor på Indre Østerbro eller i Sundby Nord i Københavns kommune, 21% bor i Ballerup kommune, og 24% bor i de fem kommuner, som udgør Salling-Fjends regionen. Denne fordeling er lidt skæv i forhold til den befolkningsmæssige fordeling mellem de fire områder, fordi andelen, som ikke har besvaret spørgeskemaet, er lidt lavere i København end i Ballerup og Salling-Fjends (tabel 2).

Mellem de fire områder er der store forskelle på, hvor længe respondenterne har boet i den kommune, som respondenterne boede i på undersøgelsestidspunktet. I Salling og Fjends har 3 af hver 10, som dyrker idræt, altid boet i kommunen, og kun 2 af 10 har boet i kommunen i mindre end 5 år. På Indre Østerbro er det kun 1 af hver 10, som dyrker idræt, der altid har boet i kommunen, mens 2 af 10 har boet der i mindre end 5 år (tabel 3). Man skal bemærke, at dette spørgsmål kun er besvaret af de, som har besvaret hele spørgeskemaet, dvs. helt overvejende personer, som har svaret, at de dyrker idræt.

	Ballerup Kommune		Københavns Kommune				Salling-Fjends kommuner		Alle
	N	%	Indre Østerbro		Sundby Nord		N	%	
N			%	N	%	N			%
Antal besvarelser	644	21	959	32	681	23	733	24	3017

<i>Hvor længe har respondenterne boet i kommunen</i>	Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends	Alle
Under 1 år	5	9	8	3	7
1 - 5 år	12	33	35	15	25
5 - 10 år	10	17	14	9	13
Mere end 10 år men ikke altid	54	29	24	43	36
Altid	19	13	19	30	19
N =	406	698	472	399	1975
p < .001					

3.2. Sociale karakteristika

De sociale variable omfatter alder og køn, deres uddannelse og stilling samt deres bopæl. Nedenfor præsenteres respondenternes fordeling på hver af disse variable opdelt på de fire områder, som undersøgelsen omfatter.

3.2.1. Respondenternes køn og alder

Respondenternes fordeling på køn og alder svarer i store træk til den fordeling, som findes i de fire områder. 53% af respondenterne er kvinder, hvilket er en lidt højere andel end i populationen i de fire områder. Der er især en majoritet af kvinder blandt respondenterne fra Indre Østerbro (tabel 4).

Mellem de fire områder er der store forskelle på aldersfordelingen. Mens godt en tredjedel af respondenterne fra Københavns Kommune er mellem 20 og 29 år, udgør denne aldersgruppe kun godt en tiendedel af respondenterne i både Ballerup kommune og Salling-Fjends regionen. Omvendt udgør de 50 - 69 årige en betydelig større andel af respondenterne fra de to sidstnævnte områder end hos respondenterne fra Indre Østerbro og Sundby Nord (tabel 4).

Denne forskel i aldersfordelingen er den væsentligste forklaring på store forskelle mellem de fire områder på respondenternes familieforhold (kun besvaret af de som dyrker idræt). Henholdsvis en tredjedel og to femtedele af respondenterne fra Indre Østerbro og Sundby Nord bor alene og ca. en femtedel har hjemmeboende børn, mens det kun er ca. en femtedel af respondenterne fra Ballerup kommune og Salling-Fjends, der bor alene og henholdsvis to femtedele og en tredjedel som har hjemmeboende børn (tabel 5)

		Ballerup		Indre Østerbro		Sundby Nord		Salling-Fjends		Alle	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Køn	Mænd	315	49	413	43	325	48	374	51	1429	47
	Kvinder	329	51	538	57	356	52	359	49	1585	53
Alder	16 - 19 år	31	5	17	2	18	3	63	9	129	4
	20 - 29 år	71	11	319	34	284	42	102	14	778	26
	30 - 39 år	151	23	250	26	155	23	142	19	699	23
	40 - 49 år	106	17	139	15	85	13	142	19	473	16
	50 - 59 år	155	24	131	14	64	9	151	21	502	17
	60 - 69 år	102	16	66	7	47	7	100	14	316	11
70 - 75 år	28	4	29	3	28	4	33	5	118	4	

Tabel 5: De idrætsaktives familieforhold, opdelt på fire områder (pct.)					
Familieforhold	Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends	Alle
Bor alene	16	33	43	20	29
Bor sammen med ægtefælle/samlever	74	55	46	63	58
Bor sammen med andre familiemedl.	7	3	5	12	6
Bor sammen med andre personer	1	8	6	3	5
Har hjemmeboende børn	40	22	19	34	27
N =	420	711	482	412	2025
p < .001 Respondenterne har kunnet sætte x ud for flere af svaralternativerne					

3.2.2. Respondenternes uddannelse, stilling og arbejdsforhold

Mellem de fire områder er der betydelige uddannelsesmæssige forskelle. I Salling-Fjends er der en relativ større andel end i de øvrige områder, som har en kort skoleuddannelse og som ingen erhvervsuddannelse har, og andelen som har en mellemlang og især lang videregående uddannelse er tilsvarende lavere (tabel 6).

Ser vi på respondenternes stilling (erhverv) er der også betydelig forskelle (kun besvaret af de som dyrker idræt). På Indre Østerbro og i Sundby Nord er andelen af respondenterne, som er under uddannelse, dobbelt så stor som i gruppen af respondenter fra Salling-Fjends og næsten tre gange så stor som i Ballerup kommune. I Salling-Fjends er relativt flere af de idrætsaktive respondenter selvstændige eller ufaglærte end i de øvrige områder, mens respondenterne fra Ballerup kommune især adskiller sig ved en højere andel af funktionærer/tjenestemænd (tabel 7)

Der er små forskelle på respondenternes fordeling på privat eller offentlig arbejdsplads, men andelen af respondenterne, som er selvstændige, er næsten dobbelt så høj i Indre Østerbro og Salling-Fjends end i Ballerup kommune og Sundby Nord (tabel 8)

Dette mønster i uddannelses- og erhvervsfordelingen stemmer overens med erhvervsstrukturen i Salling-Fjends, hvor der er få akademiske arbejdspladser og mange landsbrug og fremstillingsvirksomheder, der i stor udstrækning benytter ufaglært arbejdskraft. I de to bydele i København har en relativ stor andel af respondenterne en mellemlang eller især videregående uddannelse. Noget tyder på, at der er en betydelig underrepræsentation af lavere uddannede blandt respondenterne fra København.

Tabel 6: Respondenternes uddannelse, opdelt på fire områder											
		Ballerup		Indre Østerbro		Sundby Nord		Salling-Fjends		Alle	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Skole-uddannelse (har eller i gang med)	< 7 år	23	4	5	1	23	3	43	6	94	3
	7 - 8 år	107	17	53	6	55	8	176	24	393	13
	9 - 10 år	262	41	158	17	188	28	269	37	879	30
	Stud/HF	199	31	622	66	306	46	197	27	1376	45
	Andet *	49	8	101	11	96	14	45	6	291	10
Erhvervsuddannelse	Ja	440	68	770	81	481	71	437	60	2133	71
	Nej	138	21	114	12	146	22	261	36	659	22
	Ubesvaret /irrelevant	66	10	68	7	54	8	35	5	225	8
Hvilken erhvervsuddannelse?	Special-arbejderuddannelse	16	3	9	1	14	2	11	2	50	2
	EFG-basisår (ikke 2. år)	9	1	6	1	13	2	9	1	38	1
	Fuldført lærlinge / EFG-uddan.	157	24	103	11	117	17	174	24	551	18
	Anden faglig uddannelse	83	13	77	8	87	13	92	13	341	11
	Kort videregående uddannelse	55	9	71	8	40	6	55	8	223	7
	Mellemlang videregående uddan.	111	17	203	21	117	17	97	13	528	18
	Lang videregående uddannelse	67	10	356	37	133	20	27	4	584	19
	Ingen erhvervsuddannelse *	146	23	127	13	160	24	268	37	702	23

* Inklusiv "ikke besvarede" (ganske få af de som har svaret, at de har en erhvervsuddannelse, har ikke svaret på, hvilken erhvervsuddannelse de har)

Tabel 7: De idrætsaktives stilling, opdelt på fire område (pct.)					
Stilling	Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends	Alle
Selvstændig landmand	0	0	0	2	<1/2
Selvstændig iøvrigt	5	7	3	6	6
Medarbejdende ægtefælle	<1/2	0	0	2	<1/2
Funktionær / tjenestemand	52	37	28	29	37
Faglært arbejder	11	6	11	13	10
Ufaglært arbejder/specialarbejder	8	3	9	17	8
Hjemmearbejdende husmor /far	<1/2	1	1	2	1
Under uddan. (inkl. lærling/elev)	8	28	28	14	21
Andet	4	10	9	6	8
Ikke i arbejde	11	8	12	10	10
N =	379	631	425	244	1779
P < .001 174 af de, som har besvaret spørgsmålet, har sat x ud for "Ikke i arbejde". 58 har sat x ved en af stillingskategorierne men har alligevel sat x i en af rubrikkerne under "Hvis du ikke har arbejde": orlov, værnepligt, arbejdsløs, kontanthjælpsmodtager, efterlønsmodtager, førtidspensionist, folkepensionist eller andet.					

Tabel 8: Arbejdsforhold for de idrætsaktive, som er i arbejde, opdelt på fire områder (pct.)						
		Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends	Alle
Har underordnede / ansatte		24	21	14	19	20
N =		330	568	363	308	1569
P < .001						
Privat eller offentlig ansat	Offentlig arbejdsplads	38	39	38	35	38
	Privatejet arbejdsplads	51	44	49	52	48
	Halv-offentlig arbejdsplads	5	6	9	4	6
	Selvstændig	6	11	5	9	8
	N =	326	525	324	286	1461
P < .01						
Antal arbejdstimer om ugen i gennemsnit		37	38	35	37	37
N =		333	550	345	312	1540

3.2.3. Respondenternes indkomst og boligform

Alders- og erhvervsfordelingen afspejler sig også i respondenternes husstandsindkomst (kun besvaret af de som dyrker idræt). Andelen af respondenterne fra Indre Østerbro og Sundby Nord, som har under 180.000 kr. i husstandsindkomst, er mere end dobbelt så stor end hos respondenterne fra Ballerup kommune og Salling-Fjends regionen. Omvendt er det især blandt respondenterne fra Ballerup kommune, at vi finder høje husstandsindkomster. Mens 35% af respondenterne fra dette område svarer, at de har en husstandsindkomst over 480.000 kr. om året, gælder det samme kun 10% af respondenterne fra Sundby Nord. (tabel 9).

Respondenternes boligform afspejler store forskelle på boligstrukturen mellem de fire områder. Mens 70% af respondenterne fra Salling-Fjends regionen og 46% af respondenterne fra Ballerup kommune bor i en ejerbolig, er det kun 23% af respondenterne fra Indre Østerbro og 14% af respondenterne fra Sundby Nord, som gør det samme (tabel 10).

Tabel 9: De idrætsaktives husstandsindkomst, opdelt på fire områder (pct.)					
Husstandsindkomst	Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends	Alle
0 - 90.000	2	14	17	5	10
90.001 - 180.000	10	16	21	13	15
180.001 - 300.000	18	20	25	17	21
300.001 - 480.000	27	19	20	32	24
480.001 - 660.000	24	14	7	16	15
> 660.000	11	10	2	6	7
Ved ikke	8	7	8	12	8
N =	397	681	450	358	1886
P < .001					

Tabel 10: De idrætsaktives boligform, opdelt på fire områder (pct.)					
Boligform	Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends	Alle
Lejet værelse	2	3	3	1	3
Lejet lejlighed	38	38	43	14	34
Lejet parcelhus, villa, rækkehus og lign.	10	1	<1/2	8	4
Lejet eller forpagtet land-ejendom	0	<1/2	0	<1/2	<1/2
Andelslejlighed	4	31	35	2	21
Ejerlejlighed	1	20	13	1	11
Ejet parcelhus, villa, rækkehus	44	3	<1/2	55	21
Ejet landejendom	1	0	0	14	3
Anden boligform	1	1	1	3	1
Kollegieværelse	1	3	6	1	3
N =	411	702	473	395	1981
P <.001					

3.3. Livsformerne

3.3.1 Operationalisering af livsformsbegrebet

Egentlig handler livsformsanalyse om helheder – eller kontekster om man vil. Hvis man imidlertid vil klassificere befolkningen efter livsform bliver man nødt til at operationalisere begrebet, dvs opsplitte og opdele disse helheder eller kontekster i mindre dele eller “items” for siden hen at samle dem igen i nye helheder. I arbejdet med at operationalisere livsformerne har vi konstrueret nogle items ud fra de dimensioner i livsformsbegreberne, som er centrale i forhold til udforskningen af sammenhængen mellem idræt, motion og hverdagsliv. I de efterfølgende analyser er følgende to livsformsvariable anvendt.

A) Stilling og arbejdstid

Denne variabel er konstrueret ved en kombination af variabelen “stilling” (lønmotager, selvstændig eller ikke på arbejdsmarkedet) og variabelen “arbejdstid” (fast arbejdstid eller fleksibel arbejdstid), der giver fire typer af stilling/arbejdstid:

- 1: *Lønmotager med fastarbejdstid (= lønmotager livsform)*
- 2: *Lønmotager uden fast arbejdstid (= karriere livsform)*
- 3: *Selvstændige med og uden fast arbejdstid (= selvstændig livsform)*
- 4: *Uden for arbejdsmarked*

Konstruktionen af livsformsvariabel A			
Lønmodtager eller selvstændig	Fast arbejdstid		N =
	Ja	Nej	
Lønmodtager	(1) Lønmodtager- livsform	(2) Karriere- livsform	964
Selvstændig	(3) Selvstændig livsform		114

B) Arbejde contra fritid

Denne variabel er dannet ved rekodning af spørgsmålet: "Hvordan adskiller du din hverdag i arbejde og fritid?" Den nye variabel har fået tre værdier:

- 1: *Adskiller arbejde og fritid i hverdagen* : respondenter som har svaret nej på de første fire items i spørgsmål 35 og svaret ja på de sidste to – dvs. så arbejde og fritid er adskilt (lønmodtager-livsform)
- 2: *Hverken adskilt eller integreret arbejde og fritid*: Respondenter som ikke entydigt har svaret som i 1 eller 3.
- 3: *Kan ikke adskille arbejde og fritid i hverdagen*: alle respondenter, der har svaret ja på de første fire items i spørgsmål 35 og svaret nej på de sidste to – dvs. så arbejde og fritid ikke er adskilt (selvstændig livsform eller karrierelivsform)

3.3.2. Respondenternes fordeling på livsformsvariablene

Sammenligner vi respondenternes fordeling på disse to livsformsvariable (kun de som dyrker idræt har svaret på de spørgsmål, som variablene er konstrueret ud fra) er der kun mindre forskelle på fordelingen. Indre Østerbro har dog en lavere andel af lønmodtagere med fast arbejdstid end de øvrige områder. Vi finder i højere grad respondenter, som er lønmodtagere med fleksibel arbejdstid, i Indre Østerbro og Sundby Nord, mens vi især finder selvstændige blandt respondenterne på Indre Østerbro og i Salling-Fjends (tabel 11).

Der er større forskelle mellem de fire områder på andelen af respondenterne, hvis arbejde og fritid er stærkt samlet (karakteristisk for lønmodtagerlivsformen). Mens 62% af respondenterne (kun de som har svaret, at de dyrker idræt) i Sundby Nord svarer, at arbejde og fritid er stærkt adskilt, og 14% svarer, at arbejde og fritid er stærkt integreret, er tallene for respondenterne fra Indre Østerbro henholdsvis 37% og 25% (tabel 11).

Tabel 11: Idrætsaktive respondenteres fordeling på livsformer, opdelt på de fire områder (pct.)						
<i>Livsformer</i>		<i>Fire områder i Danmark</i>				Alle
		Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling Fjends	
Stilling og arbejdstid	Lønmodtager med fast arbejdstid	76	62	72	74	70
	Lønmodtager med fleksibel arbejdstid	17	26	23	14	21
	Selvstændig (fast eller fleksibel arbejdstid)	7	12	5	13	9
p < .001						
Arbejde og fritid	Arbejde og fritid stærkt adskilt	52	37	62	59	51
	Både og	31	38	24	28	31
	Arbejde og fritid stærkt integreret	17	25	14	13	18
p < .001						

4. Idræt, motion og hverdagsliv

I dette afsnit præsenteres respondenternes fordeling på de vigtigste afhængige variable i undersøgelsen, dvs. idrætsdeltagelsens omfang og karakter (afsnit 4.1.), organiseringsform og holdninger dertil (afsnit 4.2.), tidspunkt for idræt og tidsforbrug (afsnit 4.3.) og det fysiske rum for idrætsudøvelsen (afsnit 4.4.). På hver af disse variable er respondenternes fordeling opdelt på a) de fire områder, som undersøgelsen er gennemført i, b) de vigtigste sociale variable (køn, alder, skoleuddannelse og erhvervsuddannelse) samt c) de to livsformsvariable. Tabellerne ledsages af en kortfattet tekst med de vigtigste resultater, som kan udtrages af analyserne.

4.1. Idrætsdeltagelse – hvem dyrker hvad?

I dette afsnit vil vi belyse, hvor stor en andel af de 16 til 74 årige, som dyrker idræt eller motion; hvilke aktiviteter eller idrætsformer de dyrker; hvorfor de dyrker idræt, eller hvorfor de ikke gør det; samt deres interesse for at se idræt i TV eller som tilskuer og følge med i sporten i radio og aviser.

4.1.1. Deltagelse og interesse

Respondenterne havde tre svarmuligheder på spørgsmålet *“dyrker du idræt/sport/motion?”*, som hovedparten af respondenterne besvarede i telefoninterview: 1) ja, 2) ja, men ikke for tiden, 3) nej. Det viste sig, at være en stor fordel, at telefoninterviewerne var idrætsstuderende, da mange af respondenterne var i tvivl om, hvad de skulle svare. *“Er det idræt, når jeg jævnligt går en tur?”*, *“Nej det gør jeg ikke, jeg går kun til gymnastik i aftenskolen”* er eksempler på spørgsmål og udsagn. Spørgsmålet indeholder alle tre betegnelser – idræt/sport/motion – fordi det er forskelligt, hvilke ord folk bruger for den fysiske aktivitet de udfører. Hvis respondenterne var usikre på, hvad de skulle svare, eller kom med udsagn som ovenstående, kunne interviewerne hjælpe respondenterne med at svare i overensstemmelse med den brede forståelse af idræt, som ligger til grund for denne undersøgelse. Trods dette var der flere tilfælde, hvor det var svært at afgøre, hvor krydset skulle sættes, fx hos de som cykler til og fra arbejde. På den ene side er det transport, på den anden side gav mange udtryk for, at de netop havde valgt at cykle for at få motion.

I flere af kommentarerne til tabellerne henviser vi til Socialforskningsinstituttets undersøgelser af bl.a. den voksne befolknings idrætsvaner, og hermed mener vi den sidst publicerede af disse undersøgelser fra 1993 (Friedberg 1994). SFI har også gennemført en undersøgelse i 1998, men denne er endnu ikke publiceret og dermed tilgængelig for sammenligning. Ud over denne reference til SFI har vi ikke i denne rapport sammenlignet med resultaterne fra andre undersøgelser.

59% af respondenterne svarer ubetinget ja på spørgsmålet, om de dyrker idræt, sport eller motion. 7% svarer *“Ja, men ikke for tiden”*, mens 23% svarer *“Nej, men tidligere dyrket idræt eller motion”*. Kun 11% svarer, at de aldrig har dyrket idræt udover skolen (tabel 12).

Forskelle mellem områderne

Opdelt på de fire områder, som undersøgelsen omfatter, viser der sig en mindre forskel mellem Salling-Fjends og de øvrige 3 områder. Andelen som dyrker idræt er mindst i Salling-Fjends med 54%, mens andelen er størst på Indre Østerbro, hvor 64% svarer, at de dyrker idræt eller motion. Omvendt er andelen, som svarer, at de aldrig har dyrket idræt udenfor skolen, størst i Salling-Fjends og mindst i København (tabel 12).

	Ballerup		Indre Østerbro		Sundby Nord		Salling-Fjends		Alle	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Ja	383	60	650	64	375	56	393	54	1756	59
Ja, men ikke for tiden	65	10	112	12	91	13	47	7	315	11
Nej, men tidligere dyrket idræt eller motion	138	22	174	18	163	24	211	29	691	23
Nej, aldrig udover idræt i skolen	50	8	55	6	40	6	77	11	224	8
	636	100	991	100	569	100	728	100	2986	100

Sociale variable

Der er en stærk sammenhæng mellem alder og idrætsdeltagelse. Den højeste andel, som dyrker idræt, findes blandt de yngste i aldersgruppen 16 til 19 år og 20 til 29 år, mens den laveste andel ikke overraskende findes i aldersgruppen 70 til 75 år. Men forskellen er overraskende lille og kun på ca. 20 procentpoint. Til gengæld er der ingen større forskelle på idrætsdeltagelsen mellem mænd og kvinder, hvilket bekræfter resultaterne fra Socialforskningsinstituttets undersøgelse fra 1993 (tabel 13).

		Dyrker idræt/sport/motion				N =
		Ja	Ja, men ikke for tiden	Nej, men tidligere dyrket idræt	Nej, aldrig udenfor skolen	
Køn	Mænd	58	9	24	9	1415
	Kvinder	60	12	23	6	1569
	P . 01					
Alder	16 - 19 år	66	14	16	5	129
	20 - 29 år	67	15	15	3	772
	30 - 39 år	61	12	21	5	693
	40 - 49 år	56	8	26	10	470
	50 - 59 år	50	7	31	12	496
	60 - 69 år	54	5	29	11	309
	70 - 75 år	47	6	32	16	116
p < .001						

Der er også en stærk sammenhæng mellem uddannelse og idrætsdeltagelse. Som SFI's undersøgelser tidligere har vist, er andelen som dyrker idræt stigende med stigende uddannelsesniveau. Dette gælder både skole- og erhversuddannelse (tabel 14).

Tabel 14: Idrætsdeltagelsen – opdelt på skoleuddannelse og erhversuddannelse (pct.)						
		Dyrker idræt/sport/motion				N =
		Ja	Ja, men ikke for tiden	Nej, men tidligere dyrker idræt	Nej, aldrig udenfor skolen	
Skoleuddannelse	< 7 år	44	7	32	17	93
	7-8 år	45	5	36	14	385
	9-10	56	9	27	9	871
	Stud/HF.	67	11	18	4	1321
	Andet	55	22	17	7	290
	p < .001					
Erhvervsuddannelse	Ja	62	11	21	7	2120
	Nej	49	10	30	11	652
	Irrel./ej svar	59	11	24	7	214
	p < .001					
Hvilken erhvervsuddannelse	Specialarbejderuddan.	40	13	33	15	48
	EFG, ol.	58	14	19	8	36
	Fuldført EFG/lærlinge	53	9	29	9	548
	Anden faglig uddan..	60	12	22	6	548
	Kort videregående ud..	61	13	21	5	223
	Mellem-lang videregå.	65	11	19	6	525
	Lang videregående	72	10	15	4	581
	Irrelevant	48	11	30	12	687
	p < .001					

Ser vi på sammenhængen mellem de sociale variable og idrætsdeltagelsen på hver af de 4 områder viser der sig flere forskelle. Hos mændene er idrætsdeltagelsen størst på Indre Østerbro og lavest i Salling-Fjends, men hos kvinderne er den højest i Ballerup og på Indre Østerbro og lavest i Sundby Nord. Opdelt på aldersgrupper er der en betydelig lavere andel af de 20 til 29 årige i Ballerup, der er

idrætsaktive, end i de tre øvrige områder. Til gengæld er andelen af aktive i aldersgruppen 40 til 49 år lidt højere i Ballerup end i de andre områder og især i Salling-Fjends (tabel 15).

Når det gælder uddannelse, er andelen af respondenterne med en mellemlang eller lang videregående uddannelse, der dyrker idræt, lavere i Salling-Fjends end i de øvrige tre områder (tabel 16).

Tabel 15: Andelen af de 16 til 75 årige, som dyrker idræt, opdelt a) på køn og alder b) for hvert af områderne Ballerup, Indre Østerbro, Sundby Nord og Salling-Fjends (pct.)						
		Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends	Alle
Alle						
Køn	Mænd	58	66	58	50	58
	Kvinder	62	62	54	57	60
	P <	.2	.2	.4	.05	.01
	N =	639	949	671	728	2.984
Alder *	16 - 19 år	77 *	41 *	56 *	70	66
	20 - 29 år	56	76	60	65	67
	30 - 39 år	69	62	55	60	61
	40 - 49 år	64	62	54	45	56
	50 - 59 år	53	55	39	45	50
	60 - 69 år	56	56	56 *	51	54
	70 - 75 år	39 *	28 *	64 *	52 *	47
	P <	.001	.001	.001	.001	.001
	N =	639	949	671	728	2.985

Tabel 16: Andelen af de 16 til 75 årige, som dyrker idræt, opdelt a) på skoleuddannelse og erhvervsuddannelse b) for hvert af områderne Ballerup, Indre Østerbro, Sundby Nord og Salling-Fjends (pct.)

		Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends	Alle
< Skoleuddannelse (har eller i gang med)	< 7 år	35 *	20 *	44 *	51 *	44
	7 - 8 år	51	32 *	51	44	45
	9 - 10 år	61	56	51	55	56
	Stud/HF	69	70	63	64	67
	Andet *	52 *	60	51	51 *	55
	P <	.001	.001	.001	.001	.001
	N =	636	938	662	726	2.960
Hvilken erhvervsuddannelse?	Specialarbejderuddannelse	50 *	44 *	25 *	36 *	40
	EFG-basisår (ikke 2. år)	63 *	33 *	62 *	75 *	58
	Fuldført lær-linje / EFG	58	50	58	48	53
	Anden faglig uddannelse	72	55	48	67	60
	Kort videregående uddan.	56	64	63	64	61
	Mellemlang videregående	70	70	62	51	65
	Lang videregående uddan.	75	74	71	37	72
	Ingen erhvervsuddan.	43	44	42	55	48
	p <.	.001	.001	.001	.002	.001
	N =	639	949	671	728	2.986
	* Beregningsgrundlaget (N) er under 50 cases					

4.1.2. Deltagelse i forskellige idrætsgrene/aktiviteter

Ser vi på hvilke idrætsaktiviteter, der er de mest udbredte i de 4 områder som helhed, finder vi følgende "top 10" (tabel 17):

1. Går ture, vandreture med (50%)
2. Cykler (både sports- og turcykling) (37%)
3. Jogging (36%)
4. Gymnastik (flere former) (31%)
5. Svømning (28%)
6. Styrketræning (19%)
7. Skisport (17%)
8. Badminton (16%)
9. Fodbold (15%)
10. Rulleskøjteløb (10%)

Det er karakteristisk, at det først er på 4., 8. og 9. pladsen, at de store foreningsidrætter (gymnastik, badminton og fodbold) dukker op, og at fodbold er den eneste holdidræt, der er repræsenteret blandt de ti mest udbredte idræts- og motionsaktiviteter. Det er tydeligt, at de individuelle idrætter, hvor du selv kan vælge tid og sted, er de mest udbredte. Skisport er selvfølgelig ikke en dagligdagsidræt men et udpræget ferie fænomen. Rulleskøjteløb, der er et relativt nyt fænomen, er blevet så udbredt, at det kommer ind på en tiende plads.

Denne "top 10" adskiller sig en del fra SFI's "top 10", men i SFI's undersøgelse har man også spurgt til, om respondenterne regelmæssigt har dyrket sport/motion inden for det sidste år. I den senest offentliggjorte undersøgelse fra 1993 ligger svømning og gymnastik højest efterfulgt af jogging, badminton og fodbold. Herefter kommer aerobic, turcykling, vægttræning, fiskeri, håndbold, tennis og vandreture.

Opdelt på områder

Sammenligner vi idrætsmønstret mellem de fire områder afsløres flere forskelle (tabel 17):

- i Ballerup er cykling en smule mere udbredt end i de øvrige områder
- på Indre Østerbro er gymnastik (især aerobic), skisport og jogging lidt mere udbredt end i de øvrige områder
- i Sundby Nord er svømning, afpænding, fodbold og billard lidt mere udbredt end de øvrige områder
- fælles for de to københavnske bydele er, at jogging, rulleskøjteløb og styrketræning er mere udbredte i disse to områder end i de to øvrige områder
- i Salling-Fjends er håndbold, bowling, lystfiskeri og jagt mere udbredt end i de øvrige områder

Denne regionale forskellighed antyder, at forskellige livsvilkår også fører til forskellige fritidsliv. Det vender vi senere tilbage til.

Tabel 17: Andel af de idrætsaktive, som dyrker nedenstående idrætsaktiviteter, opdelt på de fire områder (pct.)

Idrætsgren	Område								Alle	P <		
	Ballerup		Indre Østerbro		Sundby Nord		Salling-Fjends					
Badminton	13		15		16		22		16	.001		
Basketball	2		3		4		4		3	.5		
Bordtennis	5		3		2		2		3	.1		
Cricket	<1		0		<1		<1		<1	.4		
Fodbold	11		13		19		18		15	.001		
Golf	4		6		3		4		4	.4		
Håndbold	3		3		3		10		5	.001		
Petanque	6		5		5		5		5	.8		
Tennis	6		8		5		7		7	.2		
Volleyball	3		4		6		5		5	.05		
Cykelsport	17	42	12	37	12	34	14	34	13	37	.4	.08
Turcykling	30		29		25		23		27		.2	
Folkedans	3		1		3		7		3	.005		
Moderne dans	2		3		6		2		3	.001		
Sportsdans	1		2		2		2		2	.9		
Aerobic	15	31	22	34	19	28	12	29	18	31	.001	.3
Redskabsgymnastik	<1		1		1		3		1			
Rytmask gymnastik	3		3		2		5		3			
Anden gymnastik	15		12		9		13		12			
Afspænding	8		9		11		4		8	.05		
Boksning	1		2		3		<1		1	.01		
Brydning	0		<1		<1		0		<1	.5		
Karate, judo, mv	<1		1		3		<1		1	.1		
Taikwondo	0		<1		<1		<1		<1	.3		
Går ture, vandreture	50		51		45		53		50	.6		
Jogging	30		44		37		31		36	.001		
Orienteringsløb	2		2		3		2		2	.4		

Tabel 17 (fortsat): Andel af de idrætsaktive, som dyrker nedenstående idrætsaktiviteter, opdelt på de fire områder (pct.)

Idrætsgren	Område				Alle	P <
	Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends		
Motorsport (bil)	<1	<1	1	1	<1	.5
Moorcykelsport	<1	<1	<1	1	<1	.4
Motorbådssejls	0	<1	<1	<1	<1	.2
Dykning	2	5	4	<1	3	.005
Kano & Kajak	2	3	1	2	2	.6
Roning	<1	1	1	2	1	.7
Sejlsport	<1	5	4	2	3	.005
Svømning	25	24	31	24	28	.05
Vandski	<1	1	<1	4	1	.001
Windsurfing	2	2	<1	2	2	.07
Skisport	14	24	13	12	17	.001
Skøjteløb	4	6	4	3	5	.4
Atletik	1	1	1	1	1	.9
Billard	7	4	10	5	6	.005
Bodybuilding	3	3	7	2	3	.05
Bowling	9	5	11	14	9	.001
Dart	4	3	7	4	4	.1
Fægtning	0	<1	1	0	<1	.1
Jagt	1	3	1	7	3	.001
Klatring	<1	2	<1	1	1	.1
Lystfiskeri	4	5	8	11	7	.01
Ridning	3	3	3	3	3	.95
Rulleskøjteløb	7	11	13	8	10	.05
Skateboard	0	0	<1	<1	<1	.4
Skydning	1	2	2	5	2	.01
Styrketræning	15	22	24	14	19	.001
Triathlon	<1	<1	1	<1	<1	.6
Anden idræt	5	8	7	4	6	.3

Køn, alder og idrætsgren

Selvom lige mange mænd og kvinder dyrker idræt, er der stadig store forskelle på det kønsspecifikke valg af idrætsgrene, som en sammenligning af de to køns "top 10" viser (tabel 18):

Kvinder

1. Vandreture
2. Gymnastik mm.
3. Cykling
4. Svømning
5. Jogging
6. Styrketræning
7. Skisport
8. Badminton/rulleskøjteløb
9. Badminton/rulleskøjteløb
10. Fodbold

Mænd

1. Jogging
2. Vandreture
3. Cykling
4. Fodbold
5. Badminton
6. Styrketræning/svømning
7. Styrketræning/svømning
8. Skisport
9. Gymnastik m.m.
10. Rulleskøjteløb

Aldersmæssigt er der også store forskelle på de foretrukne idrætsgrene. Jo ældre de idrætsaktive er, jo større er andelen, som går tur, og jo mindre er andelen, som jogger, spiller bold og badminton, dyrker styrketræning og løber på ski og rulleskøjter. Derimod er der kun små forskelle på andelen, der cykler, går til svømning og går til gymnastik (tabel 18).

Uddannelsesmæssigt er der især forskel på, hvor store en andel, der går vandreture og jogger. Idræts- og motionsaktive med en kortvarig uddannelse går i højere grad tur end idrætsaktive med en længere uddannelse, der til gengæld i højere grad jogger, spiller et boldspil, dyrker skisport og løber på rulleskøjter. Disse forskelle skyldes dog især, at kortvarigt uddannede typisk er ældre end de længerevarigt uddannede (tabel 19).

Idræts- eller motionsaktivitet	Køn			Alder			
	Mand	Kvinde	p<	16-39	40-59	60-75	p<
Vandreture	39	59	.001	43	58	65	.001
Jogging	43	30	.001	45	28	12	.001
Svømning	21	33	.001	27	29	28	.7
Cykling	38	36	.4	35	41	40	.05
Gymnastik, mv.	11	49	.001	30	31	35	.5
Fodbold	27	4	.001	20	8	3	.001
Styrketræning, ol.	21	18	.3	24	14	6	.001
Badminton	22	11	.001	18	17	7	.001
Skisport	17	16	.7	20	14	3	.001
Rulleskøjteløb	8	11	.005	15	4	0	.001
Hold-boldspil	33	10	.001	29	11	3	.001

Tabel 19: Andelen af de idrætsaktive, der dyrker de mest dyrkede idrætsgrene, opdelt på skoleuddannelse (pct.)

Idræts- eller motionsaktivitet	Skoleuddannelse					
	Under 7 år	7-8 år	9 - 10 år	Studentereksamen, HF, mv.	Andet	p <
Vandreture	65	58	45	48	57	.002
Jogging	22	16	32	44	32	.001
Svømning	19	25	27	29	29	.6
Cykling	43	38	35	38	36	.7
Gymnastik, mv.	41	32	26	33	32	.08
Fodbold	5	4	16	16	16	.001
Styrketræning, ol.	16	12	19	20	21	.2
Badminton	14	10	18	17	13	.1
Skisport	3	3	10	23	19	.001
Rulleskøjteløb	8	1	9	12	12	.005
Hold-boldspil	11	4	20	24	25	.001

Livsformsformsvariable

Selvstændige og lønmodtagere med fleksibel arbejdstid dyrker i højere grad skisport end lønmodtagere med fast arbejdstid (henholdsvis 21% og 23%) end lønmodtagere med fast arbejdstid (15%) ($p < .05$). Ligeledes er der en svag tendens til, at personer, som har et adskilt arbejds- og fritidsliv, i mindre grad jogger end personer, der ikke kan adskille arbejde og fritid ($p < .001$).

4.1.3. Idrætsniveau og idrætsformer

I hvilket omfang deltager de idrætsaktive i stævner, opvisninger, motionsløb og -arrangementer eller i turneringer? Hver tiende idrætsaktive deltager i idrætsstævner, en tilsvarende andel deltager i motionsløb eller -arrangementer, knap hver femte deltager i turneringer af forskellig slags, mens kun tre procent svarer, at de deltager i opvisninger.

Opdelt på områder

Sammenligner vi de fire områder, er der især forskel på andelen, som deltager i opvisninger, turneringer og stævner. Salling-Fjends og Ballerup har den højeste andel af idrætsaktive, som deltager i stævner, turneringer og opvisninger, mens Indre Østerbro har den laveste andel (tabel 20).

Tabel 20: Andelen af de idrætsaktive, som deltager i forskellige idrætsformer – opdelt på fire områder (pct.)

		Forskellige former for idræt og motion						N =
		Øvelser/ træning	Stæv ner	Opvis- ninger	Turne- ringer	Motions- løb og arrang.	Motion/ for sjov	
Område	Ballerup	49	10	2	19	13	80	361
	Indre Østerbro	56	7	2	13	12	76	575
	Sundby Nord	54	9	3	18	12	77	353
	Salling Fjends	44	12	6	21	12	75	329
	p <	.005	.06	.001	.01	.9	.4	

Opdelt på sociale variable

Sammenligningen af kønnene viser ikke uventet, at kvinders deltagelse i forskellige idrætsformer er meget mere "back-stage" i form af træning og øvelser end mænds idrætsdeltagelse, der i meget højere grad omfatter deltagelse i stævner, turneringer og løb/arrangementer (tabel 21). Med hensyn til alder gør den samme tendens til ikke-offenlighed sig gældende med stigende alder. Jo ældre de idræts- og motionsaktive er, jo mindre deltager de i stævner, opvisninger og turneringer (tabel 21). Når det gælder uddannelse, er det mest markante ved resultaterne, at de forskellige uddannelsesgrupper deltager i turneringer i næsten samme grad, mens deltagelse i løb og motionsarrangementer stiger med stigende uddannelsesniveau (tabel 22).

Tabel 21: Andelen af de idrætsaktive som deltager i forskellige idrætsformer, opdelt på køn og alder (pct.)

		Forskellige former for idræt og motion						N =
		Øvelser/ træning	Stæv ner	Opvis- ninger	Turne- ringer	Motions- løb/arr.	Motion/ for sjov	
Køn	Mænd	51	10	2	26	16	73	757
	Kvinder	51	7	4	4	9	80	860
	p <	.005	.06	.001	.01	.9	.4	
Alder	16 - 19 år	68	35	13	37	11	70	83
	20 - 29 år	60	9	4	19	10	74	514
	30 - 39 år	47	9	3	17	15	78	392
	40 - 49 år	45	6	2	15	19	80	239
	50 - 59 år	48	3	1	10	9	77	223
	60 - 69 år	42	6	2	13	7	83	132
	70 - 75 år	35	3	3	9	3	77	34
	p <	.001	.001	.001	.001	.001	.3	

Tabel 22: Andelen af de idrætsaktive som deltager i forskellige idrætsformer, opdelt på uddannelse (pct.)

		Forskellige former for idræt og motion						N =
		Øvelser/ træning	Stæv- ner	Opvis- ninger	Turne- ringer	Motions- løb og arrang.	Motion /for sjov	
Skole- uddan- nelse	< 7 år	44	13	3	16	9	75	32
	7-8 år	33	6	3	11	9	77	126
	9-10 år	51	9	4	19	13	76	416
	Stud/HF	54	8	3	18	14	78	834
	Andet	52	12	5	15	8	74	200
	p <	.001	.6	.5	.4	.2	.9	

4.1.4. Begrundelser for at dyrke idræt eller motion

Nedenstående tabeller kan, som alle de øvrige tabeller, læses på to måder. For det første kan man se på de statistisk signifikante forskelle. For det andet kan man også se på lighederne. Det kan nemlig også indeholde interessante oplysninger.

De vigtigste begrundelser for at dyrke idræt og motion er af *rekreativ og sundhedsmæssig karakter*. Ni ud af ti svarer, at de dyrker idræt “for at få brugt min krop”; otte ud af ti svarer, at de gør det “fordi det er rart/sjovt”; en tilsvarende andel svarer, at de dyrker idræt “for at holde mig sund”, syv ud af ti gør det “for at koble af”, og seks af ti svarer, at de dyrker idræt, “fordi det giver overskud til resten af dagen”. En meget mindre andel bruger *præstationsmæssige begrundelser*. Hver fjerde svarer, at de dyrker idræt, “for hele tiden at blive bedre”; en tilsvarende andel svarer, at de dyrker idræt “for at konkurrere med mig selv”; hver fjerde svarer, at de dyrker idræt “for at møde nye udfordringer”; hver femte for “hele tiden at kunne overskride mine grænser”, og kun hver tiende svarer, at de dyrker idræt “for at være god/bedst til den idræt, jeg dyrker”. På samme niveau ligger de sociale og fællesskabsorienterede begrundelser. Hver fjerde svarer, at de dyrker idræt, “fordi det skaber venskaber”; hver fjerde gør det for at mødes med arbejdskolleger”, og en tilsvarende andel svarer, at de gør det “for fællesskabets skyld.

Forskelle mellem de fire områder

Sammenligner vi de fire områder, finder vi det samme generelle billede, men der er især forskelle på den betydning venskaber og fællesskaber tillægges som begrundelse for at dyrke idræt. Det sociale aspekt tillægges således i højere grad betydning i Salling-Fjends end i de tre andre områder og især Indre Østerbro. I Salling-Fjends vægtes udviklingen af færdigheder, der kan overføres til arbejdslivet, og det at forbedre sin kunnen også højere end i de andre områder. Til gengæld svarer de idrætsaktive på Indre Østerbro i højere grad end i de øvrige områder, at de dyrker idræt, fordi det giver overskud til resten af hverdagen (tabel 23).

Tabel 23: De idrætsaktives begrundelser for at dyrke idræt: Andel af idrætsaktive som svarer, at de er "enige" i nedenstående udsagn – opdelt på fire områder (pct.)

<i>Begrundelser for at dyrke idræt</i>	Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling Fjends	Alle	p <
Jeg dyrker idræt, fordi det skaber venskaber	24	17	23	41	25	.001
Jeg dyrker idræt for at få brugt min krop	90	92	92	90	91	.3
Jeg dyrker idræt, fordi det udvikler færdigheder, som kan overføres til arbejdslivet	21	24	28	34	26	.001
Jeg dyrker idræt for at mødes med arbejdskolleger	11	5	10	9	8	.002
Jeg dyrker idræt, fordi det er rart/sjovt	83	83	83	87	84	.4
Jeg dyrker idræt for at koble af	70	72	66	70	70	.3
Jeg dyrker idræt for hele tiden at blive bedre/forbedre min kunnen	24	25	29	32	27	.001
Jeg dyrker idræt for at kunne overskride mine egne grænser	15	21	25	20	20	.001
Jeg dyrker idræt for at holde mig sund	83	86	84	80	84	.1
Jeg dyrker idræt for ikke at blive for tyk	54	52	55	56	54	.9
Jeg dyrker idræt, fordi det giver overskud til resten af hverdagen	59	63	60	49	59	.001
Jeg dyrker idræt for at konkurrere med mig selv (forbedre mine tider mm.)	20	22	28	21	23	.07
Jeg dyrker idræt for at konkurrere mod andre	14	13	16	22	16	.02
Jeg dyrker idræt for at møde nye udfordringer	17	23	24	27	23	.003
Jeg dyrker idræt, fordi jeg vil kunne komme og gå, som det passer mig	21	23	26	19	23	.002
Jeg dyrker idræt for at være god/bedst til den idræt, jeg dyrker	6	7	9	11	8	.06
Jeg dyrker idræt, uanset om jeg er god til det eller ej	71	61	65	74	67	.005
Jeg dyrker idræt for fællesskabets skyld	28	18	23	45	27	.001
N =	357	568	346	315	1691	

Sociale variable

Sammenligner vi mænds og kvinders begrundelser for at dyrke idræt, finder vi nogle slående ligheder. For begge køn er de helt dominerende begrundelser for at dyrke idræt nemlig de rekreative og sundhedsmæssige begrundelser (dyrker idræt fordi "det er rart/sjovt", "for at koble af", "for at holde mig sund", "for ikke blive for tyk" og "fordi det giver overskud"). Meget tyder på, at der er en fælles diskurs om idræt (måde vi taler om idræt), der går på tværs af køn, alder, uddannelse og bopæl. Måske bruger vi blot de samme ord men tillægger dem noget forskelligt, hvad vi dog ikke kan afgøre på baggrund af denne undersøgelse. Der er imidlertid også interessante forskelle. Sammenligningen viser således, at mænd vægter det sociale og fællesskaberne samt det præstationsmæssige i idrætsdeltagelsen højere end kvinderne, som må siges at have et mere instrumentalt eller

sundhedsmæssigt syn på idrætsdeltagelsen. Kvinderne vægter sundhed, deres vægt, brugen af kroppen og det at få overskud højere end mændene (tabel 24). Med hensyn til alderen finder vi, at jo ældre de idrætsaktive er, jo større betydning har de sociale og de sundhedsmæssige begrundelser (tabel 25).

Opdelt på skoleuddannelse ses forskellene i vægtningen af fællesskabet og skabelsen af venskaber, der tydeligt tillægges størst betydning for idrætsdeltagelsen blandt idrætsaktive med en kort skoleuddannelse, som også vægter færdigheder, der kan overføres til arbejdslivet, og det at møde arbejdskolleger i forbindelse med idræt, højere end idrætsaktive med en højere uddannelse. Idrætsaktive med en kort skoleuddannelse bruger overraskende nok også begrundelser som “for ikke at blive for tyk” og “for at få overskud” i højere grad end idrætsaktive med en mellemlang uddannelse. Forskellen på idrætsaktive, der er faglærte eller ufaglærte, og idrætsudøvere, der har en lang videregående uddannelse, er primært, at de sidste i mindre grad begrundet deres idrætsaktivitet med, at “det skaber venskaber” eller “for fællesskabets skyld” (tabel 26 og 27).

Tabel 24: De idrætsaktives begrundelser for at dyrke idræt: Andel af idrætsaktive som svarer, at de er “enig” i nedenstående udsagn – opdelt på køn (pct.)			
Begrundelser for at dyrke idræt	Mand	Kvinde	p <
Jeg dyrker idræt, fordi det skaber venskaber	32	18	-.001
Jeg dyrker idræt for at få brugt min krop	88	94	.001
Jeg dyrker idræt, fordi det udvikler færdigheder, som kan overføres til arbejdslivet	27	25	.05
Jeg dyrker idræt for at mødes med arbejdskolleger	9	7	.001
Jeg dyrker idræt, fordi det er rart/sjovt	85	83	.8
Jeg dyrker idræt for at koble af	70	69	.2
Jeg dyrker idræt for hele tiden at blive bedre / forbedre min kunnen	32	23	.001
Jeg dyrker idræt for at kunne overskride mine egne grænser	24	17	.001
Jeg dyrker idræt for at holde mig sund	78	88	.001
Jeg dyrker idræt for ikke at blive for tyk	45	62	.001
Jeg dyrker idræt, fordi det giver overskud til resten af hverdagen	53	64	.001
Jeg dyrker idræt for at konkurrere med mig selv (forbedre mine tider mm.)	31	15	.001
Jeg dyrker idræt for at konkurrere mod andre	24	8	.001
Jeg dyrker idræt for at møde nye udfordringer	26	20	.001
Jeg dyrker idræt, fordi jeg vil kunne komme og gå, som det passer mig	22	23	.01
Jeg dyrker idræt for at være god / bedst til den idræt, jeg dyrker	12	4	.001
Jeg dyrker idræt, uanset om jeg er god til det eller ej	59	73	.001
Jeg dyrker idræt for fællesskabets skyld	29	24	.01

Tabel 25: De idrætsaktives begrundelser for at dyrke idræt: Andel af idrætsaktive som svarer, at de er "enig" i nedenstående udsagn – opdelt på alder (pct)

Begrundelser for at dyrke idræt	16-39 år	40-59 år	60-75 år	p <
Jeg dyrker idræt, fordi det skaber venskaber	24	22	40	.001
Jeg dyrker idræt for at få brugt min krop	92	90	92	.7
Jeg dyrker idræt, fordi det udvikler færdigheder, som kan overføres til arbejdslivet	27	26	19	.002
Jeg dyrker idræt for at mødes med arbejdskolleger	7	9	11	.001
Jeg dyrker idræt, fordi det er rart/sjovt	84	82	85	.02
Jeg dyrker idræt for at koble af	70	71	69	.2
Jeg dyrker idræt for hele tiden at blive bedre / forbedre min kunnen	30	18	35	.001
Jeg dyrker idræt for at kunne overskride mine egne grænser	25	10	16	.001
Jeg dyrker idræt for at holde mig sund	83	82	92	.06
Jeg dyrker idræt for ikke at blive for tyk	54	52	66	.02
Jeg dyrker idræt, fordi det giver overskud til resten af hverdagen	57	61	65	.2
Jeg dyrker idræt for at konkurrere med mig selv (forbedre mine tider mm.)	26	16	17	.001
Jeg dyrker idræt for at konkurrere mod andre	17	13	16	.001
Jeg dyrker idræt for at møde nye udfordringer	28	13	18	.001
Jeg dyrker idræt, fordi jeg vil kunne komme og gå, som det passer mig	21	22	40	.001
Jeg dyrker idræt for at være god / bedst til den idræt, jeg dyrker	9	4	11	.001
Jeg dyrker idræt, uanset om jeg er god til det eller ej	60	75	87	.001
Jeg dyrker idræt for fællesskabets skyld	24	27	43	.002

Tabel 26: De idrætsaktives begrundelser for at dyrke idræt: Andel af idrætsaktive som svarer, at de er "enig" i nedenstående udsagn – opdelt på skoleuddannelse (pct.)

<i>Begrundelser for at dyrke idræt</i>	Under 7 år	7 - 8 år	9-10 år	Studenterek- samen, mv.	Andet	p<.
Jeg dyrker idræt, fordi det skaber ven- skaber	30	42	29	21	22	.001
Jeg dyrker idræt for at få brugt min krop	83	89	89	93	89	.1
Jeg dyrker idræt, fordi det udvikler færdigheder, som kan overføres til arbejdslivet	33	37	27	25	24	.3
Jeg dyrker idræt for at mødes med arbejdskolleger	15	19	9	7	5	.001
Jeg dyrker idræt, fordi det er rart/sjovt	93	92	85	83	80	.08
Jeg dyrker idræt for at koble af	69	75	68	71	71	.7
Jeg dyrker idræt for hele tiden at blive bedre/forbedre min kunnen	29	38	26	27	27	.2
Jeg dyrker idræt for at kunne over- skride mine egne grænser	15	20	19	20	25	.01
Jeg dyrker idræt for at holde mig sund	80	90	78	86	81	.005
Jeg dyrker idræt for ikke at blive for tyk	64	63	52	54	55	.1
Jeg dyrker idræt, fordi det giver over- skud til resten af hverdagen	68	65	54	61	54	.003
Jeg dyrker idræt for at konkurrere med mig selv (forbedre mine tider mm.)	19	20	24	22	25	.1
Jeg dyrker idræt for at konkurrere mod andre	15	20	19	14	14	.02
Jeg dyrker idræt for at møde nye ud- fordringer	26	22	22	23	26	.1
Jeg dyrker idræt, fordi jeg vil kunne komme og gå, som det passer mig	26	38	25	20	23	.02
Jeg dyrker idræt for at være god/- bedst til den idræt, jeg dyrker	7	12	8	7	10	.02
Jeg dyrker idræt, uanset om jeg er god til det eller ej	70	86	71	62	67	.001
Jeg dyrker idræt for fællesskabets skyld	39	53	32	20	32	.001

Tabel 27: Respondenternes begrundelser for at dyrke idræt: Andel af idrætsaktive som svarer, at de er "enig" i nedenstående udsagn – opdelt på erhvervsuddannelse (pct.)

Begrundelser for at dyrke idræt	Faglært eller ufaglært	Kort eller mellemlang uddannelse	Lang videregående uddannelse	p <
Jeg dyrker idræt, fordi det skaber venskaber	30	18	16	.001
Jeg dyrker idræt for at få brugt min krop	89	95	94	.004
Jeg dyrker idræt, fordi det udvikler færdigheder, som kan overføres til arbejdslivet	27	28	20	.001
Jeg dyrker idræt for at mødes med arbejdskolleger	9	8	5	.05
Jeg dyrker idræt, fordi det er rart/sjovt	87	81	83	.2
Jeg dyrker idræt for at koble af	71	69	75	.4
Jeg dyrker idræt for hele tiden at blive bedre / forbedre min kunnen	26	22	25	.05
Jeg dyrker idræt for at kunne overskride mine egne grænser	19	16	22	.08
Jeg dyrker idræt for at holde mig sund	79	87	89	.001
Jeg dyrker idræt for ikke at blive for tyk	54	63	67	.001
Jeg dyrker idræt, fordi det giver overskud til resten af hverdagen	53	63	67	.001
Jeg dyrker idræt for at konkurrere med mig selv (forbedre mine tider mm.)	24	19	23	.1
Jeg dyrker idræt for at konkurrere mod andre	21	8	14	.001
Jeg dyrker idræt for at møde nye udfordringer	23	21	21	.7
Jeg dyrker idræt, fordi jeg vil kunne komme og gå, som det passer mig	26	25	16	.001
Jeg dyrker idræt for at være god/bedst til den idræt, jeg dyrker	10	3	6	.005
Jeg dyrker idræt, uanset om jeg er god til det eller ej	71	69	56	.001
Jeg dyrker idræt for fællesskabets skyld	36	21	17	.001

Livsformsvariable

Analyserne kan ikke påvise nogen sammenhæng mellem livsformsvariablene og begrundelserne for at dyrke idræt bortset fra, at idrætsaktive, hvis arbejde og fritid er stærkt adskilt, i højere grad erklærer sig enig i udsagnet, "Jeg dyrker idræt for fællesskabets skyld" (33%), end de idrætsaktive, hvis arbejde og fritid er stærkt integreret (19%) ($p < .001$)

4.1.5. Begrundelser for ikke at dyrke idræt eller motion

Ser vi nærmere på, hvorfor de ikke-idrætsaktive ikke dyrker idræt, er det især hverdagslivets/arbejdslivets krav, som den manglende idrætsdeltagelse begrundes med. 4 af 10 svarer, at de ikke har tid, hver tredje at de bruger tiden på arbejdet, en tilsvarende andel svarer, at de bruger tiden på familien, og endelig svarer 3 af 10, at de ikke kan få det indpasset i hverdagen. Til sammenligning spiller de idrætslige rammer og tilbud tilsyneladende kun en lille rolle for, at de ikke dyrker idræt. Kun 5% svarer, at de ikke dyrker idræt, fordi der mangler idrætsfaciliteter og -anlæg, og kun 6% svarer,

at det skyldes, at der ikke findes nogen af de idrætsgrene, som de interesserer sig for, der hvor de bor (tabel 28).

Forskelle mellem de fire områder

I begrundelserne for ikke at dyrke idræt er der kun små forskelle mellem de fire områder. På Indre Østerbro bruger man i mindre grad helbredsmæssige begrundelser, hvilket givetvis hænger sammen med, at der er forholdvis færre ældre i dette område, mens man i lidt højere grad begrundet det med, at der mangler idrætsfaciliteter. 9% af de ikke-idrætsaktive på Indre Østerbro bruger således denne begrundelse mod kun 2% i Salling-Fjends, 3% i Ballerup og 4% i Sundby-Nord ($p < .001$).

Sociale variable

For både mænd og kvinder er den væsentligste begrundelse for ikke at dyrke idræt manglende lyst, manglende tid og dårligt helbred, men hvor mændene svarer, at de bruger tiden på arbejde, svarer kvinder, at de bruger tiden på familien. Kvinderne angiver også i højere grad end mændene børnepasning, og at de mangler nogen at følges med, som begrundelse for, at de ikke dyrker idræt, mens mændene i højere grad end kvinderne svarer, at de bruge tiden på andre fritidsaktiviteter (tabel 28).

Aldersmæssigt er det blandt de ældste, at vi finder forholdsvist flest, der angiver manglende lyst og dårligt helbred som begrundelse for, at de ikke dyrker idræt, mens de yngre aldersgrupper i højere grad svarer, at de i stedet bruger tiden på familie og arbejde og derfor ikke kan få idrætten indpasset i hverdagen. Det er imidlertid overraskende, at det i højere grad er de yngste aldersgrupper, der svarer, at de ikke dyrker idræt, fordi de mangler nogen at følges med. Det er nemlig især de ældre aldersgrupper, som tillægger de sociale sider ved idrætten betydning (tabel 28).

Med hensyn til skoleuddannelse svarer respondenter med en lang skoleuddannelse, der ikke dyrker idræt, i højere grad end de respondenter, der har en kortere uddannelse, at de mangler tid og ikke kan få det indpasset i hverdagen som begrundelse for, at de ikke dyrker idræt, mens respondenter med den korteste skoleuddannelse i højere grad end respondenter med en længere uddannelse angiver manglende lyst, dårligt helbred, og at tiden bruges på familien. Endvidere svarer idrætspassive respondenter med en lang uddannelse i højere grad end respondenter med kortere uddannelse, at de mangler nogen at følges med (tabel 29). Et lignende mønster findes i en sammenligning af idrætsinaktive med en faglig uddannelse, en kort eller mellemlang uddannelse og en lang videregående uddannelse.

Tabel 28: De ikke idrætsaktives begrundelser for, hvorfor de ikke dyrker idræt, opdelt på køn og alder (pct.)

<i>Begrundelser for ikke at dyrke idræt:</i>	Køn			Alder			
	Mand	Kvinde	p <	16-39 år	40 - 59 år	60 - 75 år	p <
Har ikke lyst	25	21	.2	18	26	28	.001
Har ikke tid	45	43	.6	56	41	21	.001
Har svært ved at få børn passet	4	11	..001	17	2	1	.001
Bruger tiden på mit arbejde	37	27	.001	36	37	11	.001
Bruger tiden på min familie	31	37	.04	39	37	20	.001
Bruger tiden på andre fritidsaktiviteter	34	22	.001	24	31	26	.06
Har for dårligt helbred	20	24	.2	10	24	45	.001
Er i for dårlig form	12	12	.7	12	12	11	.9
Mangler nogen at følges med	10	16	.001	18	11	8	.001
Der er ikke nogen af de idrætter, jeg interesserer mig for, i nærheden af hvor jeg bor	5	8	.06	8	6	3	.05
Kan ikke få det indpasset i hverdagen	25	32	.01	41	27	7	.001
Der mangler idrætsfaciliteter / anlæg	5	5	.8	6	5	3	4
Ved ikke	3	4	.2	4	3	5	.4

Tabel 29: De ikke idrætsaktives begrundelser for, hvorfor de ikke dyrker idræt, opdelt på skoleuddannelse (pct.)

Begrundelser for ikke at dyrke idræt:	Skoleuddannelse					
	Under 7 år	8-9 år	9-10 år	Studen- tereksamen, mv.	Andet	p <
Har ikke lyst	30	25	24	24	8	.002
Har ikke tid	38	31	45	51	45	.001
Har svært ved at få børn passet	0	<1/2	11	10	11	.001
Bruger tiden på mit arbejde	23	24	37	34	28	.003
Bruger tiden på min familie	32	26	41	35	28	.003
Bruger tiden på andre fritidsaktiviteter	25	26	25	29	34	.4
Har for dårligt helbred	38	36	21	15	16	.001
Er i for dårlig form	13	13	10	12	14	.7
Mangler nogen at følges med	8	10	12	18	11	.01
Der er ikke nogen af de idrætter, jeg interesserer mig for, i nærheden af hvor jeg bor	8	4	6	8	7	.4
Kan ikke få det indpasset i hverdagen	17	17	29	37	35	.001
Der mangler idræts-faciliteter / anlæg	8	2	4	6	6	.2
Ved ikke	4	4	3	3	5	.7

4.1.6. Interessen for idræt i medier og som tilskuer

Ser vi på den mere passive idrætsinteresse – sport i TV, radio, avis eller som tilskuer – er der betydelige forskelle på interessen mellem de idrætsaktive og de idrætspassive. De idrætsaktive følger i højere grad sport i radioen og avisen og overværer i højere grad idræt som tilskuer end de idrætspassive, som til gengæld i lidt højere grad ser sport i TV.

Forskelle mellem de fire områder

Mellem de fire undersøgte områder er der mindre forskelle på interessen for sport i TV, radio, aviser og som tilskuer. Blandt de idrætsaktive er interessen mindst på Indre Østerbro og størst i Salling-Fjends. Hos de idræts-passive er der kun små eller ikke-signifikante forskelle mellem de fire områder på interessen for sport i medierne eller som tilskuer (tabel 30).

Tabel 30: Interessen for idræt – i TV, radio, avis og som tilskuer – opdelt på fire områder i Danmark (pct.)							
De som ikke dyrker idræt eller motion	Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends	Alle	N =	P <
Ser sport i TV	93	93	91	95	93	1044	.5
Lytter til sport i radioen	37	33	25	36	33	1044	.02
Læser om sport i avisen	51	54	46	52	51	1044	.4
Overværer sport som tilskuer	34	39	29	42	37	1044	.01
De som dyrker idræt eller motion *							
Ser sport i TV	87	78	80	90	83	1618	.001
Lytter til sport i radioen	57	42	49	61	51	1585	.001
Læser om sport i avisen	69	61	61	73	65	1603	.001
Overværer sport som tilskuer	56	52	58	70	58	1578	.001
* Spørgsmålene er lidt forskellige for de to grupper. De som ikke dyrker idræt eller motion har kun svaret ja eller nej på de fire spørgsmål. De som dyrker idræt eller motion har svaret på om de "ofte", "undertiden" eller "aldrig" ser sport på TV, lytter til sport i radioen, osv. I tabellen over den gruppe, som dyrker idræt, er "ofte" og "undertiden" slået sammen.							

Sociale variable

Der er store forskelle på mænds og kvinders interesse for idræt som tilskuer eller i medierne. De idrætsaktive mænd følger i meget højere grad med i idræt i medierne og overværer i højere grad idræt som tilskuer end de idrætsaktive kvinder. Hos de, som ikke dyrker idræt, er forskellene mellem kønnene mindre, selvom mændene også her følger mest med i sport (tabel 31).

Jo ældre såvel de idrætsaktive som de idrætspassive er, jo mindre er andelen, som overværer sport som tilskuer, mens alderen har lille betydning for interessen for idræt i medierne (tabel 31).

Når det gælder uddannelsesniveaet, så er der forholdsvis flere med en kort skoleuddannelse end med en længere skoleuddannelse, der ser sport i TV, lytter til sport og læser om sport. (tabel 32). Idrætsaktive med en lang videregående uddannelse er generelt mindre interesseret i sport i TV, i radio, i aviser og som tilskuer (tabel 33).

Livsformsvariable

Der er ingen sammenhæng mellem de to livsformsvariable og interessen for idræt.

Tabel 31: Interessen for idræt – i TV, radio, avis og som tilskuer – opdelt på køn og alder (pct.)							
De som ikke dyrker idræt eller motion	Køn			Alder			
	Mand	Kvinde	p <	16 - 39 år	40 - 59 år	60 - 75 år	p <
Ser sport i TV	94	91	.1	92	93	95	.4
Lytter til sport i radioen	40	26	.001	27	36	39	.002
Læser om sport i avisen	61	39	.001	47	51	57	.08
Overværer sport som tilskuer	40	33	.01	41	39	24	.001
De som dyrker idræt eller motion *							
Ser sport i TV	91	76	.001	82	86	86	.3
Lytter til sport i radioen	65	38	.001	49	53	57	.08
Læser om sport i avisen	79	53	.001	64	69	65	.3
Overværer sport som tilskuer	63	50	.001	61	55	40	.001
* Spørgsmålene er lidt forskellige for de to grupper. De som ikke dyrker idræt eller motion har kun svaret ja eller nej på de fire spørgsmål. De som dyrker idræt eller motion har svaret på om de "ofte", "undertiden" eller "aldrig" ser sport på TV, lytter til sport i radioen, osv. I tabellen over den gruppe, som dyrker idræt, er "ofte" og "undertiden" slået sammen.							

Tabel 32: Interessen for idræt – i TV, radio, avis og som tilskuer – opdelt på skoleuddannelse (pct.)						
De som ikke dyrker idræt eller motion	Under 7 år	7-8 år	9-10 år	Studertereksamen, mv.	Andet	p <
Ser sport i TV	95	95	92	93	87	.1
Lytter til sport i radioen	31	40	36	29	25	.02
Læser om sport i avisen	48	55	51	49	45	.5
Overværer sport som tilskuer	28	33	41	39	30	.06
De som dyrker idræt eller motion *						
Ser sport i TV	93	93	90	78	83	.001
Lytter til sport i radioen	71	66	60	45	44	.001
Læser om sport i avisen	77	69	71	63	60	.01
Overværer sport som tilskuer	56	53	62	56	56	.2
* Spørgsmålene er lidt forskellige for de to grupper. De som ikke dyrker idræt eller motion har kun svaret ja eller nej på de fire spørgsmål. De som dyrker idræt eller motion har svaret på om de "ofte", "undertiden" eller "aldrig" ser sport på TV, lytter til sport i radioen, osv. I tabellen over den gruppe, som dyrker idræt, er "ofte" og "undertiden" slået sammen.						

Tabel 33: Interessen for idræt – i TV, radio, avis og som tilskuer – opdelt på erhvervsuddannelse (pct.)				
De som ikke dyrker idræt eller motion	Erhvervsuddannelse			
	Faglig uddannelse / ufaglært	Kort og mellem-lang uddannelse	Lang videregående uddannelse	p <
Ser sport i TV	93	90	91	.4
Lytter til sport i radioen	35	29	28	.02
Læser om sport i avisen	54	43	56	.02
Overværer sport som tilskuer	36	37	41	.6
De som dyrker idræt eller motion *				
Ser sport i TV	89	80	76	.001
Lytter til sport i radioen	65	43	44	.001
Læser om sport i avisen	73	58	63	.001
Overværer sport som tilskuer	65	53	50	.001
* Spørgsmålene er lidt forskellige for de to grupper. De som ikke dyrker idræt eller motion har kun svaret ja eller nej på de fire spørgsmål. De som dyrker idræt eller motion har svaret på om de “ofte”, “undertiden” eller “aldrig” ser sport på TV, lytter til sport i radioen, osv. I tabellen over den gruppe, som dyrker idræt, er “ofte” og “undertiden” slået sammen.				

4.1.7. Hvordan indgår/indpasses idræt i hverdagen?

Det er en central del af denne undersøgelse at afdække, hvordan idrætten indgår i de idrætsaktives hverdag. Vi vil her nøjes med at belyse ligheder og forskelle mellem de fire områder og mellem forskellige livsformer.

Forskelle mellem de fire områder

På tværs af de fire områder svarer knap halvdelen af de idrætsaktive, at “idræt betyder meget i hverdagen”, og at “idræt indgår i min hverdag på lige fod med andre fritidsaktiviteter”. Det er dog kun hver femte, der synes, at idræt tidsmæssigt fylder meget i hverdagen – i lidt højere grad i Salling-Fjends end i især Ballerup og Indre Østerbro, hvilket utvivlsomt skyldes, at en betydelig større andel af de idrætsaktive i Salling-Fjends også er involveret i frivilligt arbejde, følger deres børns idræt, mv. end i de øvrige områder.

Hovedparten af de idrætsaktive må indrette idrætten efter deres arbejdstid, men på dette område er der væsentlige forskelle mellem på den ene side idrætsaktive i Ballerup kommune og Salling-Fjends og på den anden siden idrætsudøvere på Indre Østerbro og i Sundby Nord. Idrætsudøverne i de to københavnske bydele er i mindre grad nødsaget til at planlægge deres idræt efter en fast arbejdstid end de er i Ballerup og Salling-Fjends, hvilket hænger sammen med, at de idrætsaktive i de københavnske bydele i højere grad har fleksible arbejdstider (eller er studerende) og iøvrigt også i højere grad dyrker en form for idræt, der kan indpasses i hverdagen.

Sammenligningen viser også forskelle på, hvordan idrætten indpasses i familielivet. I Salling-Fjends er der en større andel af de idrætsaktive end i de øvrige områder, som tager deres børn med, når de dyrker idræt, og i både Salling-Fjends og Ballerup er der langt flere der følger med i deres børns idræt end i København bydele. Det skyldes dog i høj grad, at der er forholdsvis flere i især de to københavnske bydele, som ikke har børn (tabel 34).

Tabel 34: Hvordan indgår idræt/motion i den idrætsaktives hverdag, opdelt på lokalområder: Andel af de idrætsaktive, som er enig i udsagnene (pct.)

Udsagn om idrættens og hverdagen	Lokalområder				P <
	Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling Fjends	
Idræt betyder meget i min hverdag	46	41	45	45	.01
Idræt indgår i min hverdag på lige fod med andre fritidsaktiviteter	42	46	49	46	.05
Idræt fylder tidsmæssigt meget i min hverdag	14	15	18	20	.005
Det er vigtigt, at min familie dyrker den samme idrætsgren	4	4	4	8	.07
Det er vigtigt, at min familie dyrker idræt sammen (fx mor-barn gymnastik, familieidræt mv.)	9	5	6	12	.002
Jeg kan selv tilrettelægge min arbejdstid, så jeg dyrker idræt når jeg vil	19	30	25	21	.005
Jeg har fast arbejdstid og må planlægge idræt herefter	60	47	47	62	.001
Idræt er en lille del af min hverdag					
Jeg melder afbud til familiekomsammen for at dyrke min idræt	8	5	5	10	.1
Jeg melder afbud til idræt, hvis der er familiekomsammen	55	56	54	54	.3
Jeg dyrker idræt, når jeg kan få mine børn passet	8	9	5	8	.001
Jeg tager mine børn med, når jeg dyrker idræt	6	4	4	15	.001
Jeg dyrker idræt så det ikke går ud over familielivet	51	34	39	46	.001
Jeg følger med i mine børns idræt (overværer kampe, kørsel, mv.)	32	8	14	31	.001
Jeg følger med i min ægtefælle/-samlevers idræt (overværer kampe, deltager i arrangementer, mv.)	15	8	12	15	.05

Livsformsvariable

Tabel 35 viser en tydelig sammenhæng mellem den idrætsaktives ansættelses- og beskæftigelsesform og hvordan idræt indpasses i hverdagen. Mens 6 ud af 10 selvstændige svarer, at de selv kan tilrettelægge deres arbejde, så de kan dyrke idræt, når de vil, er det kun 1 ud af 10 af de idrætsaktive, som er lønmodtagere med fast arbejdstid, der svarer det samme. De idrætsaktive, som er lønmodtagere med fleksibel arbejdstid, svarer i meget mindre grad end de selvstændige og lønmodtagere med fast arbejdstid, at "jeg følger med i mine børns idræt" og "jeg følger med i min ægtefælle/samlevers idræt". En del af forklaringen skal dog findes i, at lønmodtagere med fleksibel arbejdstid er yngre og derfor enten ikke har børn eller har så små børn, der endnu ikke er begyndt at gå til idræt (tabel 35).

Tabel 35: Hvordan indgår idræt/motion i den idrætsaktives hverdag, opdelt efter livsformer: Andel af de idrætsaktive, som er enig i udsagnene (pct.) (respondenten har haft 4 svarmuligheder: enig, både/og, uenig, ved ikke).

Udsagn om idrættens og hverdagen	Livsformer				p <
	Lønmodtager med fast arbejdstid	Lønmodtager med fleksibel arbejdstid	Selvstændig	Udenfor arbejdsmarkedet	
Det er vigtigt, at min familie dyrker den samme idrætsgren	8	5	13	6	.01
Jeg kan selv tilrettelægge min arbejdstid, så jeg dyrker idræt når jeg vil	8	34	59	35	.001
Jeg har fast arbejdstid og må planlægge idræt herefter	77	29	22	33	.001
Jeg tager mine børn med, når jeg dyrker idræt	8	7	10	3	.001
Jeg dyrker idræt så det ikke går ud over familielivet	44	47	37	33	.001
Jeg følger med i mine børns idræt (overvårer kampe, kørsel, mv.)	27	13	36	6	.001
Jeg følger med i min ægtefælle/samlevers idræt (overvårer kampe, deltager i arrangementer, mv.)	14	11	10	9	.001

4.2. Idrætsdeltagelse og organisationsform

I dette afsnit skal vi belyse, under hvilke organisationsformer de idrætsaktive dyrker idræt, i hvilket omfang de er involveret i en forening samt deres holdning til, hvordan idrættens skal organiseres, og hvem der skal betale derfor.

4.2.1. Deltagelse i forskellige organisatoriske former

Hovedparten af de idrætsaktive dyrker idræt under flere organisatoriske former. 4 ud af 5 dyrker idræt "på egen hånd"; knap halvdelen gør det i en idrætsforening; hver femte dyrker idræt under private, kommercielle, former; en lidt mindre andel dyrker idræt i tilknytning til arbejde eller uddannelse; og hver tiende dyrker idræt i en aftenskole (tabel 36).

Tabel 36: I hvilke organisatoriske sammenhænge dyrker de idrætsaktive idræt		
Organisationsform	N =	%
Idrætsforening / sportsklub	783	46
Aftenskole og lignende fritidsundervisning	165	10
Privat motionscenter, danseskole og lign.	364	22
Arbejdsplads, uddannelsessted, firmaidræt	282	17
Anden form for organisering, fx. beboerforening, kommunale tilbud	118	7
Ikke organiseret, på egen hånd	1417	84

Tallene viser, at de fleste dyrker idræt under flere organisationsformer. Først og fremmest kombinerer de deres organiserede idræt med idræt på egen hånd – enten alene eller sammen med venner eller familien. Men der er også en stor andel af de organiserede, der dyrker idræt under flere organiseringsformer (tabel 37). Fx er det kun 8% af de, som dyrker idræt i en forening, der kun dyrker idræt i en forening, men 39% kombinerer foreningsidrætten med idræt på egen hånd og/eller idræt i aftenskole, et privat center, på arbejdsplads eller uddannelsessted eller anden formel organisering (tabel 38).

Tabel 37: Sammenfald mellem idræt dyrket under forskellige organiseringsformer (den procentuelle andel af de som dyrker idræt under den enkelte organiseringsform, der også dyrker idræt under anden organiseringsform) (pct.)

Dyrker idræt i ..	Andel af idrætsaktive som også dyrker idræt i						Procent-. bereg- nings- grundlag (N=100%)
	Forening	Aften-sko- le	Privat cen- ter	Arbejde / uddannel- se	Anden organi-se- ring	På egen hånd	
Forening	-	6	16	18	6	77	783
Aftenskole	27	-	16	13	7	79	165
Privat center ol.	34	7	-	13	6	78	364
Arbejde/uddannelse	50	7	17	-	9	86	282
Anden organisering	40	9	17	21	-	90	118
På egen hånd	43	9	20	17	8	-	1417
Alle idrætsaktive	46	10	22	17	7	84	1692

Tabel 38: Andel af de idrætsaktive, opdelt på de forskellige organiseringsformer, som a) kun dyrker idræt under den pågældende organiseringsform, b) også dyrker idræt under andre organiseringsformer, eller c) overhovedet ikke dyrker under den pågældende organiseringsform (pct.)

	Organiseringsformer					
	Forening	Aften-skole	Privat cen- ter ol	Arbejds- plads /ud- dannelse	Anden organi-se- ring	På egen hånd
Dyrker kun idræt under den pågæl- dende organiseringsform	8	1	3	1	< 1/2	24
Dyrker både idræt under den på- gældende organiseringsform og anden organisering	39	9	19	16	7	60
Dyrker ikke idræt under den pågæl- dende organiseringsform	54	90	79	83	93	16
N (= 100%)	1691	1691	1691	1691	1691	1691

Forskelle mellem områderne

Undersøgelsen viser en signifikant forskel mellem de udvalgte områder på andelen af de idrætsaktive, som dyrker idræt under de forskellige organiseringsformer. I Salling-Fjends dyrker man i højere grad idræt i en forening end i Ballerup og de to bydele i København, hvor man til gengæld i højere grad dyrker idræt i privat helsecenter, danseskole, ol. Derimod er der ingen forskel på andelen, som dyrker idræt på egen hånd (tabel 39 og 40).

Det er interessant, at vi i dag ser et deltagelsesmønster, hvor en fjerdedel af de idrætsaktive kun dyrker "idræt på egen hånd", en lidt mindre andel, der kun dyrker organiseret idræt, men at halvdelen både dyrker idræt på egen hånd og organiseret. Sammenligner vi de fire områder, finder vi den største andel af de idrætsaktive, som kun dyrker idræt i en forening, blandt de idrætsaktive i Salling-Fjends, mens vi finder den mindste andel på Indre Østerbro (tabel 40).

Tabel 39: Andelen af de idrætsaktive, som dyrker idræt under de forskellige organiseringsformer, opdelt på de fire områder (pct.)

Kommune / område	Organisationsform						N =
	Forening	Aften-skole	Privat center ol.	På arbejdsplads eller udd.	Anden organisering	På egen hånd	
Ballerup	43	11	17	18	7	81	381
Indre Østerbro	44	10	27	15	7	87	596
Sundby Nord	44	11	25	19	6	83	373
Salling-Fjends	57	7	13	16	8	82	341
Alle	46	10	22	17	7	84	1691
p <	.001	.25	.001	.5	.95	.05	

Tabel 40: Andelen af de idrætsaktive som kun dyrker idræt i en forening, opdelt på områder (pct.)

	Dyrker kun idræt i forening	Dyrker kun idræt udenfor forening	Dyrker både idræt i forening og udenfor	N =
Ballerup	9	57	34	381
Indre Østerbro	5	56	39	596
Sundby Nord	7	56	37	373
Salling-Fjends	11	43	46	341
	8	54	39	1691
p < .001				

Sociale variable

Denne undersøgelse bekræfter tidligere undersøgelsers resultater, at mænd i højere grad deltager i foreningsidræt end kvinder, som til gengæld i større omfang deltager i aftenskoleregi og på private centre. Mændene dyrker også i højere grad end kvinderne idræt på arbejdspladsen. Mønstret tyder på, at mændene i høj grad dyrker idræt under faste organisatoriske rammer, mens kvinderne er mere fleksible og i højere grad tilpasser de idrætslige udfoldelser efter familielivet (tabel 41).

Andelen som dyrker idræt i en idrætsforening falder med stigende alder, mens det går den anden vej for idræt i aftenskoleregi, der dog topes i aldersgruppen fra 50-59 år. Måske er det et generations-specifikt mønster? De private centre har deres største tilslutning i aldersgruppen mellem 20 og 44 år. Den største deltagelse i idræt på arbejdsplads eller uddannelsessted finder vi blandt de 16 til 19 årige (uddannelsessøgende der dyrker idræt på uddannelsesstedet) og 30 til 39 årige. Andre organiseringsformer benyttes især af de 16 til 19 årige (sandsynligvis ungdomsklub og -skole) og de 60 til 75 årige (sandsynligvis beboeridræt og særlig ældreidræt) (tabel 41).

Foreningsdeltagelsen er lidt større blandt idrætsaktive med en høj skoleuddannelse, mens idræt i aftenskole og idræt under anden organisering i højere grad benyttes af idrætsaktive med en lav

uddannelse. Privat centres kunder er generelt folk med høj skoleuddannelse og også arbejdspladsidrætten har forholdsvis mange deltagere med en længere skoleuddannelse (tabel 42). Endelig viser analysen, at idrætsaktive, der er ufaglærte eller har en faglig uddannelse, i højere grad dyrker idræt i en idrætsforening og i mindre grad dyrker idræt i privat / kommerciel regi, og også i lidt mindre grad dyrker idræt på egen høj end idrætsaktive med en kort, mellemlang eller videregående uddannelse (tabel 42). Derimod er der ingen signifikante sammenhænge mellem de to livsformsvariable og organiseringsform.

Tabel 41: Andel af de idrætsaktive, som dyrker idræt under forskellige organiseringsformer, opdelt på køn og alder (pct.)

		Organisationsform						
		Forening	Aften-skole	Privat center ol.	På arbejdsplads eller uddan.	Anden organisering	På egen hånd	N =
Køn	Mænd	55	3	16	20	7	84	784
	Kvinder	39	15	26	14	7	84	907
	P <	.001	.001	.001	.002	.7	.5	1691
Alder	16 - 19 år	69	7	15	27	10	80	83
	20 - 29 år	51	6	31	14	5	85	525
	30 - 39 år	47	7	19	23	6	82	402
	40 - 44 år	40	9	20	19	7	87	256
	50 - 59 år	42	24	15	15	9	84	237
	60 -79 år	37	10	14	6	12	84	147
	70 - 75 år	36	20	12	2	10	68	41
	p <	.001	.001	.001	.001	.07	.08	1691

Tabel 42: Andel af de idrætsaktive, som dyrker idræt under forskellige organiseringsformer, opdelt på skoleuddannelse og erhvervsuddannelse (pct.)

		Organisationsform						
		Forening	Aften-skole	Privat center ol.	På arbejdsplads	Anden organisering	På egen hånd	N =
Skole-uddannelse	< 9 års uddannelse	40	13	14	11	13	78	181
	9-10 års uddann.	48	9	17	19	6	79	434
	Studenter/HF	47	8	24	18	6	87	854
	Andet	44	15	28	13	9	86	211
	p <	.03	.01	.001	.03	.002	.002	
Erhvervs-uddannelse	Faglig/ufaglært udd.	51	10	17	15	7	80	470
	Kort/mellemlang uddannelse	41	12	25	22	6	88	437
	Lang videregående uddannelse	45	9	25	12	6	87	410
	p <	.01	.2	.002	.001	.8	.001	

4.2.2. Deltagelse i øvrige foreningsaktiviteter

Under en række spørgsmål om hvilke fritids- og kulturaktiviteter, de idrætsaktive går til, har de blandt andet svaret på, om de deltager i foreningsaktiviteter (dvs. ikke kun indenfor idræt). Halvdelen svarer, at de aldrig deltager i foreningsaktiviteter, og kun en femtedel gør det ofte. Hvad angår frivilligt arbejde i en forening svarer 8% af de idrætsaktive, at de ofte udfører frivilligt arbejde i en idrætsforening, mens 14% gør det undertiden. Dvs. at ca. en fjerdedel af de idrætsaktive og godt halvdelen af de, som dyrker idræt i en idrætsforening (56%), udfører frivilligt arbejde – ofte eller undertiden – i en idrætsforening. En endnu større andel deltager i frivilligt arbejde i anden sammenhæng. 16% svarer, at de ofte udfører frivilligt arbejde i anden forening, frivillig organisation eller institution, mens 22% svarer, at de undertiden gør det (tabel 43).

Foreningsaktiviteter	Hvor ofte?			N =
	Ofte	Undertiden	Aldrig	
Deltager i foreningsaktiviteter	18	30	52	1591
Udfører frivilligt arbejde i en idrætsforening	8	24	78	1571
Udfører frivilligt arbejde i anden forening, frivillig organisation eller institution	16	22	63	1587

Forskelle mellem områderne

Mellem de fire områder er der betydelige forskelle på de idrætsaktives deltagelse i foreningsarbejde. Salling-Fjends skiller sig klart ud ved, at andelen af de idrætsaktive, der er aktive i en forening, er højere end i de øvrige områder. Der er især store forskelle på andelen, der udfører frivilligt arbejde i en idrætsforening, som er dobbelt så stor i Salling-Fjends end i Ballerup Kommune, Sundby Nord og Indre Østerbro. Derimod er der ingen signifikante forskelle på andelen, som udfører anden form for frivilligt arbejde (tabel 44).

	Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends	p <
Dyrker idræt i en forening (ikke firma-forening)	43	44	44	57	.001
Deltager ofte eller undertiden i foreningsarbejde	48	43	46	57	.01
Udfører ofte eller undertiden i frivilligt arbejde i en idrætsforening	22	16	19	40	.001
Udfører ofte eller undertiden frivilligt arbejde i anden forening, frivillig organisation mv.	38	36	37	40	.8
N =	381	596	373	341	1691

Sociale variable

De idrætsaktive mænd deltager i højere grad i foreningsarbejde og frivilligt arbejde i en idrætsforening, mens der ikke er forskel på andelen, der udfører frivilligt arbejde i andre sammenhænge. Ser vi imidlertid alene på de idrætsaktive, som dyrker idræt i en forening, er der ikke større forskelle på de to køns deltagelse i frivilligt arbejde i en idrætsforening (tabel 45).

Jo ældre de idrætsaktive er, jo større er andelen, som deltager i foreningsarbejde og frivilligt arbejde i andre foreninger og organisationer end en idrætsforening. Derimod er der ingen forskelle på

andelen af de unge og de ældre idrætsaktive, der udfører frivilligt arbejde i en idrætsforening. Det betyder imidlertid, at andelen af de idrætsaktive i en forening, som udfører frivilligt arbejde i en idrætsforening, er større hos de ældre idrætsaktive end hos de yngre idrætsaktive. Det skyldes, at andelen af de ældre idrætsaktive, som dyrker idræt i en forening, er mindre end andelen af de yngre idrætsaktive, som dyrker idræt i en idrætsforening (tabel 45).

Derimod er der kun små og ikke signifikante forskelle mellem højere og lavere uddannede idrætsaktives foreningsinvolvering og mellem de forskellige erhvervsuddannelsesgruppers foreningsinvolvering. Dog viser det sig, at jo højere – eller jo mere boglig – den faglige uddannelse er, jo lavere er andelen af de idrætsaktive, som udfører frivilligt arbejde i en idrætsforening (tabel 46 og 47).

Tabel 45: De idrætsaktives deltagelse i forening og frivilligt arbejde – opdelt på køn og alder (pct)

	<i>Køn</i>			<i>Alder</i>			
	Mænd	Kvinder	p <	16-39 år	40-59 år	60-75 år	p <
Deltager ofte eller undertiden i foreningsarbejde	53	43	.001	43	54	60	.001
Udfører ofte eller undertiden i frivilligt arbejde i en idrætsforening	27	19	.001	23	22	16	.3
Udfører ofte eller undertiden frivilligt arbejde i anden forening, frivillig organisation eller institution	38	36	.7	34	40	48	.001
N =	753	837		975	464	147	

Tabel 46: De idrætsaktives deltagelse i forening og frivilligt arbejde – opdelt på køn og alder (pct)

	<i>Skoleuddannelse</i>					
	Under 7 år	7-8 år	9-10 år	Stu- denter- eksamen	Andet	p <
Deltager ofte eller undertiden i foreningsarbejde	46	49	47	48	46	.8
Udfører ofte eller undertiden i frivilligt arbejde i en idrætsforening	22	19	28	20	26	.02
Udfører ofte eller undertiden frivilligt arbejde i anden forening, frivillig organisation eller institution	45	28	35	39	37	.4
N =	28	111	414	833	197	

	Faglig uddannelse	Kort og mellem-lang uddannelse	Lang videregående uddannelse	p <
Deltager ofte eller undertiden i foreningsarbejde	49	47	48	.6
Udfører ofte eller undertiden i frivilligt arbejde i en idrætsforening	29	21	15	.001
Udfører ofte eller undertiden frivilligt arbejde i anden forening, frivillig organisation eller institution	36	40	38	.3
N =	470	437	410	

Livsformsvariable

Ser vi på livsformernes betydning for foreningsinvolveringen, er der en sammenhæng mellem hvor adskilt eller integreret den idrætsaktives arbejds- og fritidsliv er og deres foreningsinvolvering. Idrætsaktive, hvis fritids- og arbejdsliv er stærkt integreret, deltager i højere grad i foreningsarbejde og frivilligt arbejde i andre sammenhænge end idræt end de idrætsaktive, hvis arbejde og fritid er stærkt adskilt (tabel 48).

	<i>Lønmodtager eller selvstændig</i>				<i>Arbejde og fritid adskilt eller integreret</i>			
	Lønmodtager		Selvstændig	p <	Stærkt adskilt	Både / og	Stærkt integreret	p <
	fast arbejdstid	fleksibel arbejdstid						
Deltager ofte eller undertiden i foreningsarbejde	47	51	56	.2	44	52	57	.02
Udfører ofte eller undertiden i frivilligt arbejde i en idrætsforening	24	23	33	.1	21	25	23	.5
Udfører ofte eller undertiden frivilligt arbejde i anden forening, frivillig organisation eller institution	35	42	41	.4	31	43	45	.001
N =	705	208	80		505	344	199	

4.2.3. Holdninger til organisering

Analyserne ovenfor viser et meget multipelt organisationsmønster, hvor det typiske er, at den idrætsaktive dyrker idræt under forskellige organisationsformer, og hvor under halvdelen af de idrætsaktive dyrker idræt i en forening. På trods af dette tager idrætspolitikken først og fremmest sigte på foreningsidræt, som det offentlige stiller lokaler og anlæg til rådighed for, eller betaler hovedparten af udgifterne til privatejede lokaler, som foreningen benytter. Hvor og hvordan foretrækker de idrætsaktive at dyrke idræt, og hvilken rolle synes de, at den frivillige, den offentlige og den kommercielle sektor skal spille? Det drejer sig altså både om de idrætsaktives idræts- og fritidspolitiske holdninger og i bredere forstand om deres holdning til opgavernes varetagelse og organisering i velfærdssamfundet.

Tabel 49 viser de idrætsaktives holdning til en række udsagn om idrættens organisering og idrætspolitik. Set under ét viser svarene, at de idrætsaktive i høj grad betragter det som en kommunal opgave at skabe rammerne for idrætten. 6 af 10 af de idrætsaktive mener således, at *“det er et kommunalt ansvar, at der er lokaler og anlæg til idræt i kommunen”*, hver tredje mener ligefrem, at *“det er en kommunal opgave at sørge for tilbud til alle om at dyrke idræt / motion”*, mens kun hver fjerde er uenig i udsagnet, og endelig er det kun hver femte, som er enig i, at *“... at man selv skal betale for, hvad det koster at gå til idræt / motion, uden kommunal støtte”*, mens andelen, der er uenig i udsagnet, er dobbelt så stor.

Foreningsidrætten får ikke samme opbakning hos de idrætsaktive under ét. Kun hver femte idrætsaktive er enig i, at *“jeg vil helst dyrke idræt i foreninger, som ledes af frivillige, der er valgt af medlemmerne”*, mens dobbelt så stor en andel er uenig i udsagnet, og dobbelt så mange er enig end uenig i udsagnet, at *“det spiller kun en lille rolle for mig, om jeg har indflydelse og medbestemmelse det sted, hvor jeg dyrker idræt”*. To femtedele af de idrætsaktive er dog enige i, at *“det har stor betydning for mig, at der er et godt fællesskab og samvær det sted, hvor jeg dyrker idræt / motion”*, mens under en femtedel er uenig i udsagnet. Endvidere er der lige store andele af de idrætsaktive, som er enige og uenige i udsagnet *“jeg vil gerne yde en frivillig indsats det sted, hvor jeg dyrker idræt / motion”*. Det er endvidere interessant, at der er flere, der angiver, at de gerne vil yde en frivillig indsats, der hvor de dyrker idræt, end der har svaret, at de deltager i frivilligt arbejde. Der er åbenbart et skjult potentiale hos de idrætsaktive.

Tabel 49: De idrætsaktives holdning til en række påstande om, hvordan idrætten skal organiseres, og hvem der skal betale for det (pct.)					
	Enig	Både/og	Uenig	Ved ikke	N
Prisen spiller ingen større rolle for, hvor jeg vælger at dyrke idræt / motion	23	39	35	3	1529
Jeg vil helst dyrke idræt i foreninger, som ledes af frivillige, der er valgt af medlemmerne	17	21	36	27	1529
Det er en kommunal opgave at sørge for tilbud til alle om at dyrke idræt / motion	36	33	23	7	1555
Jeg vil hellere betale mere for at gå til idræt /motion end at yde en frivillig indsats	29	28	28	16	1533
Det spiller kun en lille rolle for mig, om jeg har indflydelse og medbestemmelse det sted, hvor jeg dyrker idræt	41	35	18	6	1551
Jeg synes, at man selv skal betale for, hvad det koster at gå til idræt / motion, uden kommunal støtte	19	40	35	6	1557
Jeg vælger at dyrke idræt / motion det sted, hvor jeg får den bedste service og træning i forhold til, hvad det koster	40	28	22	10	1545
Det har stor betydning for mig, at der er et godt fællesskab og samvær det sted, hvor jeg dyrker idræt / motion	42	34	16	7	1556
De som står for den idræt, jeg går til, må gerne tjene penge på det	46	30	16	8	1544
Jeg vil gerne yde en frivillig indsats det sted, hvor jeg dyrker idræt / motion	28	30	31	11	1537
Jeg foretrækker at dyrke idræt på steder, som drives af lønnede ledere og instruktører	22	32	29	16	1545
Det er et kommunalt ansvar, at der er lokaler og anlæg til idræt i kommunen	62	26	7	6	1559

Forskelle mellem de fire områder

Sammenligner vi de idrætsaktives holdning til, hvordan idrætten skal organiseres, og hvem der skal betale, tegner der sig to tydelige forskelle. Den ene forskel finder vi mellem Salling-Fjends på den ene side, hvor svarmønstret er præget af en selvstændighedskultur, og de tre øvrige områder på den anden siden, hvor svarmønstret er præget af en velfærds- og lønarbejderkultur. Den anden forskel finder vi mellem de idrætsaktive, der bor på Indre Østerbro, hvor en storby- og elitekultur præger svarmønstret, og de idrætsaktive, der bor i de øvrige tre områder (tabel 50).

I selvstændighedskulturen mener man i højere grad end i velfærds- og lønarbejderkulturen, at borgerne selv skal betale, hvad det koster at dyrke idræt eller motion; man tilslutter sig i højere grad foreningsidealer, og endelig synes man i mindre grad, at det er en kommunal opgave at sørge for tilbud om idræt og sørge for lokaler og anlæg til idræt. I velfærds-kulturen betragtes den offentlige støtte til kultur- og fritidsaktiviteter som en nødvendighed og en selvfølge. De idrætsaktive i Salling-Fjends er således i højere grad end de idrætsaktive i Ballerup kommune, Indre Østerbro og Sundby Nord enige i, at borgerne selv skal betale for, hvad det koster at dyrke idræt; at det har stor betydning, at der er et godt fællesskab det sted, hvor de dyrker idræt; at de helst vil dyrke idræt i foreninger, der ledes af frivillige; og at de gerne vil yde en frivillig indsats det sted, hvor de dyrker idræt. Omvendt er de mindre enige i – end de idrætsaktive i de øvrige områder – at det er en kommunal opgave at sørge for tilbud til alle om at dyrke idræt, og at det er et kommunalt ansvar, at der er lokaler og anlæg til idræt i kommunen.

I storby/elite/karriere-kulturen deler man også velfærds-kulturens princip om, at det offentlige skal give tilbud og sørge for lokaler og anlæg til idrætsudøvelse. Men her ud over kommer et krav om kvalitet og den bedste service. De idrætsaktive på Indre Østerbro, som har relativt mange højtuddannede, giver i højere grad end de idrætsaktive i især Salling-Fjends udtryk for, at de foretrækker at dyrke idræt på steder, hvor de får den bedste service, og som drives af lønnede ledere og instruktører. Omvendt lægger man ikke så meget vægt på fællesskab, samvær og indflydelse, der hvor man dyrker idræt, og man vil også hellere betale mere end yde en frivillig indsats selv. Dette skal ses i lyset af, at arbejdet og arbejdstiden er det centrale i hverdagen. Idrætsaktiviteten skal derfor være af høj kvalitet, og det må ikke være for tidskrævende.

Undersøgelsen synes altså at vise, at københavnere – og især på Indre Østerbro – ikke gider at dyrke idræt og udføre frivilligt arbejde i en forening. Denne tolkning bør man dog være forsigtig med. For det første er folks holdninger i høj grad præget af de vilkår folk lever deres liv under. Denne undersøgelse viser nemlig også, at københavnere har meget mindre adgang til klublokaler, klubhuse og cafeteria – dvs. fællesskabs-skabende faciliteter – der hvor de dyrker idræt, end man har i Ballerup og især Salling-Fjends. Det er derfor sandsynligt, at det er de ringe muligheder for at skabe fællesskaber omkring idræt, der er årsag til, at man ikke tillægger foreningen sammen betydning som i de øvrige områder. Det er altså væsentligt at sammenholde holdninger, vilkår og handling. Netop derfor må man ikke nøjes med at registrere holdninger. Man må også bagom og begribe den rationalitet der ligger til grund for ytringer og handlinger. For det andet er holdninger ikke blot individuelle præferencer. Derimod må vi forstå de livssammenhænge, der mere eller mindre bestemmer præferencerne. Vi kan derfor kun forstå forskelle i befolkningens fritids-aktivitet og holdninger til, hvordan det skal organiseres, hvis vi også forstår, den måde folk lever på, organiserer hverdagen på, og den rolle arbejdet har i forhold til fritiden.

Tabel 50: De idrætsaktives holdning til en række påstande om, hvordan idrætten skal organiseres, og hvem der skal betale for det – opdelt på de fire områder (pct.)

	Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends	p <	N
	- Enig -					
Prisen spiller ingen større rolle for, hvor jeg vælger at dyrke idræt / motion	25	19	15	36	.001	1568
Jeg vil helst dyrke idræt i foreninger, som ledes af frivillige, der er valgt af medlemmerne	19	10	17	28	.001	1529
Det er en kommunal opgave at sørge for tilbud til alle om at dyrke idræt / motion	39	40	39	24	.001	1555
Jeg vil hellere betale mere for at gå til idræt /motion end at yde en frivillig indsats	24	35	27	24	.02	1533
Det spiller kun en lille rolle for mig, om jeg har indflydelse og medbestemmelse det sted, hvor jeg dyrker idræt	36	47	39	39	.06	1551
Jeg synes, at man selv skal betale for, hvad det koster at gå til idræt / motion, uden kommunal støtte	16	18	17	28	.001	1557
Jeg vælger at dyrke idræt / motion det sted, hvor jeg får den bedste service og træning i forhold til, hvad det koster	38	45	41	33	.001	1545
Det har stor betydning for mig, at der er et godt fællesskab og samvær det sted, hvor jeg dyrker idræt / motion	45	32	41	59	.001	1556
De som står for den idræt, jeg går til, må gerne tjene penge på det	43	50	47	42	.05	1544
Jeg vil gerne yde en frivillig indsats det sted, hvor jeg dyrker idræt / motion	29	22	28	39	.001	1537
Jeg foretrækker at dyrke idræt på steder, som drives af lønnede ledere og instruktører	25	25	23	14	.001	1545
Det er et kommunalt ansvar, at der er lokaler og anlæg til idræt i kommunen	67	65	66	48	.001	1559

Køn og alder

Der er ingen forskelle mellem de idrætsaktive mænds og kvinders holdning til kommunens forpligtelser i forhold til idrætten. Derimod er mændene i højere grad end kvinderne foreningsorienteret: de foretrækker i højere grad at dyrke idræt i en forening, er i højere grad villige til at udføre frivilligt arbejde det sted, hvor de dyrker idræt, og de tillægger fællesskabet større betydning, end de idrætsaktive kvinder gør. Omvendt tillægger kvinderne det større betydning, at der er god service, og at stedet, hvor de dyrker idræt, drives af lønnede ledere og instruktører. Igen afspejler det i høj grad de forskelle, der er på, hvor mænd og kvinder dyrker idræt. Mænd dyrker i højere grad end kvinder idræt i foreninger, mens kvinder i højere grad end mænd dyrker idræt i private, kommercielle, centre og i aftenskoler.

De ældre idrætsaktive er i højere grad foreningsorienterede i deres holdninger end de idrætsaktive

unge. De tillægger det i meget højere grad betydning, at der er et godt fællesskab det sted, hvor de dyrker idræt; de foretrækker i højere grad at dyrke idræt i en forening; og endelig er de mere villige til at yde en frivillig indsats på det sted, hvor de dyrker idræt, end de yngre idrætsaktive er. Samtidig synes de ældre også i lidt højere grad end de yngre idrætsaktive, at det er kommunal forpligtelse at sørge for tilbud om idræt til alle og at sørge for lokaler og anlæg til idræt (tabel 51).

Tabel 51: De idrætsaktives holdning til en række påstande om, hvordan idrætten skal organiseres, og hvem der skal betale for det – opdelt på køn og alder (pct.)

	<i>Køn</i>			<i>Alder</i>			
	Mand	Kvinde	p <	16-39 år	40-59 år	60-75 år	p <
	<i>- Enig -</i>						
Prisen spiller ingen større rolle for, hvor jeg vælger at dyrke idræt / motion	28	18	.001	19	27	33	.001
Jeg vil helst dyrke idræt i foreninger, som ledes af frivillige, der er valgt af medlemmerne	23	12	.001	13	21	40	.001
Det er en kommunal opgave at sørge for tilbud til alle om at dyrke idræt / motion	35	38	.1	34	39	45	.02
Jeg vil hellere betale mere for at gå til idræt /motion end at yde en frivillig indsats	30	28	.001	28	32	18	.01
Det spiller kun en lille rolle for mig, om jeg har indflydelse og medbestemmelse det sted, hvor jeg dyrker idræt	38	44	.01	40	42	44	.6
Jeg synes, at man selv skal betale for, hvad det koster at gå til idræt / motion, uden kommunal støtte	21	18	.2	18	18	29	.01
Jeg vælger at dyrke idræt / motion det sted, hvor jeg får den bedste service og træning i forhold til, hvad det koster	34	46	.001	42	36	43	.06
Det har stor betydning for mig, at der er et godt fællesskab og samvær det sted, hvor jeg dyrker idræt / motion	46	39	.01	39	43	66	.001
De som står for den idræt, jeg går til, må gerne tjene penge på det	42	50	.001	50	40	41	.001
Jeg vil gerne yde en frivillig indsats det sted, hvor jeg dyrker idræt / motion	32	24	.001	28	25	40	.01
Jeg foretrækker at dyrke idræt på steder, som drives af lønnede ledere og instruktører	15	29	.001	21	23	34	.001
Det er et kommunalt ansvar, at der er lokaler og anlæg til idræt i kommunen	60	64	.005	60	65	69	.1

Uddannelse

Mellem uddannelsesgrupperne er der kun signifikante forskelle på de idrætsaktives holdninger til idræt i en forening. Jo længere de idrætsaktives uddannelse er (såvel skoleuddannelse som erhvervsuddannelse), jo mindre er andelen, som foretrækker at dyrke idræt i en forening, er villig til at udføre frivilligt arbejde i en forening, og som tillægger det betydning, at der er et godt fællesskab og samvær det sted, de dyrker idræt (tabel 52 og 53).

Tabel 52: De idrætsaktives holdning til en række påstande om, hvordan idrætten skal organiseres, og hvem der skal betale for det – opdelt på skoleuddannelse (pct.)

	Skoleuddannelse					
	Under 7 år	7-8 år	9-10 år	Studentereksamen, ol.	Andet	p <
	- Enig -					
Prisen spiller ingen større rolle for, hvor jeg vælger at dyrke idræt / motion	21	27	27	21	17	.001
Jeg vil helst dyrke idræt i foreninger, som ledes af frivillige, der er valgt af medlemmerne	46	34	23	12	13	.001
Det er en kommunal opgave at sørge for tilbud til alle om at dyrke idræt / motion	38	48	34	36	37	.4
Jeg vil hellere betale mere for at gå til idræt /motion end at yde en frivillig indsats	39	25	28	29	27	.3
Det spiller kun en lille rolle for mig, om jeg har indflydelse og medbestemmelse det sted, hvor jeg dyrker idræt	39	57	41	40	40	.001
Jeg synes, at man selv skal betale for, hvad det koster at gå til idræt / motion, uden kommunal støtte	33	23	20	18	18	.3
Jeg vælger at dyrke idræt / motion det sted, hvor jeg får den bedste service og træning i forhold til, hvad det koster	54	34	38	42	36	.4
Det har stor betydning for mig, at der er et godt fællesskab og samvær det sted, hvor jeg dyrker idræt / motion	63	67	50	35	40	.001
De som står for den idræt, jeg går til, må gerne tjene penge på det	48	45	41	50	45	.2
Jeg vil gerne yde en frivillig indsats det sted, hvor jeg dyrker idræt / motion	44	29	33	26	23	.2
Jeg foretrækker at dyrke idræt på steder, som drives af lønnede ledere og instruktører	24	33	21	21	26	.05
Det er et kommunalt ansvar, at der er lokaler og anlæg til idræt i kommunen	79	69	59	62	62	.6
N =	29	96	409	820	196	

Tabel 53: De idrætsaktives holdning til en række påstande om, hvordan idrætten skal organiseres, og hvem der skal betale for det – opdelt på erhvervsuddannelse (pct.)

	Erhvervsuddannelse			
	Faglig uddan.	Kort og mellem-lang uddannelse	Lang videregående uddannelse	p <
	- Enig -			
Prisen spiller ingen større rolle for, hvor jeg vælger at dyrke idræt / motion	26	20	19	.001
Jeg vil helst dyrke idræt i foreninger, som ledes af frivillige, der er valgt af medlemmerne	26	13	10	.001
Det er en kommunal opgave at sørge for tilbud til alle om at dyrke idræt / motion	34	41	35	.2
Jeg vil hellere betale mere for at gå til idræt /motion end at yde en frivillig indsats	26	30	33	.08
Det spiller kun en lille rolle for mig, om jeg har indflydelse og medbestemmelse det sted, hvor jeg dyrker idræt	41	41	45	.6
Jeg synes, at man selv skal betale for, hvad det koster at gå til idræt / motion, uden kommunal støtte	24	16	16	.005
Jeg vælger at dyrke idræt / motion det sted, hvor jeg får den bedste service og træning i forhold til, hvad det koster	35	44	42	.05
Det har stor betydning for mig, at der er et godt fællesskab og samvær det sted, hvor jeg dyrker idræt / motion	49	40	29	.001
De som står for den idræt, jeg går til, må gerne tjene penge på det	41	47	49	.07
Jeg vil gerne yde en frivillig indsats det sted, hvor jeg dyrker idræt / motion	34	25	23	.003
Jeg foretrækker at dyrke idræt på steder, som drives af lønnede ledere og instruktører	23	22	23	.04
Det er et kommunalt ansvar, at der er lokaler og anlæg til idræt i kommunen	60	65	61	.6
N =	468	432	399	

Livsformsvariable

Der er få signifikante sammenhænge mellem de to livsformsvariable og holdningen til idrættens organisering og finansiering. Den eneste helt tydelige sammenhæng er, at de selvstændige (selvstændig livsform) og lønmodtagere med fleksibel arbejdstid (karrierelivsform) i højere grad er villige til at betale, hvad det koster at dyrke idræt, end lønmodtagere med fast arbejdstid (lønmodtagerlivsform). Det samme gælder også lønmodtagere, som ikke kan adskille arbejde og fritid i hverdagslivet, der i højere grad svarer, at prisen ikke spiller nogen større rolle for, hvor de vælger at dyrke idræt, og at de foretrækker at betale mere for at gå til idræt eller motion end at yde en frivillig indsats (tabel 54).

Tabel 54: De idrætsaktives holdning til en række påstande om, hvordan idrætten skal organiseres, og hvem der skal betale for det – opdelt på livsformsvariable (pct.)

	Lønmodtager eller selvstændig			Arbejde og fritid adskilt eller integreret				
	Lønmodtager		Selvstændig	p <	Stærkt adskilt	Både / og	Stærkt integreret	p <
	fast arbejdstid	fleksibel arbejdstid						
	- Enig -							
Prisen spiller ingen større rolle for, hvor jeg vælger at dyrke idræt / motion	22	30	50	.001	21	27	35	.001
Jeg vil helst dyrke idræt i foreninger, som ledes af frivillige, der er valgt af medlemmerne	18	20	24	.4	19	17	17	.004
Det er en kommunal opgave at sørge for tilbud til alle om at dyrke idræt / motion	34	33	31	.05	36	33	35	.7
Jeg vil hellere betale mere for at gå til idræt /motion end at yde en frivillig indsats	30	37	38	.02	27	35	36	.09
Det spiller kun en lille rolle for mig, om jeg har indflydelse og medbestemmelse det sted, hvor jeg dyrker idræt	42	37	48	.5	41	44	41	.2
Jeg synes, at man selv skal betale for, hvad det koster at gå til idræt / motion, uden kommunal støtte	17	27	25	.08	21	20	18	.3
Jeg vælger at dyrke idræt / motion det sted, hvor jeg får den bedste service og træning i forhold til, hvad det koster	36	35	32	.2	38	36	35	.2
Det har stor betydning for mig, at der er et godt fællesskab og samvær det sted, hvor jeg dyrker idræt / motion	41	40	49	.4	46	41	35	.2
De som står for den idræt, jeg går til, må gerne tjene penge på det	45	49	46	.9	42	50	51	.2
Jeg vil gerne yde en frivillig indsats det sted, hvor jeg dyrker idræt / motion	26	28	32	.8	27	31	26	.7
Jeg foretrækker at dyrke idræt på steder, som drives af lønnede ledere og instruktører	20	21	17	.7	20	22	22	.3
Det er et kommunalt ansvar, at der er lokaler og anlæg til idræt i kommunen	62	56	59	.02	61	60	62	.08

4.3. Tid – hvor meget, hvor ofte og hvornår?

Vi skal i dette afsnit se nærmere på, hvor ofte de idrætsaktive dyrker idræt, og hvornår de gør det. Hyppigheden er af indlysende grunde interessant udfra et sundhedsmæssigt perspektiv, men i denne sammenhæng er det tidsmæssige perspektiv især interessant til belysning af, hvordan idræt og motion indpasses i hverdagslivet.

4.3.1. Hyppighed

De idrætsaktive har både svaret på, hvor mange gange og hvor mange timer, de dyrker idræt om ugen. Svarene viser, at idræt og motion fylder meget i de idrætsaktives liv. 23% svarer, at de kun dyrker idræt en gang om ugen (eller færre – respondenterne har ikke haft mulighed for at svare på, om de dyrker idræt eller motion færre end en gang om ugen). 28% dyrker idræt to gange om ugen, 22% gør det tre gange om ugen og 27% gør det mere end tre gange om ugen.

Ser vi på den tid, de idrætsaktive bruger på at dyrke idræt, svarer hver fjerde, at de i gennemsnit dyrker idræt i en til to timer om ugen, mens en tilsvarende andel svarer, at de bruger mere end seks timer om ugen på idræt og motion. 8% svarer, at de dyrker idræt i mindst ti timer om ugen (tabel 55). Hvis disse svar er troværdige dyrker hver fjerde af de idrætsaktive idræt og motion i mindst de fire timer om ugen, som sundhedskampagnerne anbefaler. Men de aktive er måske tilbøjelige til at overvurdere, hvor meget de i gennemsnit dyrker idræt. I hvert tilfælde er det gennemsnitlige antal timer, som de aktive dyrkede idræt i ugen før de besvarede spørgeskemaet, knap en time lavere end det gennemsnitlige antal timer, som de har svaret, at de plejer at dyrke idræt hver uge (henholdsvis 5,3 timer og 4,4 timer). Den væsentligste forskel er, at hver tiende svarer, at de slet ikke dyrkede idræt i ugen før, mens en mindre andel dyrkede idræt i mere end 4 timer.

	<i>Antal timer om ugen som den idrætsaktive i gennemsnit bruger på idræt eller motion</i>		<i>Antal timer som de idrætsaktive brugte på idræt ugen inden spørgeskemaet blev besvaret</i>	
	N	Pct.	N	Pct.
0-2 timer	398	25	602	39
3-4 timer	479	30	417	27
5-6 timer	315	20	212	14
Over 6 timer	406	25	334	21
Alle	1598	100	1565	100

Forskelle mellem områderne

Mellem de fire områder er der kun små forskelle. I Salling-Fjends er der en lidt større andel af de idrætsaktive, som kun dyrker idræt 1 gang om ugen, mens andelen, der dyrker idræt 2 gange om ugen, er lidt mindre end i de øvrige områder (tabel 56).

Tabel 56: Hvor ofte og hvor mange timer om ugen dyrker de idrætsaktive idræt eller motion, opdelt på fire områder i Danmark (pct.)

Hyppighed	Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends	Alle
1 gang om ugen	25	21	20	30	23
2 gange om ugen	29	32	26	22	28
3 gange om ugen	22	20	24	21	22
4 eller flere gange om ugen	24	27	30	27	27
N = 1573 P < .05					
Antal timer om ugen i gennemsnit	5	5,1	6	5,3	5,3
Antal timer om ugen					
0 - 2 timer	27	24	20	30	25
3 - 4 timer	31	32	27	29	30
5 - 6 timer	17	21	23	16	20
7 eller flere	25	23	30	25	25
N = 1598 p < .01					
Antal timer i sidste uge i gennemsnit	4,2	4,2	4,9	4,3	4,4
0 - 2 timer	40	40	33	40	39
3 - 4 timer	27	27	24	29	27
5 - 6 timer	14	13	17	11	14
7 eller flere	20	20	27	20	21
N = 1565 p < .1					

Sociale variable

Kvinderne bruger mindre tid end mændene på at dyrke idræt og motion. Mens mændene i gennemsnit dyrker idræt i knap seks timer om ugen, dyrker kvinderne i gennemsnit idræt i knap fem timer om ugen. Forskellen er dog mindre, hvis vi sammenligner de idrætsaktives tidsforbrug ugen før spørgsmålet blev besvaret. Den væsentligste forskel i tidsforbruget er, at en større andel af mændene end af kvinderne bruger mere end seks timer om ugen på at dyrke idræt. Mændene er også i lidt højere grad end kvinderne tilbøjelige til at dyrke idræt på forskellige tidspunkter af dagen (tabel 57).

Sammenligner vi aldersgrupperne skiller de ældre sig lidt ud fra de yngre aldersgrupper. Det er i aldersgruppen 60 til 75 år, at vi finder den største andel af de idrætsaktive, der dyrker idræt eller motion mere end tre gange om ugen, og i gennemsnit bruger denne aldersgruppe også mere tid på at dyrke motion end de yngre aldersgrupper. Dette kan skyldes, at en forholdsvis stor andel af de ældre motionerer ved at gå ture (tabel 57).

Der er en svag tendens til, at jo længere de idrætsaktives skoleuddannelse er, jo oftere dyrker de idræt eller motion, og jo mere tid bruger de på det. Den væsentligste forskel på uddannelsesgrupperne er dog, at jo længere de idrætsaktive har gået i skole, jo mere er de tilbøjelige til at dyrke idræt på forskellige tidspunkter (tabel 58). Der er ingen signifikant sammenhæng mellem erhvervsuddannelse og hvor ofte de idrætsaktive dyrker idræt, men også her finder vi, at jo længere de idrætsaktives uddannelse er, jo mere er de tilbøjelige til at dyrke idræt på forskellige tidspunkter.

Livsformsvariable

Der er ingen signifikant sammenhæng mellem livsformsvariablene og tidsvariablene bortset fra, at jo højere grad arbejde og fritid er integreret, jo større er andelen, som svarer, at de dyrker idræt på forskellige tidspunkter. Mens 48% af de, som svarer, at arbejde og fritid er stærkt adskilt, dyrker idræt på forskellige tidspunkter, gælder det for 62% af de, som svarer, at de ikke kan adskille arbejde og fritid ($p < .001$).

Hyppighed	Køn		Alder		
	Mand	Kvinde	16-39 år	40-59 år	60-75 år
1 gang om ugen	22	25	19	30	30
2 gange om ugen	28	28	30	27	21
3 gange om ugen	22	21	24	19	14
4 eller flere gange om ugen	28	26	26	25	36
N = 1572 $p < .7$			N = 1572 $p < .001$		
Antal timer om ugen i gennemsnit	5,75	4,85	5,51	4,57	5,87
Antal timer om ugen					
0 - 2 timer	22	28	22	31	24
3 - 4 timer	29	31	30	31	27
5 - 6 timer	20	20	21	17	19
7 eller flere	30	22	27	21	31
N = 1597 $p < .001$			N = 1597 $p < .005$		
Antal timer i sidste uge i gennemsnit	4,63	4,12	4,35	4,04	5,40
0 - 2 timer	36	41	39	42	29
3 - 4 timer	28	25	26	29	27
5 - 6 timer	13	14	14	11	16
7 eller flere	23	20	22	18	29
N = 1564 $p < .1$			N = 1564 $p < .05$		
Dyrker idræt på et fast tidspunkt	36	42	38	44	32
$p < .01$			$p < .01$		
Dyrker idræt på forskellige tidspunkter	60	52	63	49	31
$p < .001$			$p < .001$		

Tabel 58: Hvor ofte og hvor mange timer om ugen dyrker de idrætsaktive idræt eller motion? Opdelt på skoleuddannelse (pct.)

Hyppighed	Skoleuddannelse				
	Under 7 år	7-8 år	9-10 år	Stu- dereksamen, ol.	Andet
1 gang om ugen	38	39	24	21	18
2 gange om ugen	22	22	28	29	29
3 gange om ugen	19	14	20	23	23
4 eller flere gange om ugen	22	25	27	26	30
N = 1564 p < .005					
Antal timer om ugen i gennemsnit	4,52	5,54	5,17	5,13	6,09
Antal timer om ugen					
0 - 2 timer	39	31	27	23	21
3 - 4 timer	36	25	30	32	26
5 - 6 timer	7	18	20	21	19
7 eller flere	19	26	23	25	34
N = 1588 p < .06					
Antal timer i sidste uge i gennemsnit	3,59	4,17	4,26	4,33	4,94
0 - 2 timer	52	39	40	39	34
3 - 4 timer	28	30	28	26	25
5 - 6 timer	3	12	16	13	12
7 eller flere	17	19	17	22	29
N = 1556 p < .2					
Dyrker idræt på et fast tidspunkt	46	38	42	39	36
p < ..5					
Dyrker idræt på forskellige tidspunkter	30	29	50	64	56
p < .001					

4.3.2. Hvornår dyrkes der idræt i løbet af en dags- og ugecyklus?

Hovedparten af de idrætsaktive dyrker fortsat idræt sent på eftermiddagen og om aftenen. Godt en fjerdedel dyrker idræt i tidsrummet mellem kl. 14 og kl. 17, og knap to tredjedele dyrker idræt i tidsrummet mellem kl. 17 og 20. I weekenden fordeler idræts- og motionsaktiviteten sig jævnt på hele dagen. Svarene viser dog også, at en stor del af de idrætsaktive dyrker idræt på forskellige tidspunkter (tabel 59).

Forskelle mellem de fire områder

På trods af den meget forskellige erhvervsstruktur i de fire områder, hvor undersøgelsen er gennemført, er der kun små forskelle på, hvornår de idrætsaktive dyrker idræt. Den eneste signifikante forskel er, at de idrætsaktive i Salling-Fjends i mindre grad end i de øvrige områder

dyrker idræt i morgentimerne. Det kan både være traditionsbestemt men kan også skyldes forskelle på, hvor tidligt man begynder sit arbejde (tabel 59).

Tabel 59: Tidspunkter hvor den idrætsaktive dyrker idræt – i hverdagen og i weekenden – opdelt på fire områder af Danmark (pct.)						
.. hverdagen	Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends	N =	p <
Morgentimerne (før kl. 9)	20	21	15	11	1691	.001
Formiddag (9-12)	15	16	15	16	1691	.9
Midt på dagen (12-14)	10	10	12	7	1691	.4
Eftermiddag (14-17)	24	30	31	28	1691	.3
Tidlig aften (17-20)	57	62	64	61	1691	.4
Sen aften (20-23)	22	22	24	26	1691	.5
.. i weekenden						
Morgentimerne (før kl. 9)	8	8	7	6	1691	.4
Formiddag (9-12)	37	33	32	27	1691	.01
Midt på dagen (12-14)	24	29	32	24	1691	.1
Eftermiddag (14-17)	30	39	34	43	1691	.005
Tidlig aften (17-20)	10	15	12	15	1691	.2
Sen aften (20-23)	3	3	6	4	1691	.2

Sociale variable

Der er ingen signifikante forskelle på, hvornår mænd og kvinder dyrker idræt, undtagen når det gælder de sene aftentimer fra 20-23, hvor mændene dyrker mere idræt end kvinderne (tabel 60).

Med hensyn til alder er der signifikante forskelle på, hvornår de idrætsaktive dyrker idræt både i hverdagen og i weekenden. De ældste dyrker typisk mere idræt om formiddagen og om eftermiddagen på hverdage, mens de yngre aldersgrupper overvejende dyrker idræt i de tidlige aftentimer fra 17-20. I weekenderne dyrker de yngre idrætsaktive mellem 16 og 39 år meget mere idræt end de ældre idrætsaktive. Der er især store forskelle på, hvor mange der dyrker idræt om eftermiddagen og tidligt om aftenen i weekenden. Dette mønster hænger givetvis sammen med tilknytningen til arbejdsmarkedet. De der arbejder dyrker mere idræt i aftentimerne og i weekenderne end de der ikke arbejder (tabel 60).

Også med hensyn til skoleuddannelse er der markante forskelle. Idrætsaktive med en gymnasial uddannelse dyrker i højere grad end idrætsaktive med en kortere skoleuddannelse idræt om aftenen og i weekenden, mens idrætsaktive med en kort skoleuddannelse i lidt højere grad dyrker idræt om formiddagen. Forskellen skyldes dog først og fremmest, at idrætsaktive med en kort skoleuddannelse typisk er ældre end idrætsaktive med en længere skoleuddannelse (tabel 61). Sammenligner vi de forskellige erhvervsgrupper finder vi, at idrætsaktive med en lang videregående uddannelse i lidt højere grad end kortere uddannede dyrker idræt om morgenen på hverdage og midt på dagen i weekenden, men forskellene er små.

Tabel 60: Tidspunkter hvor den idrætsaktive dyrker idræt – i hverdagen og i weekenden – opdelt på køn og alder (pct.) (N=1690)

.. hverdagen	Køn			Alder			
	Mand	Kvinde	p <	16-39	40-59	60-75	p <
Morgentimerne (før kl. 9)	16	19	.1	15	22	20	.001
Formiddag (9-12)	13	18	.05	12	13	42	.001
Midt på dagen (12-14)	8	11	.2	8	10	20	.001
Eftermiddag (14-17)	26	31	.2	31	23	32	.001
Tidlig aften (17-20)	63	60	.3	68	60	25	.001
Sen aften (20-23)	27	19	.001	29	16	9	.001
.. i weekenden							
Morgentimerne (før kl. 9)	8	8	1	5	10	12	.001
Formiddag (9-12)	35	30	.01	34	31	27	.001
Midt på dagen (12-14)	30	25	.01	32	22	17	.001
Eftermiddag (14-17)	40	35	.01	40	37	20	.001
Tidlig aften (17-20)	13	13	1	15	12	4	.001
Sen aften (20-23)	4	3	.5	4	4	2	.001

Tabel 61: Tidspunkter hvor den idrætsaktive dyrker idræt – i hverdagen og i weekenden – opdelt på skoleuddannelse (pct.) (N=1690)

.. hverdagen	Skoleuddannelse					
	Under 7 år	7-8 år	9-10 år	Studen- tereksamen, ol.	Andet	p <
Morgentimerne (før kl. 9)	11	15	17	19	14	.001
Formiddag (9-12)	22	34	15	13	14	.001
Midt på dagen (12-14)	8	17	12	7	13	.001
Eftermiddag (14-17)	30	25	26	31	28	.001
Tidlig aften (17-20)	41	37	62	66	61	.001
Sen aften (20-23)	14	12	24	25	22	.001
.. i weekenden						
Morgentimerne (før kl. 9)	11	13	7	7	9	.001
Formiddag (9-12)	14	19	32	34	41	.001
Midt på dagen (12-14)	19	12	27	30	32	.001
Eftermiddag (14-17)	16	24	30	44	37	.001
Tidlig aften (17-20)	5	7	12	16	11	.001
Sen aften (20-23)	3	3	6	3	3	.5

4.4. Faciliteter og det fysiske rum – hvor dyrkes der idræt?

Der er ingen tvivl om, at idrætsfaciliteterne har stor betydning for idrætsdeltagelsen og idrætsmønstret. I et land med Danmarks klima er det svært at forestille sig idræt uden faciliteter til idrætsaktiviteten, omklædning og badning samt møder og klubliv. I dette afsnit fokuserer vi først på, hvilken betydning idrætsfaciliteterne har for de idrætsaktive og hvilke kvaliteter ved faciliteterne, de tillægger betydning. Dernæst belyses, hvilke typer af idrætsfaciliteter og fysiske rum, som de idrætsaktive benytter, når de dyrker idræt. Og til sidst skal vi se på, hvor langt de idrætsaktive har til det sted, hvor de som regel dyrker idræt.

4.4.1. Idrætsfaciliteternes betydning

Hvilke kvaliteter ved idrætsfaciliteterne har størst betydning for de idrætsaktive? Det vigtigste er, at faciliteterne ligger tæt på det sted, hvor de idrætsaktive bor, at de giver mulighed for at dyrke idræt, når det passer den idrætsaktive, og at faciliteterne lever op til kravene, som den pågældende idrætsaktivitet stiller til faciliteten. De idrætsaktive ønsker altså idrætsgrenspecifikke faciliteter, som ligger tæt på, hvor de bor. Det spiller derimod ikke samme store rolle, at der i tilknytning til faciliteterne er klublokaler eller cafeteria, eller at stedet fungerer som samlingspunkt, hvor de idrætsaktive kan møde andre fra samme område, hvor de bor. Og mindst betydning har det, at stedet også giver mulighed for at dyrke andre idræts-, fritids- og kulturaktiviteter. Der er således en betydelig uoverensstemmelse mellem de seneste års idræts- og fritidspolitik på dette område og de idrætsaktives holdninger.

Forskelle mellem de fire områder

I de mest bynære områder – der hvor folk bor tættest – tillægger de idrætsaktive det også størst betydning, at stedet, hvor de dyrker idræt, ligger tæt på, hvor de bor (inden for gå- eller cykelafstand). Ellers finder vi de største forskelle på de idrætsaktives holdning til idrætsfaciliteterne mellem på den ene side idrætsaktive i Ballerup kommune og i Salling-Fjends og på den anden side de idrætsaktive i de to københavnske bydele. I Ballerup og Salling tillægger man det større betydning end i København, at der i tilknytning til idrætsfaciliteterne er mulighed for at klæde om og bade, samt findes cafeteria eller lignende og klublokaler til at samles i. Endvidere vægter især Sallingboerne det højere end københavnerne, at stedet hvor de dyrker idræt er et lokalt samlingspunkt, mens de idrætsaktive i de to bydele i København ikke tillægger det så stor betydning. Københavnerne og især på Indre Østerbro vægter man det til gengæld højere, at der er adgang til idrætsfaciliteterne på forskellige tidspunkter. I ingen af de fire områder tillægger man det ret stor betydning, at der i tilknytning til det sted, hvor de fortrinsvis dyrker idræt, er mulighed for at dyrke eller gå til andre fritids- og kulturaktiviteter (tabel 62).

Tabel 62: Idrætsfaciliteternes betydning for de idrætsaktive – opdelt på fire områder (pct.)						
Udsagn om faciliteternes betydning	Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends	p <	N
	- Stor betydning -					
Stedet, hvor jeg dyrker idræt, ligger tæt på, hvor jeg bor (indenfor gå- eller cykelafstand)	56	72	60	48	.001	1492
Stedet/faciliteterne er de bedste til den idrætsaktivitet, jeg foretrækker (fx moderne faciliteter eller en dejlig natur)	55	49	52	54	.6	1424
Stedet, hvor jeg dyrker idræt, giver adgang til at dyrke idræt på forskellige tidspunkter	54	68	63	51	.001	1420
Lokalet/anlægget har helt moderne udstyr til den idræts- eller motionsaktivitet, jeg dyrker	33	26	28	29	.5	1395
I tilknytning til lokalet/anlægget er der gode muligheder for at klæde om og tage bad	53	43	45	54	.01	1423
I tilknytning til lokalet/anlægget er der cafeteria, café, kantine og lign.	14	9	11	20	.001	1411
I tilknytning til det sted, hvor jeg dyrker idræt, er der lokaler eller rum, hvor man kan samles før eller efter, man har dyrket idræt (fx klublokale)	26	13	19	29	.001	1404
Stedet giver mulighed for at dyrke forskellige idræts- og motionsaktiviteter (som i større idræts- og motionscentre)	13	18	24	17	.01	1384
Stedet giver mulighed for at dyrke eller gå til andre fritids- og kulturaktiviteter	8	6	9	12	.001	1383
Stedet er et lokalt samlingspunkt, hvor jeg kan møde andre fra samme område, når jeg går til idræt	23	8	12	38	.001	1390
Stedet, hvor jeg dyrker idræt, giver mulighed for at dyrke idræt i naturen	42	36	34	44	.001	1416
Mellem 10 og 20% af de idrætsaktive, som har besvaret spørgeskemaet, har ikke besvaret disse udsagn						

Sociale variable

Sammenligner vi mænds og kvinders holdning til idrætsfaciliteterne falder flere forskelle i øjeblikket. Kvinderne lægger i højere grad end mændene vægt på, at stedet, hvor de dyrker idræt, ligger inden for gå- eller cykelafstand, og at stedet giver adgang til at dyrke forskellige idræts- og motionsaktiviteter. Mændene lægger i højere grad end kvinderne vægt på, at der er klub- og samlingslokaler samt cafeteria og lignende i tilknytning til stedet, hvor de dyrker idræt (tabel 63).

De væsentligste forskelle mellem aldersgrupperne er, at de ældre i højere grad end de yngre tillægger det betydning, at der i tilknytning til stedet, hvor de dyrker idræt, er gode omklædnings- og badefaciliteter, gode lokaler hvor man kan samles før og efter man har dyrket idræt, og at stedet fungerer som et lokalt samlingspunkt. Endvidere tillægger de ældre det større betydning end de yngre, at stedet, hvor de dyrker idræt, giver mulighed for at dyrke idræt i naturen (tabel 63).

Med hensyn til skoleuddannelse er der et par markante forskelle. Gode omklædningsfaciliteter, cafeteria, klublokaler og at stedet er et lokalt samlingspunkt vægtes højere af de idrætsaktive, som har

en kort skoleuddannelse end af de idrætsaktive, der har en lang skoleuddannelse. Sammenholder vi de forskellige erhvervsuddannelsesgruppers holdning til idrætsfaciliteterne ser vi, at idrætsaktive med en lang videregående uddannelse i højere grad end idrætsaktive med en kortere uddannelse tillægger nærheden til stedet, hvor de dyrker idræt, betydning. Faglærte og ufaglærte idrætsudøvere vægter derimod omklædningsfaciliteter, klublokaler, moderne udstyr samt at stedet er et lokalt samlingssted højere end de med en længere erhvervsuddannelse. Særlige idrætsfaciliteter og deres kvalitet – både hvad angår standard og muligheden for kunne samles før og efter idrætsaktiviteten – betyder altså mest for udøvere med en kort skoleuddannelse og erhvervsuddannelse (tabel 64 og 65).

Udsagn om faciliteternes betydning	Køn			Alder			
	Mand	Kvinde	p <	16-39 år	40-59 år	60-75 år	p <
Stedet, hvor jeg dyrker idræt, ligger tæt på, hvor jeg bor (indenfor gå- eller cykelafstand)	51	70	.001	61	60	63	.9
Stedet/faciliteterne er de bedste til den idrætsaktivitet, jeg foretrækker (fx moderne faciliteter eller en dejlig natur)	51	53	.4	47	60	69	.001
Stedet, hvor jeg dyrker idræt, giver adgang til at dyrke idræt på forskellige tidspunkter	57	63	.05	62	57	58	.3
Lokalet/anlægget har helt moderne udstyr til den idræts- eller motionsaktivitet, jeg dyrker	28	29	.8	26	31	43	.001
I tilknytning til lokalet/anlægget er der gode muligheder for at klæde om og tage bad	50	46	.03	45	54	52	.001
I tilknytning til lokalet/anlægget er der cafeteria, café, kantine og lign.	16	9	.001	11	15	20	.05
I tilknytning til det sted, hvor jeg dyrker idræt, er der lokaler eller rum, hvor man kan samles før eller efter, man har dyrket idræt (fx klublokale)	26	15	.001	19	21	37	.001
Stedet giver mulighed for at dyrke forskellige idræts- og motionsaktiviteter (som i større idræts- og motionscentre)	14	21	.001	19	15	18	.01
Stedet giver mulighed for at dyrke eller gå til andre fritids- og kulturaktiviteter	6	10	.004	7	11	17	.005
Stedet er et lokalt samlingspunkt, hvor jeg kan møde andre fra samme område, når jeg går til idræt	18	19	.4	15	19	44	.001
Stedet, hvor jeg dyrker idræt, giver mulighed for at dyrke idræt i naturen	39	38	.05	35	43	51	.001

Mellem 10 og 20% af de idrætsaktive, som har besvaret spørgeskemaet, har ikke besvaret disse udsagn

Tabel 64: Idrætsfaciliteternes betydning for de idrætsaktive – opdelt på skoleuddannelse (andel af de idrætsaktive, som tillægger udsagnet “stor betydning”) (pct.) (N = 1376 - 1484)

Udsagn om faciliteternes betydning	Skoleuddannelse				p <
	Under 9 år	9-10 år	Studenterek-samen, ol.	Andet	
Stedet, hvor jeg dyrker idræt, ligger tæt på, hvor jeg bor (indenfor gå- eller cykelafstand)	64	54	64	61	.001
Stedet/faciliteterne er de bedste til den idrætsaktivitet, jeg foretrækker (fx moderne faciliteter eller en dejlig natur)	58	53	50	55	.5
Stedet, hvor jeg dyrker idræt, giver adgang til at dyrke idræt på forskellige tidspunkter	49	58	61	67	.05
Lokalet/anlægget har helt moderne udstyr til den idræts- eller motionsaktivitet, jeg dyrker	32	35	24	34	.002
I tilknytning til lokalet/anlægget er der gode muligheder for at klæde om og tage bad	57	57	43	46	.001
I tilknytning til lokalet/anlægget er der cafeteria, café, kantine og lign.	18	18	10	10	.001
I tilknytning til det sted, hvor jeg dyrker idræt, er der lokaler eller rum, hvor man kan samles før eller efter, man har dyrket idræt (fx klublokale)	30	29	15	21	.001
Stedet giver mulighed for at dyrke forskellige idræts- og motionsaktiviteter (som i større idræts- og motionscentre)	19	17	17	21	.9
Stedet giver mulighed for at dyrke eller gå til andre fritids- og kulturaktiviteter	9	11	6	11	.01
Stedet er et lokalt samlingspunkt, hvor jeg kan møde andre fra samme område, når jeg går til idræt	40	24	13	18	.001
Stedet, hvor jeg dyrker idræt, giver mulighed for at dyrke idræt i naturen	44	38	38	38	.8
Mellem 10 og 20% af de idrætsaktive, som har besvaret spørgeskemaet, har ikke besvaret disse udsagn					

Tabel 65: Idrætsfaciliteternes betydning for de idrætsaktive – opdelt på erhvervsuddannelse (andel af de idrætsaktive, som tillægger udsagnet “stor betydning”) (pct.) (N = 1153 - 1244)

Udsagn om faciliteternes betydning	Erhvervsuddannelse			
	Faglært / ufaglært uddannelse	Kort og mellemlang uddannelse	Lang videregående uddannelse	p <
Stedet, hvor jeg dyrker idræt, ligger tæt på, hvor jeg bor (indenfor gå- eller cykelafstand)	54	66	70	.001
Stedet/faciliteterne er de bedste til den idrætsaktivitet, jeg foretrækker (fx moderne faciliteter eller en dejlig natur)	52	53	50	.9
Stedet, hvor jeg dyrker idræt, giver adgang til at dyrke idræt på forskellige tidspunkter	60	64	61	.4
Lokalet / anlægget har helt moderne udstyr til den idræts- eller motionsaktivitet, jeg dyrker	33	29	20	.001
I tilknytning til lokalet/anlægget er der gode muligheder for at klæde om og tage bad	55	46	37	.001
I tilknytning til lokalet/anlægget er der cafeteria, café, kantine og lign.	18	11	5	.001
I tilknytning til det sted, hvor jeg dyrker idræt, er der lokaler eller rum, hvor man kan samles før eller efter, man har dyrket idræt (fx klublokale)	26	17	11	.001
Stedet giver mulighed for at dyrke forskellige idræts- og motionsaktiviteter (som i større idræts- og motionscentre)	19	18	14	.05
Stedet giver mulighed for at dyrke eller gå til andre fritids- og kulturaktiviteter	10	9	3	.001
Stedet er et lokalt samlingspunkt, hvor jeg kan møde andre fra samme område, når jeg går til idræt	27	14	7	.001
Stedet, hvor jeg dyrker idræt, giver mulighed for at dyrke idræt i naturen	38	41	36	.7
Mellem 10 og 20% af de idrætsaktive, som har besvaret spørgeskemaet, har ikke besvaret disse udsagn				

4.4.2. Hvilke faciliteter benyttes?

De idrætsaktive har også svaret på, hvilke idrætsanlæg de benytter. Det mest anvendte sted at dyrke idræt i, er naturen og på veje, gader og fortove. Først derefter kommer de idrætsspecifikke faciliteter i nævnte rækkefølge: svømmehal, idrætshal, gymnastiksal og motionscenter. Det er bemærkelsesværdigt, at mere end hver fjerde af de idrætsaktive ofte benytter et motionscenter ol (tabel 66).

Forskelle mellem de fire områder

Sammenligner vi de idrætsaktives brug af de forskellige rum for idræt og motion i de fire områder, som undersøgelsen omfatter, viser der sig flere signifikante forskelle. Københavnerne benytter i højere grad end de idrætsaktive i Ballerup kommune og Salling-Fjends svømmehal, motionscenter samt veje, gader og fortove. Det sidste er ikke særligt overraskende i betragtning af disse områders urbaniseringsgrad, men det er overraskende, at de idrætsaktive i København i højere grad bruger vandet end i Salling-Fjends, som også har let og nær adgang til vand. I Salling-Fjends benytter de

idrætsaktive i højere grad gymnastiksal og idrætshal end i de tre øvrige områder, hvilket uden tvivl skyldes, at regionen er meget velforsynet med idrætshaller (tabel 66).

Tabel 66: De idrætsaktives benyttelse af forskellige typer af idrætsfaciliteter og -anlæg – opdelt på fire områder af Danmark (andelen af de idrætsaktive som ofte eller undertiden anvender den pågældende idrætsfacilitet (pct.))						
Dyrker idræt i ...	Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends	Alle	P <
Gymnastiksal	26	25	24	31	26	.2
Almindelig idrætshal	21	24	21	37	25	.001
Svømmehal	34	41	43	36	39	.001
Hal til specifik idræt	20	23	21	25	22	.02
Motionscenter, ol.	21	36	35	23	30	.001
Andet lokale / anlæg	15	22	21	19	20	.3
Udendørs						
Særlig udendørs bane	22	27	28	31	27	.01
I naturen	56	62	56	60	59	.06
På veje, gader, fortove	49	61	56	46	54	.001
På / ved vandet	11	15	19	11		.001

Sociale variable

De kønsbestemte forskelle i måden at dyrke idræt på viser sig også i, hvilke idrætsanlæg der fortrinsvis benyttes. Kvinderne benytter i højere grad end mændene svømmehal, motionscenter og gymnastiksal, mens de idrætsaktive mænd i højere grad benytter almindelig idrætshal og hal til specifikke idrætter. I brugen af udendørs anlæg bruger langt flere mænd end kvinder særlige udendørs baner (nok især til fodbold) (tabel 67).

Jo ældre de idrætsaktive er, jo mindre er andelen, som benytter indendørs idrætsfaciliteter og især særlige udendørs baner til idræt. Men andelen, som benytter naturen og veje, gader og fortove til at dyrke idræt, er også mindre i de ældre aldersgrupper end hos de yngre. Dette mønster skyldes først og fremmest, at de yngre i meget højere grad end de ældre dyrker idræt flere steder og under forskellige organisatoriske former (tabel 67).

Ser vi på brugen af idrætsfaciliteter opdelt efter erhvervsuddannelse er der især forskelle på brugen af udendørs rum, som i højere grad benyttes af idrætsaktive med en lang videregående uddannelse. Det gælder især naturen, vandet samt veje, gader og fortove. Tilsvarende er det især idrætsaktive med en længere skoleuddannelse, der især benytter udendørs faciliteter og rum, men det er også denne gruppe, der mest benytter svømmehal, idrætshal og motionscenter (tabel 68 og 69).

Tabel 67: De idrætsaktives benyttelse af forskellige typer af idrætsfaciliteter og -anlæg – opdelt efter køn og alder: Andelen af de idrætsaktive som ofte eller undertiden anvender den pågældende idrætsfacilitet (pct.) (N = 1691)

Dyrker idræt i ...	Køn			Alder			
	Mand	Kvinde	p <	16-39 år	40-59 år	60-75 år	p <
Gymnastiksal	21	31	.001	28	26	19	.05
Almindelig idrætshal	31	20	.001	32	19	7	.001
Svømmehal	33	44	.001	43	35	26	.001
Hal til specifik idræt	27	18	.001	26	17	14	.001
Motionscenter, ol.	24	34	.001	38	21	10	.001
Andet lokale / anlæg	19	20	.9	21	18	17	.2
Udendørs							
Særlig udendørs bane	40	16	.001	33	19	4	.001
I naturen	57	61	.2	60	60	47	.005
På veje, gader, fortov	52	55	.3	58	49	40	.001
På / ved vandet	14	14	.8	14	15	11	.001

Tabel 68: De idrætsaktives benyttelse af forskellige typer af idrætsfaciliteter og -anlæg – opdelt efter erhvervsuddannelse: Andelen af de idrætsaktive som ofte eller undertiden anvender den pågældende idrætsfacilitet (pct.) (N = 1691)

Dyrker idræt i ...	Erhvervsuddannelse			
	Faglært / ufaglært	Kort og mellem-lang uddannelse	Lang videregående uddannelse	p <
Gymnastiksal	22	29	25	.05
Almindelig idrætshal	25	22	25	.5
Svømmehal	36	43	41	.09
Hal til specifik idræt	24	23	20	.4
Motionscenter, ol.	25	34	32	.01
Andet lokale / anlæg	18	24	19	.05
Udendørs				
Særlig udendørs bane	27	24	29	.2
I naturen	53	64	68	.001
På veje, gader, fortov	13	17	16	.001
På / ved vandet	49	56	63	.001

Tabel 69: De idrætsaktives benyttelse af forskellige typer af idrætsfaciliteter og -anlæg – opdelt efter skoleuddannelse: Andelen af de idrætsaktive som ofte eller undertiden anvender den pågældende idrætsfacilitet (pct.) (N = 1691)

Dyrker idræt i ...	Skoleuddannelse				p <
	Under 9 år	9-10 år	Studenterek-samen, ol.	Andet	
Gymnastiksal	24	22	30	20	.002
Almindelig idrætshal	12	25	30	19	.001
Svømmehal	27	34	44	41	.001
Hal til specifik idræt	16	23	24	22	.2
Motionscenter, ol.	17	23	34	36	.001
Andet lokale / anlæg	14	20	22	17	.06
Udendørs					
Særlig udendørs bane	8	30	30	25	.001
I naturen	47	51	66	56	.001
På veje, gader, fortove	12	11	15	18	.001
På / ved vandet	40	46	61	54	.001

Livsformsvariable

Ser vi på sammenhængen mellem de to konstruerede livsformsvariable og benyttelsen af forskellige lokaler, anlæg og rum for idræt, finder vi ingen sammenhæng med benyttelsen af indendørs faciliteter. Derimod er der en tydelig sammenhæng mellem, på den ene side, forholdet mellem arbejde og fritid, og på den anden side, benyttelsen af naturen, gader og fortove samt vandet til at dyrke idræt ved og på. De som overvejende kan adskille arbejde og fritid benytter i mindre grad naturen, mv. til at dyrke idræt (tabel 70).

Tabel 70: De idrætsaktives benyttelse af forskellige typer af idrætsfaciliteter og -anlæg – opdelt efter livsform: Andelen af de idrætsaktive som ofte anvender den pågældende idrætsfacilitet (pct.) (N = 1691)

Dyrker idræt ...	Forholdet mellem arbejde og fritid			Alle	P <
	Stærk adskilt	Både / og	Stærkt integ-reret		
I naturen	33	38	46	59	.01
På veje, gader, fortove	34	38	46	54	.001
På / ved vandet	13	13	21	32	.01

4.4.3. Fritidspendling – afstand mellem hjem og fritid

Det sidste aspekt af rum-dimensionen, som vi her skal belyse, er "fritidspendlingen", det vil sige hvor langt idrætsudøverne har til det sted, hvor de fortrinsvis dyrker deres idræt, og hvordan de transporterer sig dertil. Godt en tredjedel af de idrætsaktive svarer, at de har mindre end én kilometer til det sted, hvor de oftest dyrker idræt, og kun hver tiende har mere end ti kilometer til det foretrukne idrætssted. Det er slående, hvor meget den fysiske nærhed betyder for langt de fleste udøvere på tværs af køn, alder og uddannelse.

Forskelle mellem de fire områder

Ser vi nærmere på de fire områder, som undersøgelsen omfatter, finder vi alle steder, at langt hovedparten af de idrætsaktive dyrker idræt indenfor en afstand af en til fem km til det sted, hvor de oftest dyrker idræt. I Salling-Fjends er andelen, som har mere end ti km. til stedet, hvor de oftest dyrker idræt, dog betydelig større end i de andre tre områder. Det hænger selvfølgelig sammen med, at området er mindre tæt bebygget, og derfor er afstanden til de forskellige idrætsfaciliteter også større, samtidig med at de idrætsaktive i dette område i mindre grad dyrker idræt udenfor de formelt organiserede former. Den samme forskel viser sig også i den måde, de idrætsaktive transporterer sig til det sted, hvor de dyrker idræt. I Salling-Fjends og i lidt mindre grad Ballerup kommune benytter man sig i meget højere grad af bil eller motorcykel og går og cykler i mindre grad end på Indre Østerbro og i Sundby Nord (tabel 71).

Tabel 71: De idrætsaktives afstand og transportform til det sted, hvor de oftest dyrker idræt – opdelt på fire områder (pct)					
Afstand	Ballerup	Indre Østerbro	Sundby Nord	Salling-Fjends	Alle
Under 1 km.	34	43	35	30	37
1 - 5 km.	43	38	45	42	41
5 - 10 km.	12	10	13	12	11
10 - 25 km.	9	6	5	13	8
Over 25 km.	2	3	2	3	3
N = 1587 p < .001					
Hvordan kommer du hen til det sted, hvor du oftest dyrker idræt?					
Går	37	43	41	32	39
N = 1594 p < .02					
Cykler	50	61	62	45	56
N = 1594 p < .001					
Kører i bil eller motorcykel	56	27	20	66	39
N = 1594 p < .001					
Kører i bus eller tog	8	17	22	5	14
N = 1594 p < .001					

Sociale variable

Der er ingen større forskelle på de idrætsaktive mænds og kvinders afstand mellem hjem og det sted, hvor de fortrinsvis dyrker idræt, men mændene benytter i lidt højere grad end kvinderne bil til og fra idræt. Tilsvarende er der ikke signifikante forskelle på afstanden til det foretrukne idrætssted mellem yngre og ældre idrætsudøvere, men de ældre cykler i mindre grad og benytter i højere grad bil for at komme hen til det sted, hvor de foretrækker at dyrke idræt (tabel 72).

Opdelt på skoleuddannelse er der især forskel på andelen, der cykler til det sted, hvor de oftest dyrker idræt. Idrætsaktive med en kort uddannelse og en faglig erhvervsuddannelse benytter i højere grad bil og i mindre grad cykel til og fra idræt (tabel 73 og 74).

Tabel 72: De idrætsaktives afstand og transportform til det sted, hvor de oftest dyrker idræt – opdelt på køn og alder (pct)

Afstand	Køn		Alder		
	Mand	Kvinde	16-39 år	40-59 år	60-75 år
Under 1 km.	36	38	39	34	31
1 - 5 km.	39	43	39	44	46
5 - 10 km.	12	11	12	10	14
10 - 25 km.	9	7	8	9	6
Over 25 km.	4	2	3	2	3
N =	1586		1586		
p <	.07		.3		
Hvordan kommer du hen til det sted, hvor du oftest dyrker idræt?					
Går	37	41	38	40	45
N =	1593		1593		
p <	.2		.2		
Cykler	54	57	60	49	46
N =	1593		1593		
p <.	.4		.001		
Kører i bil eller motorcykel	43	36	33	51	45
N =	1593		1593		
p <	.002		.001		
Kører i bus eller tog	11	16	16	8	16
N =	1593		1593		
p <	.01		.001		

Tabel 73: De idrætsaktives afstand og transportform til det sted, hvor de oftest dyrker idræt – opdelt på skoleuddannelse (pct)

Afstand	Skoleuddannelse			
	Under 9 år	9-10 år	Studentereksamen, ol.	Andet
Under 1 km.	29	32	41	37
1 - 5 km.	49	43	39	41
5 - 10 km.	14	12	10	12
10 - 25 km.	6	11	7	6
Over 25 km.	3	3	2	5
N =	1576			
p <	.02			
Hvordan kommer du hen til det sted, hvor du oftest dyrker idræt?				
Går	42	35	40	40
N =	1584			
p <	.2			
Cykler	45	49	61	58
N =	1584			
p <	.001			
Kører i bil eller motorcykel	53	51	34	28
N =	1584			
p <	.001			
Kører i bus eller tog	11	11	14	22
N =	1584			
p <	.005			

Tabel 74: De idrætsaktives afstand og transportform til det sted, hvor de oftest dyrker idræt – opdelt på erhvervsuddannelse (pct)

Afstand	Erhvervsuddannelse		
	Faglært / ufaglært uddannelse	Kort og mellem-lang uddannelse	Lang videregående uddannelse
Under 1 km.	31	39	43
1 - 5 km.	45	42	38
5 - 10 km.	11	11	11
10 - 25 km.	10	8	6
Over 25 km.	3	2	3
N =	1303		
p <	.02		
Hvordan kommer du hen til det sted, hvor du oftest dyrker idræt?			
Går	38	43	38
N =	1306		
p <	.2		
Cykler	49	59	64
N =	1306		
p <.	.001		
Kører i bil eller motorcykel	50	40	26
N =	1306		
p <	.001		
Kører i bus eller tog	14	13	11
N =	1306		
p <	.6		

5. Afslutning

Rapportens hovedtitel, "Idræt, motion og hverdagsliv", refererer til den sammenhæng, som dette forskningsprojekt forsøger at komme tættere på. Vi ved ikke meget om, hvordan idræts- og motionsvaner indgår i hverdagen og gives videre til næste generation som en god "idrætsarv", og vi ved heller ikke tilstrækkeligt om, hvordan den "sociale arv" påvirker vores idræts- og motionsvaner. Hvis vi kan komme nogle skridt nærmere denne komplicerede problematik, vil formålet med forskningsprojektet være opfyldt.

Rapportens undertitel, "i tal og tale", refererer til Henning Olsens bog "Tallenes talende tavshed" (1998), hvor han leverer en konstruktiv og kvalificeret kritik af spørgeskemaundersøgelser. En af hovedpointerne er, at tallene ikke kan tale. Vi tilvirker spørgsmål som tale og omsætter denne i statistiske analyser til tal, som vi igen tilvirker til tale. Undervejs sker der metodisk en masse tab eller tilvirkninger af virkeligheden om man vil. Vi indsamler ikke blot data, vi tilvirker dem selv og gør det mere eller mindre kvalificeret. Vi har et langt stykke hen ad vejen forsøgt at følge Henning Olsens råd om blandt andet den sproglige opbygning af spørgsmålene og deres indbyrdes rækkefølge, men vi har også medtaget en del spørgsmål, som er anvendt i tidligere undersøgelser, så resultaterne fra denne undersøgelse er sammenlignelig med andre undersøgelser.

Til denne rapport har livsformsbegreberne inspireret til operationalisering af to livsformsvariable, som dog ikke gør krav på at være den endelige operationalisering af livsformerne, idet kun få aspekter af arbejdslivet og dets organisering er medtaget. Vi gør derfor ikke krav på at have gennemført en egentlig livsformsanalyse. Med denne analyse har vi i virkeligheden foretaget en opsplittning af det hverdagsliv, man netop med livsformsanalysen forsøger at samle. Samlingen kræver derfor mere avancerede operationaliseringer og statistiske analyser, end vi i denne sammenhæng har gennemført. De statistiske analyser er udelukkende deskriptive bivariate analyser. Efterfølgende analyser vil omfatte mere avancerede multivariate analyser, der giver et bedre grundlag for fortolkninger af de komplicerede sammenhænge, som undersøgelsen tager sigte på at afdække.

Livsforms begreberne er udviklet til studiet af grupper i samfundet, og muligvis ser vi netop her en begrænsning. Indenfor de kredse, der arbejder med livsformsanalyse, arbejdes der teoretisk med at udvikle livsformer, hvis vilkår er betinget af staten, fx de offentligt ansatte og bistandsmodtagere. De eksisterende livsformsbegreber er derfor begrænset i denne anvendelse. Til gengæld er de meget anvendelige på aktørniveau og derfor væsentlige at fastholde i en tid, hvor aktører ofte studeres løsrevne fra de vilkår, de er underlagt. I livsformsanalysen fastholdes vilkårene som en uundværlig del af analysen. Fx er organiseringen af hverdagslivet omkring "lønarbejdet" et vilkår, som de fleste er underlagt, men stadigvæk fortolker vi forskellen mellem arbejde og fritid forskelligt.

Vi er endnu ikke kommet dybt nok i denne problematik, men der er ikke tvivl om, at vi har fat i et centralt punkt: at idrætslivets forskellighed skal forstås ud fra puslespillet med at få hverdagslivets (dagsrytmens) brikker – arbejdsliv, familieliv og fritidsliv – til at hænge sammen. Dagsrytmen er tilsyneladende bestemt af arbejdets art, af børn/ikke børn og deres alder samt familiemedlemmers forskellige behov og interesser.

I såvel deskriptive som teoretiske analyser af det moderne samfund fokuseres der på forandringer, og der er heller ikke tvivl om, at vores samfund i et 100 årigt eller bare 50 årigt perspektiv har gennemgået nogle gennemgribende forandringer. Der findes imidlertid også nogle seje eller træge samfundsmæssige strukturer, der ikke har påkaldt sig samme interesse. Denne tendens til at fokusere på forandringer ses i idrætsforskningens interesse for såkaldte ekstremidrætter, som det opfattes som mere eksotisk og spektakulært at beskæftige sig med end at beskæftige sig med hvorfor store grupper af idrætsudøvere, i 3. eller 4. generation, fortsat går til gymnastik og fodbold. De to største

organiserede idrætsgrene, som stort set har indtaget denne position siden 1930'erne. Resultaterne præsenteret i denne rapport peger på sådanne seje strukturer og hvordan disse kan forklare store forskelle i idrætsdeltagelsen. For at forstå dette må vi se på de individuelle handlemuligheder indenfor de strukturer eller vilkår, der er skabt i idrættens kollektive organisering, i arbejdets organisering og i de regionale, geopolitiske vilkår.

Resultaterne viser, at der er store forskelle på idrætsaktivitetsmønstret samt holdningen til idrættens organisering mellem de fire områder, som undersøgelsen omfatter. Forskelle som kan hænge sammen med arbejdslivet og traditioner på dette område. Selv om der ikke kan registreres mange flere selvstændige i Salling-Fjends end i de øvrige områder, så har nærheden til landbrug, fiskeri og jagt givet et livsmønster, der svarer til den selvstændige livsform, selv om hovedparten af borgerne i området er lønmodtagere. Det kan være forklaringen på, at sallingboernes idrætspolitiske holdninger ligger tættere på de dominerende holdninger i den selvstændige livsform end vi finder blandt de idrætsaktive i de andre områder.

Et andet eksempel på træghed finder vi i kønsforskellene, der stadig er markante. Mænd og kvinder lever forskellige idrætsliv. For det første dyrker mænd idræt mere tidsfleksibelt end kvinder, som tilsyneladende tilpasser de idrætslige udfoldelser mere til familielivet. For det andet dyrker mænd mere foreningsidræt end kvinder, som til gengæld dyrker mere idræt under kommercielle organiseringsformer. For det tredje er der store forskelle på, hvilke idrætsgrene der foretrækkes, og der er betydelig forskelle på begrundelserne for at dyrke idræt, hvor mændene i højere grad end kvinderne fremhæver venskaber og fællesskaber, mens kvinderne i højere grad end mændene lægger vægt på god service og lønnede instruktører. Denne skelnen mellem "fællesskabskab" og "sundhed" går imidlertid langt dybere.

Lige som man stærkt forenklet kan skelne mellem de, der lever for at arbejde og de, der arbejder for at leve, så kan man tilsvarende skelne mellem den del af befolkningen, der dyrker idræt for fællesskabets kvaliteter, og de der dyrker idræt på grund af dens sundhedsskabende kvaliteter. Dette skel finder vi mellem mænd og kvinder, det ses mellem områderne, hvor Sallingboerne er mere fællesskabsorienterede end de øvrige områder, og det ses mellem idrætsudøvere med lang skolegang og videregående uddannelse, som begrundet deres idrætsdeltagelse med dets sundhedsskabende kvaliteter, og idrætsudøvere med kort skoleuddannelse og ufaglært/faglært erhversuddannelse, som i højere grad begrundet deres idrætsudøvelse med dets fællesskabsdannende kvaliteter. Disse forskelle kan sætte en politisk dagsorden, som ikke er til at komme uden om. Tilsyneladende er idrættens sundhedspolitiske kvaliteter godt og grundigt nedfælet i en stor del af den idrætsaktive befolkning, mens idrættens kulturpolitiske kvaliteter med fællesskaber, samvær og demokratidannelse tilsyneladende ikke har samme centrale plads i de idrætsaktives holdning til idræt.

Litteratur

- Andersen, Bjarne Hjort (1993): Kan man spørge mennesker om deres livsform? Socialforskningsinstituttet 93:4
- Andersen, Jørgen Goul (1991): Sources of Welfare State Support in Scandinavia: Self interest or way of life? I: Erik Jørgen Hansen et al.: Welfare Trends in Scandinavia. New York.
- Fridberg, Torben (1989): Danskerne og kulturen. De 16-74-åriges fritidsaktiviteter i 1987, sammenlignet med 1975 og 1964. Socialforskningsinstituttet 89:8.
- Fridberg, Torben (1994): Kultur- og fritidsaktiviteter 1993. Socialforskningsinstituttet 94:6.
- Haastrup, Lisbeth og Laila Ottesen (1996): Kultur- og fritidslivet i Salling-Fjends.
- Højrup, Thomas (1983): Det glemte folk. Livsformer og centraldirigering. Statens Byggeforskningsinstitut/Institut for Europæisk etnologi.
- Juul, Søren (1996): Befolkningens holdninger til velfærdssamfundet. Social Forskning, særnummer, august.
- Københavns Statistiske Årbog 1996.
- Olsen, Henning (1998): Tallenes talende tavshed.
- Ottesen, Laila (1998): Ballerup kommunes idrætspolitik mod år 2010.
- Pestoff, Victor (1996): Den tredje sektor og civilsamfundet – nogle begrebsmæssige overvejelser. I: Den tredje sektor Under forandring, red. Elisabeth Toft Rasmussen. Socialforskningsinstituttet 96:15.